

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaeigt.dk>

701141

Indbydelsesskrift

til

den offentlige

Afgangsexamen og Hovedexamen

Herlufsholms

lærde Skole og Opdragelsesanstalt

Dansk Skolemuseum,

Storregade 17.

KØBENHAVN. K.

i Juli 1853.

Nestved.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Indbydelseskrift

til

den offentlige

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Herlufsholms

lærde Skole og Opdragelsesanstalt

i Juli 1853.

-
- I. Nogle Personal-Efterretninger om de Disciple, som ere dimitterede fra Herlufsholms Skole i Aarene 1794—1852, samlede af Inspekteur P. G. Rosenvrn.
  - II. Om Forberedelsen til og Optagelsen i de udvidede Skolers yngste Klæsser, nærmest med Hensyn til Herlufsholms Skole. Af Adjunct A. Leth.
  - III. Skoleefterretninger for Skoleaaret 1852—53 af Rector G. Dichman.

Dansk Skolemuseum
Stormøgen 17.
KJØP

Nestved.

Trykt i A. P. Bangs Bogtrykkeri.

Nogle Personal-Efterretninger

om de Disciple, som ere dimitterede fra Herlufs-
holms Skole, begyndte med Året 1794
til 1852 incl.,

Samlede af

P. E. Rosenörn.

De efterfølgende Personal-Efterretninger om de Herlovianere, som ere dimitterede fra Herlufsholms Skole siden Året 1794, sluttet sig nærmest til Efterretninger af lignende Indhold i afdøde Professor Melchiors „Historiske Efterretninger om Herlufsholm“. Jeg har begyndt med Året 1794, da den ældste nulevende Herlovianer er dimitteret i dette År, og fra Året 1822 anføres Hovedcharacteren, som Dimittenderne have erholdt ved Examen artium, da den for de tidlige År findes anført hos Melchior, hvortil henvises. Fra forskjellige Herlovianere og Andre har jeg erholdt Oplysninger, hvorfor de særdeles taffes, og modtager jeg gjerne fremdeles Berigtigelser.

1794.

Manthey, Carl Friderich Paul, Cand. jur., var Amts- og Toldforvalter i Sønderborg, hvor han nu er. Etatsraad, R. af D. (Den ældste nulevende Herlovianse Student.)
Moss, Joseph Albert, Cand. jur., Ternværkseier i Norge.
Winther, Thomas Holst, Cand. jur., død som Byfoged paa St. Croix.

1795.

Friis, Grif, Sognepræst til Marslev og Birkende i Thyen, død 1836.

1796.

Wederkinch, Hans Peter, Cand. jur., Krigsraad, Raadmand og Byssriver i Odense, død 1832.

Withusen, Carl Christopher, Compagnichir., Regimentschirurg, Overchirurg paa Frederiks-Hospital, Professor ved det chirurgiske Academi, Etatsraad, senere Conferentsraad, Cmdd. af Db. og Dm.

Funch, Johannes Michael, Premierlieutenant ved Husarerne, død 1814.

Ærebøe, Peter Christian Erasmus, Consulatssecretair og Tolder i Tranquebar, død 1824.

Görtz, Georg Suhr, død 1804 som Reservechirurg i Seetaten.

1797.

Mölsted, Simon Christian, Sognepræst til Hierc og Harre i Jylland, død 1828.

Wolff, Eiler Mathias, Skoleholder og Kirkesanger, død 1829.
Bülow, Nicolai Christopher, Godsforvalter ved Herlufsholm,
blev pensioneret 1836 og lever nu paa Herlufsholm.

1798.

Krebs, Carl Ferdinand Vilhelm, Digeinspecteur i Holsteen,
lever i Burg paa Fehmern.

Möller, Mathias Benjamin, Bankassistent, død 1822.

1799.

Linde, Johan Gabriel, Zahlcasserer, Casserer ved de kgl.
Kunstsamlinger, Justitsraad, Etatsraad, Conferentsraad,
End. af Db. og Dm.

Bernth, Lauritz Andreas, Cand. jur., Justitsraad, Herredsfoged i Woer og Nim Herreder, R. af D.

Budde, Jens Henrik, Landmand.

Grüner, Peter Christian, død som Student 1817.

Geisler, Johan Christian, Kjøbmand i Grønland, død 1836.

1800.

Braes, Johan Adam, Sognepræst til Holeby og Bursø,
død 1831.

Arthman, Jens Peter, var Forvalter.

Bartholdy, Nicolai Conrad Middelthon, Skovrider ved
Vallø Stift, død 1835.

Gerner, Henrik, Capitain, R. af D., Grosserer i Bergen.

1802.

Bentzen, Peder, Cand. jur., Justitsraad, Directeur ved
den færøiske og grønlandske Handel, Etatsraad, R. af D.

- Sibbern, Frederik Christian, Doct. og Professor philos. ved Københavns Universitet, Etatsraad, R. af D. og Dm. Rehfeldt, Albert, var Copist i Generaltoldkam., død 1814.
- Rehfeldt, Henrik Christian Ernst, død 1821.
- Budde, Christian Smith, Præst i Norge, død 1830.
- Sommerfeldt, Hans, Cand. jur., Sørenssriver for Mojs Sørenssriveri, død 1822.

1803.

- Hammer, Heins Gottlob Melchior, Sognepræst til Bishtofte i Jylland.
- Schmidt, Johan Ludvig, Cand. jur., Justitsraad, Byfoged i Aalborg, død 1837.
- Gartner, Herman Treschow, Dr. med., Regimentskirurg ved Hestgarden, død 1827.
- Palludan, Hans, Cand. jur., Krigssassesjor, Politimester i Drammen, R. af Vasaord., død 1842.
- Krebs, Peter Axel Christian, Cand. juris., Kammeraad, Amtsforvalter i Ringsted senere i Ringkjøbing, død 1850.

1804.

- Reiersen, Andreas Ludvig, Cand. jur., Justitsraad, Herredsfoged i Rongsvæ, Sønderhald og Østerlisberg Herreder, død 1850.
- Koss, Joseph Albrecht Friderich Christoph, Cand. jur., Kammerherre, Legationssekretær ved det østerrigste Hof, senere besuldmægtiget Minister hos Kongen af Frankrig, Emb. af Db. og Dm., Ridder af Leopoldsordenen; tilbagefaldt 1845.
- Wedel-Jarlsberg, Frederik Wilhelm, Baron, Cand. jur., Amtmand over Bratsberg Amt; Toldinspecteur i Larvik, Emb. af Nordstjernen.

1805.

Friis, Otto Engelsted, Sognepræst til Kjølstrup og Uggedrup i Fyen.

Gyldenfeldt, Hans Henrik, Cand. jur., Byfoged i Sorø, Justitsraad, affædiget 1841.

Schmidt, Mathias Henrik, Ritmester ved holsteenske Landstænke.

Krebs, Christian Emil, Capitain i Artilleriet, død 1830.

Bang, Jens, Kgl. Skovrider i det Viborgske Skovdistrikt, Forstraad, R. af D.

Holtermann, Hans, Cand. jur., Overrettsprocurator i Vestindien, død 1818.

1806.

Homann, Christian Ludvig, Sognepræst til Østersø paa Færøerne, død 1824.

1808.

Carstensen, Christopher Brandt, Sognepræst til Baadum og Ndby i Jylland, død 1852.

Gartner, Benjamin, char. Regimentskirurg, Læge paa St. Thomas, død i København 1834.

Fasting, Ludvig, Cand. philos., Major og Inspecteur i Nordgronland, er nu constitueret Directeur for Københavns Fattigvæsen.

Koss, Adam Joachim, Herre til det adelige Gods Vilb i Mecklenborg.

Nissen, Christian Ditlev Høegh, Cand. juris, Overretsprocurator og Procurator i Køllundborg.

1809.

Ræder, Nicolai Ditlev Amund, Cand. jur., Justitsraad, Etatsraad, Byfoged og Borgemester i Horsens, R. af D.

1810.

Hansen, Carl Ludvig, Krigsassessor, Toldkontrolleur i Holnis, død.

Holck, Søren Hagerup, Præst til Sandby i Lolland, død 184.

Clausen, Christopher Michael, Præst til Horslunde og Nordlunde i Lolland, død 1844.

Reiersen, Peder Testrup, Cand. jur., Secretair og Regnskabsfører ved Almueskole-Directionen i Kbhvn., Cancelliraad, Justitsraad.

Reiersen, Christian, Cand. jur., Assessor i Politiretten, Cancelliraad, Etatsraad, Censor i Kjøbenhavn.

Aschlund, Einer Severin, Cand. jur., død 1827.

1811.

Bluhme, Christian Albrecht, Cand. jur., Auditeur, ansat ved Regjeringen i Tranquebar, Byfoged i Storeheddinge, bernæst Byfoged og Borgemester i Næstved, Stiftamtmand over Aalborg Stift, Directeur for Generaltoldkammeret, 1848 Minister, Amtmand over Præsts Amt, Cabinets-secretair, Directeur for Øresunds Toldkammer, Udenrigsminister og Premierminister, Storkors af Dannebrog og Ord., Ridder af den russiske Alexander Newsky Ord., østrrigske Leopolds Ord., preussiske Røde Ord, franske Greslegion, 1853 Udenrigsminister.

Wilhjelm, Jacob Nicolai, Distriktslæge i Maribo.

Lassen, Niels Frederik, Cand. jur., Overauditeur, Byfoged i Frederikshavn, 1843 bortreist til Nordamerika, lever nu i Nizza.

1812.

Artzt, Jens Nicolai, Lieutenant ved de vestindiske Tropper, død 1817.

M a n s a, Frederik Vilhelm, Dr. med., Stabslæge i Søetaten, R. af D. og Ridder af Nordstjernen.

C r o n e, Hans Christian, Distriktslæge i København, Læge ved Regentzen indtil 1845.

W u l f f, Johan Christian, Cand. philos., Bomforpagter, død 1837.

A s c h l u n d, Carl, Distriktslæge i Ringsted, død 1837.

K n u d s e n, Philip Julius, Cand. jur., Kammeraad, Lands-overretsprocurator, død 1851.

1814.

W e d s t e d, Jens Michael, Præst til Serritslev i Aalborg Stift, død 1835.

B e g t r u p, Julius, tog theologiss Attestats ved Christiania Universitet, Overleverer i Trondhjem, Præst i Røraas i Norge, Provst.

Z a h l e, Johan Christian Julius, Abjunkt ved Herlufsholms Skole fra 1818—1831, Præst til Fellinge, senere til Hreibel og Givskud, Provst i Herredet, 1848 Præst til Stillinge og Provst i Slagelse Herred, R. af D.

L u n d, Michael Heggelund Kildal, Bataillonschirurg, under Krigen constitueret Overlæge i København.

W i n d e k i l d e, Johan Peter, Cand. philos., havde Institut i København, senere Lærer ved Realskolen i Roskilde.

N e e r g a a r d, Johan Ferdinand, Cand. jur., Amtmand over Ningjøbing Amt, senere over Præsts Amt, Kammerherre, Stenderdeputeret, Gier af Fuglsang og Brierkov paa Lolland og Troiborg i Nordssesvig, R. af D., død 1849.

G ö r i c k e, August Martin Wilhelm, Bataillonschirurg i Rendsborg.

G ö r i c k e, Georg David, blev aldeles blind.

Reedtz-Thott, Peter Frederik, Baron, Kammerjunker,
Lieutenant i Garden tilhøst, død 1825.

Cramer, Johannes, Præst til Tolstrup og Stenum,
død 1830.

Cramer, Carl, Præst til Beilby og Homø, senere til
Besterskjerninge og Ulbølle i Hyen.

1815.

Galskiöt, Jens Severin Hvistendal, Præst i Golding,
senere i Holbæk og Meerløse.

1816.

Kielland, Gabriel Kirsebom, Sognepræst i Lyngdal i Norge.
Schouw, Frederik Christian, Præst paa Færøerne, senere
paa Feip ved Lolland.

Tillisch, Christian Ludvig, Cand. jur., Aulscultant i Rentekammeret, Amtmand paa Færøerne, senere Amtmand i
Åpenrade, Cabinetssecretair hos Kong Christian den 8de,
Kammerherre, Cmdu. af Dbg. og Dbm., død 1844.

Götzsche, Hans Frederik, var Catechet i Fredericia, Præst
til Seby, død.

Götzsche, Nicolai Edinger Balle, Cand. jur., Politiasstistent i København, Byfoged i Ringkøbing, Herreds-foged i Ulsborg og Hind Herreder, entlediget 1846, lever
nu i Hamborg.

Smith, Andreas Niels Christopher, første residerende Capellan
til Frue Menighed i København, R. af D.

1817.

Zahle, Ernst Sophus Vilhelm, Præst til Aßsens og Klakring
i Jylland, senere til Hvedstrup og Flyng ved Noesfilde.
Hofpræst i København, død 1837.

Torst, Philip Andreas, Cand. philos., Adjunct ved Søgelse Lærde Skole, senere ansat i Cultusministeriet som Expedient og Registrator.

1818.

Nielsen, Knud Christian, Rector ved Realstolen i Aarhus.

Wissing, Peter Mandrup Due, Sognepræst til Skallerup og Vennebjerg i Aalborg Stift, senere til Dronninglund i samme Stift.

Balslöw, Carl Adolph, Præst til Paulsfer paa Bornholm, senere til Horby ved Holbæk.

Pritzel, Jens Christian, Cand. jur., Huldmægtig i Generalpostdirectionen, Aasessor, Cancelliraad, død 1848.

Borch, Ole Christian, Cand. philos., fransk Sproglærer i København.

Rützau, Poul, Præst til Aasens og Klakring i Jylland, død 1839.

Gjellerup, Carl Adolph, Hospitalslæge i Odense, Cancelliraad, R. af D., død 1849.

Baland, Christian Carl Adolph, Cand. juris., Secretair, Huldmægtig i Rentekammeret, Lottocasserer i Altona, død 1845.

Hee, Christen, Cand. philos., har haft en Skole i Aarhus.

Formann, Jacob Christian, Præst til Hundby ved Holbæk.

Petersen, Morten Smith, Præst i Norge, død.

1819.

Carstens, Frederik Carl, Præst til Frederiks Kirke og Karup i Aarhus Stift, senere i Vorum i samme Stift, 1850 til Thystrup og Hjernrup ved Christiansfeldt.

Saxtorph, Johan Christian, Distriktslæge i Nibe, død 1828.

1820.

Petersen, Jens Christian, Præst til Borum og Lyngby i Aarhuus Stift, senere til Tersløse og Skjelleberg i Holbæk Amt.

Tillisch, Frederik Ferdinand, Cand. jur., Garnisonsauditeur i Rendsborg, Amtmand paa Færøerne, Kammerjunker, Amtmand i Ringkøbing Amt, R. af D., Stiftamtmand over Aalborg Stift, Kammerherre, Cabinets-secretair hos Kong Christian den 8de, Dbm., Emb. af Dbg.; 1848 Storkors af Dbg. og Cabinetssecretair hos Kong Frederik den 7de, Regieringscommisair i Slesvig, Geheimeconferentsraad, Ridder af Elephanten, Indenrigsminister, fratraadte Indenrigsministeriet og Cabinettet 1852, Ridder af den svenske Nordstjerne-orden. 1853 Januar Chef for H. Majestæt Kongens Cabinet.

Edsberg, Jens Frederik Vilhelm, Præst til Hornslet i Aarhuus Stift, senere Præst til Thorsager og Bregnet i samme Stift.

Brasen, Jens August, Catechet i Odense, Præst i Karrebæk, senere til Skjelshør og Provst i Øster- og Vester-Glakkebjerg Herreder, R. af D.

Clausen, Nicolai Edinger Balle, Præst til Aarslev og Mising i Aarhuus Stift, senere Præst paa Bøgø ved Falster.

Sorterup, Jørgen, Cand. jur., Assistent ved Auctions-contoiret i København, Cancelli-secretair.

Krarup, Otto Christian, Cand. theol., død 1827.

Hertel, Hans Vilhelm, Præst til Molstrup og Bjerning i Haderslev Provsti, R. af D.

Oxholm, Carl Arthur O'Neil, Brigadegeneral i spansk Tjeneste, faldt 1839 i Revolutionskrigen i Spanien.

O x h o l m , Valdemar Tullius, Kammerherre, Hofskef hos Frederik den 7de som Kronprinds, Generalmajor, Storfors af Dbg. og Dbm., Gier af Zaarnborg.

1822.

Herfra anføres Hoved-Charact., som ere erholtne ved Examen artium.

O e s t , Ditlev Ludvig, Laudab., var Adjunct paa Herlufsholm fra 1827—30, senere Præst til Virstrup og Fuglslev i Alarhus Stift, død 1836.

L u n d , Johan Christian Nezen, Laudab., Præst til Udby og Ørslev i Præstø Amt.

T h o r a r e n s e n , Jacob, Laudab., død 1829 paa Island.

R a f f e n b e r g , Michael Kjær, Laudab., Cand. jur., Contoirchef i Toldkammeret, Kammerraad, Justitsraad, Comiteret ved Kongerigets Told- og Consumtionsvæsen, Statsraad, R. af D.

F u n c h , Johan Casper Theodor, Laudab., Præst til Ulsted i Aalborg Stift.

A r e n d r u p , Christian Rasmus, Laudab., Garnisonskirurg i Frederikshavn, Distriktslæge i Grenaa.

H o f f m a n - B a n g , Nicolai Erif, Laudab., Schæferibestyrer ved de kongelige Schæferier i Sverrig, erholdt den svenske Fortjenstmedaille. Nu Bestyrer af det landoeconomiske Institut paa Hofmansgave i Flyen.

C h r i s t e n s e n , Knud, Laudab., Cand. jur., Krigscancelli-secretair, Cancellist i Generalitetet, Justitsraad, Generaldevisor ved Armeens Revisionsvæsen, Statsraad, R. af Dbg. og Dbm.

R o o s , Johan Casper, Laudab., Præst til Sjælland og Bjeverskov i Præstø Amt.

Rosenkrantz, Gottlob Emil Frederik Carl, Baron, Laudab., Cand. jur., Auscultant i Rentekammeret, Kammerjunker, Capitain i Vircorpset, Højsægermester, Amtmand i Thisted Amt, Kammerherre, R. af D. og Dbm.

Stocksleth, William Falster, Laudab., Cand. jur., Garnisonsauditeur i Rendsborg, Overauditeur, Herredsfoged i Nørvang og Torild Herreder, Amtmand i Haderslev Amt, Kammerherre, R. af D. og Dbm.

Steenstrup, Joachim Otto Paul, Laudab., Præst til Taars paa Lolland, senere til Bedstrup paa Langeland.

Rosenkrantz, Friß Werner, Baron, Laudab., Ritmester og Eskadronchef ved 3die Dragonregiment, Medlem af Remontekommisionen, R. af D.

Lunn, Ditlev Christian, Laudab., Cand. jur., Contoirchef i Cancelliet, Cancelliraad, Justitsraad, Departementschef og Lehnssecretair i Justitsministeriet, Etatsraad, R. af D.

1824.

Rung, Georg Frederik, Laudab., Cand. philos., Sproglærer i København, Lærer ved den militaire Højskole, Professor.

Posselt, Henrik, Laudab., Catechet i Nyborg, Præst til Holeby og Burø paa Lolland, Provst i Herredet.

Lichtenberg, Frederik, Laudab., Cand. jur., Forst- og Jagtjunker senere Jægermester, Gier af Leistrup ved Randers. Deeltog i Krigen som menig Jæger ved 1ste Jægerkorps, R. af D.

Funch, Johan Christian Vilhelm, Haud. ill., Præst i Nordgrønland, senere til Thostrup og Roum i Viborg Stift, til Brondum og Hvidberg i samme Stift.

Fugl, Ulrich Nicolai, Laudab., Cand. jur., Underrettsprocurator i Vestindien, Auditeur, Notarius publicus paa St. Thomas, Justitsraad.

Fischer, Ernst Christian, Haud. ill., Præst til Furu i Viborg Stift.

Gad, Henry Christian, Haud. ill., Cand. jur., Politiasfært i København, Byfoged i Sæby, og Herredsfoged i Dronninglund Herred, Cancelliraad og senere Justitsraad. Ahlefeldt-Laurvig, Carl Heinrich, Greve, Haud. ill., Cand. jur., Toldforvalter i Sæby.

Bonnez, Edouard, Haud. ill., Cand. jur., Birkedommer paa Venzon i Jylland, Procurator i Grenaa.

1825.

Wegener, Julius Heinrich, Laudab. præcet., Cand. jur., Gouvernementssecretair i Odense, Justitsraad, Etatsraad, Amtmand paa Bornholm, Kammerherre, R. af D. Holten, Carl Rømer, Haud. ill., død 1827.

1826.

Baumann, Ferdinand, Laudab., Adjunct ved Vordingborg Skole, Præst til Kjerte, senere til Tanderup i Odense Amt.

Schade, Næstved Carl Julius, Laudab., Præst til Nebbelunde og Seddinge i Maribo Amt.

Hjaltelin, Niels Melsted, Haud. ill., Cand. philos., Archivarius og Registrator i Cabinetssecretariatet, Kammeraad, senere Justitsraad, R. af D.

Krafft, Hans Rudolph, Laudab., Cand. juris., Landsoverretsprocurator i København.

Sick, Oluf Ditlev, Haud. ill., practis. Læge i Veile.

Lichtenberg, Carl Gerhard, Haud. ill., Cand. jur., Eier af Gaarden Hessel ved Grenaa.

Lund, Morten Frederik, Haud. ill., Cand. jur., Sysselmand paa Island, Byskriver i Nafskov, død 1852.

Øvre, Hermann, Haud. ill., practiserende Læge i Halleby
ved Kallundborg.

1827.

Blædel, Ludvig, Laudab., Præst til Brande i Veile Amt,
senere til Nustrup i Haderslev Amt.

Petersen, Friz Julius Kønnemann, Laudab., Cand.
jur., Fuldmægtig i Cancellsiet, Herredsfoged i Bjerre og
Ålaum Herreder i Odense Amt, Cancellssecretair.

Smidtø, Anton Julius, Laudab., Cand. philos., Skue-
spiller ved Theatret i Christiania.

Melchior, Heinrich Emil, Haud. ill., Cand. philos., In-
stitutbestyrer i Kjøbenhavn.

Colding, Ludvig Wilhelm, Haud. illaud., Cand. philos.,
død 1830.

Feilberg, Wilhelm Ferdinand, Laudab., practis. Læge
i Vestindien, i Nysted, i Nykøbing paa Falster, senere
Districtslæge paa Amager.

1828.

Hänschell, Carl August Emil Friedenreich, Laudab.,
Cand. jur., Landfoged, Auctionsdirecteur og Notarius
publicus paa St. Jan.

Holstein, Adolph Ferdinand, Haud. ill., Cand. philos.,
Capitain i Livcorpset, senere Postmester i Nykøbing
Sjælland, var 1848 med i Krigen som ridende Jæger.

Overgaard, Christian, Hand. ill., Cand. jur., paa et
Justitscontoир i Vestindien.

Jeger, Eduard William, Laudab., Præst til Bedersø i
Ringkøbing Amt.

Eschricht, Gotthilf Ferdinand, Laubab., Bataillonschir.
ved Landsen. i Colding, senere Overlæge ved 2det Jæger-
corps, deltog i Krigen 1848—50, R. af D.

- Uldall**, Carl Eduard, Laudab., Cand. philos., død 1830.
Brockdorff, Frederik Nicolai, Haud. ill., Præst til
 Lierslev og Ørding i Aalborg Stift, senere til Ulrs i
 Alshus Stift.
Biilman, Christian Ludvig, Haud. ill., Cand. theol.,
 informerer i København.

1829.

- Holten**, Ernestus Carl Ludvig, Laudab., Cand. jur.,
 Huldmægtig i Directionen for Armeens Materiel, Krigs-
 assessor.
Balle, Hans Peter Øvesen, Laudab., Præst til Ulsø og
 Braaby, senere til Aversie og Testrup i Præstø Amt.

1830.

- Rosenørn**, Ernst Emil, Laudab., Cand. jur., Medeier
 af Woergaard i Jylland, Kammerjunker.
Hänschell, Hother Gustav Adolph Sabine, Laudab.,
 Præst til Frederiksted og Christiansted paa St. Croix,
 død i Mai 1853.
Schougaard, Peter Christian Erhardt, Laudab., Adjunkt
 paa Herlufsholm fra 1835—43, Præst paa Fæmø, senere
 til Refsnæs i Holbek Amt.
Becker, Thyge Alexander, Laudab., Cand. philos., Med-
 hjelper ved det Kgl. Geheimearchiv, Professor, deltog
 1848 i Krigen som Lieutenant i 3die Reservebataillon.
Bassewitz, Christian Siegfred, Laudab., Cand. jur.,
 Lieutenant ved 4de Jægercorps, gif 1848 over til Insur-
 genterne. Boer i Berlin.
Crone, Vilhelm Christopher, Laud., Cand. jur., Regn-
 slabsfører ved fynske Infanteriregiment, senere Auditeur
 og Regimentsqvarteermester ved 6te Dragonregiment,

var med i Krigen 1848 og 49; Byfoged og Politimester samt Chef for Brandcorpset i Helsingør, Overauditeur.

Castenskjold, Bernth Adolph, Laudab., Cand. jur., ved Toldvæsenet i Odense, senere Toldcontrolleur i København.

1831.

Brasen, Niels Georg, Laudab., Cand. philos., informerer i København.

Jørgensen, Friß Henrif, Laudab., Cand. juris., Cancellist i Cancelliet, senere Byfoged i Hasle, Herredsfoged i Nørre Herred paa Bornholm.

Hesselberg, Hans Martin Colbjørnsen, Haud. ill., Cand. theol., informerer i København.

Falkenskjold, Ely Sophus, Laudab., Adjunct paa Herlufsholm fra 1843—49, senere Præst til Rind og Herning i Ringkøbing Amt.

Bülow, Emil, Haud. ill., Cand. philos., Assistent ved Godthaab, senere Colonibestyrer i Nordgronland.

1832.

Lillienskjold, Hans Gustav, Haud. ill., Cand. jur., Overtoldassistent i Ringsted, senere Toldcontrolleur ved Farø Strand.

Rosenørn, Peter Eleon, Haud. ill., Cand. philos., fra 1841 Inspecteur paa Herlufsholm.

Lunn, Peter Ivar Julius, Laudab. præ cet., Cand. jur., Auditeur og Regnskabsfører ved 5te Jægercorps i Kiel, Brigadeauditeur i Randborg, Borgermester og Byfoged i Åpenrade, Justitsraad.

Castenskjold, Theodor Christian, Laudab., Cand. jur., Fuldmægtig i Generalpostdirectionen, Contoirchef i første Postsecretariat, Postsecretair.

Dons, Carl Anton, Laudab., Adjunct paa Herlufsholm, fra 1837—43, Præst til Radsted i Maribo Amt.

Henrichsen, Jørgen Sommerup, Laudab., Cand. theol., informerer i København.

Knudsen, Ludvig Anton Christian, Laudab., Adjunct ved Horsens Lærde Skole, Præst til Egrie og Egens i Randers Amt.

Brorson, Gregorius Martinus, Hand. ill., Cand. philos., Oppbeværelscontrolleur ved Toldvæsenet i Løgster.

1833.

Voss, Henrich Theodor, Laudab., Lærer ved Borgerstolen i Aarhus, senere Catechet i Nykøbing paa Falster.

Wengel, Peter Emil, Laudab., Cand. philos., Landmand, 1853 Deconom paa Herlufsholm.

1834.

Krebs, Frederik Christian, Laudab., Skibslæge, Underlæge i Søetaten, Distriktslæge paa Læsø.

Jessen, Johan Christian, Laudab., Cand. jur., Byfoged og Politimester i Svendborg, Kammerjunker.

1835.

Gad, Henry Theodor, Laudab., Cand. jur., Politiasistent i Lyngbye, senere Birkedommer og Skriver paa Læsø, Rigsdagssmand.

Uldall, Christian, Laudab., Cand. jur., Fældmægtig i Criminal- og Politiretten, Capitain i Livcorpset, var med i Krigen 1848.

Simonsen, Lauritz Laurberg Kongslæw, Laudab., Capellan pro loco i Linnaa ved Silkeborg, senere Præst til Aastrup og Starup i Ribe Stift.

Staun, Jacob Christian, Laudab., Personelcapellan i Gledstrup og Ullerølev i Øyen, død 1852.

1836.

Mühlensteth, Jørgen Erhardt, Laudab., Præst ved Etablissementet paa Guinea-Kysten, senere Præst i Bjelstrup i Åpenrade Amt.

1837.

Leuning, Carl Peter Gram, Laudab., Cand. jur., Tidvmægtig i Indenrigsministeriet.

Kroyer, Georg, Laudab., Cand. philos., Cier af Engelholm, ved Veile.

Bruun, Friis, Haud. ill., Cand. theol., Inspecteur ved Viborg Tugthuus, senere ved Tugthuuset i Horsens.

1838.

Aarestrup, Andreas Theodor, Haud. ill., Reservechirurg paa almindelig Hospital, Overlæge ved et Lazaret i København under Krigen. Distriktslæge i København.

1840.

Poulsen, Bernth Hartmann, Haud. illaud., Underlæge i Krigen, senere pract. Læge paa Før.

Rotbøll, Christen Friis, Haud. ill., Cand. theol., Bibliothekar ved det Clasenste Bibliothek.

Hansen, Peter Carl Frederik, Haud. ill., Under-Skibslæge under Krigen 1848, senere practiserende Læge i Sarfjøbing.

Fyhn, Thomas Ambrosius, Haud. ill., Cand. theol.

Knæckeborg, Georg Severin, Haud. illaud., Cand. theol., Adjunct ved Frederiksborgs lærde Skole.

1843.

Reiersen, Christian Frederik, Haud. ill., Cand. theolog., var med i Krigen som Bærnepligtig.

Lund, Frederik Christian, Laudab., Cand. philos., er **Volonteur** i det udenlandsk Departement, var med i Krigen 1848 som Underofficer.

Ibsen, Jens Carl Christian, Haud. ill., Cand. philos., gift med i Krigen 1848—49, blev Lieutenant ved 2den Reservebataillon og faldt i Slaget ved Fredericia 1849.

1844.

Zahle, Peter Christian, Haud. ill., Cand. theolog., Stud. jur., 1853 Rigsdagsmand.

Treschow, Ove Guldberg, Haud. ill., var med som Bærnepligtig i Krigen 1849.

1845.

Mielche, Johan Christopher, Haud. ill., Cand. philos., 1849 Lieutenant i Linien, senere Premierlieutenant ved 14de lette Infanteribataillon.

Uldall, Otto Sophus Frederik, Laudab., død 1846.

Zahle, Henrik Christopher Valentin, Haud. ill., Cand. philos., 1849 udfreven som Bærnepligtig, efter Krigen paa et Postkontoir.

1847.

Lund, Laurits, Laudab.

Sehested, Alexander, Haud. ill., gift med i Krigen 1848, blev Lieutenant ved 2det Jægercorps og faldt i Slaget ved Fredericia 1849.

1849.

Bendtsen, Bernhard Alexander, Laudab.
Tønnesen, Hans Bartholomæus, Laudab.

1850.

Töpfer, Julius, Laudab.
Ravnkilde, Peter Gudmund, Laudab.
Mieleke, Christian Ulrich Topp, Haud. ill.

1852.

(Fuldstændig Afgangsexamen i Juli.)

Ingerslew, Johan Vilhelm Christian, Mg.
Rohding, Carl Adolph, Mg.
Høegh-Guldberg, Frederik, Mg.

Om

Forberedelsen til og Optagelsen i de ud-
videde Skolers yngste Classer, nærmest
med Hensyn til Herlufsholms Skole.

af

Albert Leth.

En ikke ganske fort Årrække har min Virksomhed som Lærer væsenligt og i det sidste $1\frac{1}{2}$ Åar, efter mit eget Ønske, udelukkende været henvist til de yngste Classer. Jeg har saaledes idetmindste haft Lejlighed nok til at lære baade Lys- og Skyggesiderne ved denne Undervisning at kjende; og om jeg end gjerne indrommer, at jeg idet Hele taget med Glæde tænker tilbage paa de mange Timer, jeg har tilbragt i de yngste Classer, saa veed jeg dog ogsaa, at jeg mangengang har følt og endnu føler, at netop denne Undervisning, der i og for sig er trættende og hyrdefuld nok, lidet under Hindringer, der kunde og burde undgaaes, og som, hvor de forefindes, gjøre denne Undervisning mindre frugtbringende og mere hyrdefuld og derfor for Lærerne mindre opmunrende og mindre lønnende, end det under andre Omstændigheder vilde have været Tilfældet.

Jeg sigter herved til: den lidet tilfredsstillende Forberedelse, der ofte bliver Disciplene tildeel for deres Optagelse i Skolens yngste Classer, og Optagesen af Disciple i Ulide ø: i Skoleaarets Øb.

Med det Ønske og i det Haab, at jeg muligen maatte kunne bidrage til at befrie de yngste Classers Undervüssning for de store Hindringer, som de nævnte Ulemper lægge den weien, skal jeg her meddele nogle korte Bemærkninger „om Disciples Forberedelse til og Optagelse i de udvidede Skolers yngste Classer“.

Det er naturligt, at jeg ved disse Bemærkninger nærmest har haft Herlufsholm for Øie; thi det er paa den Erfaring, jeg her har samlet, at jeg støtter min Dom. Mit Ækjendstaf til de andre Skoler er desuden saa ringe, at jeg ikke tor afgjøre, hvorvidt disse Bemærkninger ogsaa ville passe paa dem; dog troer jeg, at de til en vis Grad ville være anvendelige paa alle Skoler, om end maaßke ikke i samme Udstrækning som paa Herlufsholm.

En Discipel, som er bestemt til at gjennemgaae en af de udvidede Skoler, er upaatvivselig bedst tjent med at optages i Skolen i en yngre Alder. Dette erkjendes nu i Regelen ogsaa af Forældre og Værger; idetmindste er det nu temmelig sjælbent, at en Discipel nyder privat Undervüssning længere end til det 11te eller 12te Aar. Optages enkelte i en ældre Classe, da hidrører dette i Regelen fra, at de af en eller anden Grund omflyttes fra en Skole til en anden. Det er dersor aldeles i sin Orden og ligemeget i Skolens og Disciplenes egen Interesse, at den langt overveiende Deel af nye Disciple optages i 1ste, 2den eller 3die Classe, hvilket ogsaa er Grunden til, at de yngre Classer, idetmindste hos os, ere langt stærkere freqventerede end de ældre. Dette vilde nu være meget godt og glædeligt, hvis blot disse nye Disciple altid medbragte de Forkundskaber, der ere en absolut

nødvendig Betingelse for, at de kunne følge den Undervisning, som gives i de Classer, hvori de indtræde. En Discipel, som til Exempel ved Skoleaarets Begyndelse optages i 3die Classe, bør omrent være paa samme Standpunkt som den, der ved den nylig afholdte Hovedexamen er opflyttet fra 2den til 3die Classe, og de nye Disciple, som optages i 2den Classe, maae omrent have de samme Forkundskaber, som de Disciple, der ere opflyttede fra 1ste til 2den Classe. De Disciple endelig, som optages i 1ste Classe, maae paa ingen Maade favne det Minimum af Kunstkaber og Udvikling, som i Anordning af 13de Mai 1850 er fastsat som Betingelse for Optagelse i de udvidede Skolers yngste Classe. Men desværre er det meget almindeligt, at de nye Disciple, som optages i de yngste Classer, ingenlunde medbringe de nødvendige Forkundskaber, og Erfaringen har, idet mindste hos os, tilstrækkeligt godtgjort, at en stor Deel af de nye Disciple ved deres Optagelse i Skolens yngste Classer, er maadeligt forberedt. Hvem der jevnligt har prøvet nye Disciple, som ønske Optagelse i en af de yngste Classer, vil sikkert ogsaa have haft god Lejlighed til at erfare Bestaffenheten af den private Undervisning, der hyppigt er blevet dem tildeel. Det er stor Uret at sende en Dreng daarligt forberedt i en Skole, og Uretten bliver større, jo mindre Drengen er; thi deels er det saameget lettere at forberede en mindre Dreng, og deels er en lille Dreng, som paa Grund af mangefuld Forberedelse ikke kan følge med Classen, meget værre faren end en øldre Discipel under lignende Betingelser.

Vi ville foreløbigt holde os til dem, der ønskes optagne i 1ste Classe; om dem, der aspirere til 2den og 3die Classe, skulle vi senere tale.

Som bekjendt fordres der efter Anordningen af 13de Mai 1850 af en Discipel, som skal kunne optages i 1ste Classe, „at han kan læse færdigt dansk og latinſt Tryk og Skriſt, ſtrive det danske Sprog uden betydelige orthographiſche Fejl, ſamt regne de fire Species og i det Ringefte har lært et fort Begreb af den bibelſte Historie“.

Disſe Fordringer ere unægtelig meget billige, og dog kan en stor Deel af de nye Disciple ikke tilfredsstille dem. Ikke ſjældent læſe de daarligt; jeg ſhal ikke tale om den hyugende eller drævende Tone eller om, at de ſlet ikke forſtaae eller tænke over, hvad de læſe; men naar de ſtoppe foran ethvert Tre- eller Førſtavelsesord for at tage Tilløb og ſaa dog Kun eſter adfællige miſlykkede Forſeg formaae at faae Ordet frem, ſaa mener jeg, at de ikke tilfredsstille de allertarveligſte Fordringer. I de Aar, jeg har været anſat her ved Skolen, ere flere, om jeg ikke feiler: fire; Aspiranter til 1ſte Classe aſviste, fordi de hverken kunde læſe eller ſtave.

Hvad Reſtrivning angaaer, da fordres der, at de ſkulle kunne ſtrive nogenlunde ſprogrigtigt efter Dictat. Disſe daarligt forberedte Disciple, hvorom her er Tale, opfylde aldeles ikke denne Fordring. Men naar man erindrer, hvorledes det øfte ſtaaer sig med Læſningen, vil deres Uſſelhed i Reſtrivning ikke kunne forundre. Og hertil kommer, at Skrivten meget hyppigt er ſaa maadelig, at ſelv den meeft velvillige Læſer kan have Moie nok med at tyde den. Med Regning ſtaaer det øfte ligesaa daarligt.

Man miſforſtaae mig nu blot ikke, ſom om jeg meente, at alle de Disciple, der optages i 1ſte Classe vare daarligt forberedte. Saa ſlemt er det da heller ikke; nærmig ere de Disciple, der komme fra Kjøbenhavn, hvor der jo gives gode

Forberedelsesskoler, i Regelen godt forberedte. Det Samme er heller ikke saa sjeldent Tilfældet med dem, der komme fra Kjøbstæderne; dog komme de ofte ligeud af en Pigeskole, og hvis saa er, da kan man ikke let stille sine Forventninger lavt nok. Naturligvis gives der ogsaa iblandt dem, der have nydt aldeles privat Undervisning, nogle, der ere godt forberedte; men om en stor Deel af dem kan man med fuldkommen Sandhed og uden nogensomhelst Overdrivelse sige, at de ere daaligt forberedte. Mange af disse Disciple ere ligetil deres Optagelse i Skolen underviste i Forbindelse med Smaa-piger af disses Lærerinder.

Det kunde synes, som om Skolen ingen Ret har til at beklage sig over den daalige Forberedelse, da det staar den frit at asvise enhver Discipel, der ikke er saaledes forberedt, som han efter Anordningen af 13de Mai 1850 skal være, for at kunne optages i 1ste Clasje. Ja ganske vist har Skolen denne Ret; men det er en Ret, som Skolen hverken kan eller bør benytte sig af i den Udstraekning, som vilde være nødvendig, for at al billig Grund til Klage fra Skolens Side funde haaves. Vi skulle strax see hvorfor. Da jeg ikke hænder de andre Skoler tilstrækkeligt, nødes jeg til at holde mig til Herlufsholm, hvor Forholdene ere mig vel besjendte.

I Skoleaarets Løb indmeldes til Skolens Forstander de Disciple, som ved det nye Skoleaars Begyndelse ønskes optagne i de forskellige Classer. Henimod Skoleaarets Slutning bestemmes en Dag, gjerne den sidste i Sommerferien, paa hvilken alle de nye Disciple skulle mode for at prøves. Disse Disciple ere ikke hos os fra en bestemt By eller Provinds, hvad der vel sagtens i Regelen er Tilfældet ved Provinds-skolerne. Vor Skole rekrutteres fra hele Landet, hvilket er en

lige frem Folge af, at Herlufsholm tillige er en Opdragelsesanstalt. Vi have saaledes Disciple fra Jylland, Fyen, Langeland, Aero, Solland, Falster, Moen, Sjaelland, Faerøerne og Kjøbenhavn. Paa denne bestemte Dag møde Forældre og Værger, meget ofte langveis fra, fra Landets forskjellige Provindser. De føre med sig Alt, hvad Drengen ifølge Skolens Reglement selv skal medbringe, altsaa: Seng, Sengklæder, Klæder, Linned, Boger o. s. v. De have i Et og Alt belavet sig paa at aflevere Drengen her; han er, for han modt er her, blevet udstyret og ekipperet saaledes, som Skolens Orden forestriver det. Nu viser det sig ved Prøven, undertiden til Bedkommendes store Forundring, at Drengen er maadeligt forberedt og ingenlunde tilfredsstiller de Fordringer, som Skolen, meest i Disciplenes egen Interesse, baade er berettiget og forpligtet til at stille til en Discipel, som skal optages i 1ste Classe. Hvad saa? Ja, Rector har unægtelig Ret til at aadvise ham og lade hans Forældre eller Værger tage ham og hans Gods med sig tilbage til deres undertiden fjerne Hjem. Nu vel! det er ogsaa flest og vil forhaabenlig ogsaa seee igjen, hvis her etter skulde indstille sig Disciple, der ere saa daarligt forberedte, at det vilde være baade umuligt og usovarligt at modtage dem. Men kan Nogen fortænke Rector i, om han kun nødigt, og kun, naar det er absolut nødvendigt, griber til denne Forholdsregel. Maae ikke meget mere humane og billige Hensyn tilskynde Rector til at gaae til Overbærenhedens yderste Grænse. See, dersor faae vi og maae, hvis der ikke anvendes større Omhu paa den private Forberedelse, nødvendigvis vedblive at faae mange maaedelige Disciple; thi at en Discipel optages i Skolen, viser endnu ikke, at han er saa godt forberedt, som han burde være

for at kunne optages, men fun; at han ikke er saa flet forbredt, at man er nødt til at afoise ham.

Desuden ere der ikke saa Disciple, som efter deres Alder og opgivne Pensia aspirere til 2den Classe; men ved Proven vise de sig saa ringe forberechte, at der aldeles ikke kan være Tale om at optage dem i denne Classe. Grunden til at de afoises fra 2den Classe er i Regelen ikke den, at de ikke have læst nok, hvad der sjeldnere er Tilfældet; tvertimod have de ofte læst langt Mere, end der udfordres. Men hvorledes have de læst det? De have læst Meget, men lært og forstaet Lidet eller Intet. Disse Disciple komme da i Regelen i 1ste Classe, uagtet de i Virkeligheden ere ligesaa maadeligt forberedte til 1ste Classe som til 2den. Thi det er meget langt fra, at en Discipel, som paa Grund af mangelfuld Forberedelse ikke kan optages i 2den Classe, uden videre kan ansees for godt forberedt til 1ste Classe. I de allerfleste Tilfælde ville de passe ligesaa daarligt i 1ste Classe som i 2den.

Som alt bemærket, gjælder, hvad her er sagt om Forberedelse til 1ste Classe, langt fra om alle Disciple; thi i saa Hald vilde al Underviisning efter Skoleplanen være en ligefrem Umulighed. Men det gjælder under enhver Omstændighed om en ikke ringe Deel, der er mere end stor nok til at virke ødelæggende paa hele Classens Underviisning og trættende og nedtrykende paa Læreren, der trods al Flid, Taalmodighed og Udholdenhed ikke kan bringe Classen frem, naar han tillige, hvad der maa ansees for hans Pligt, af bedste Evne skal sege at bringe disse forsømte Disciple frem til det Standpunkt, hvorpaa de alt burde have været ved deres Indtrædelse i Skolen. Han tør ikke lade dem sidde,

uden at bekymre sig om dem; thi har Skolen optaget dem, har den ogsaa paataget sig Forpligtelsen til at undervise dem.

Men denne mislige Forberedelse har en anden, meget uheldig Folge; det er ikke nok, at disse Disciple komme i Skolen, blottede for de faa, absolut nødvendige Forkundskaber, som de efter Anordningen skulde besidde, men de ere hyppigt saa lidet udvklede, at der hengaaer lang Tid, inden de forstaae at lære en Lectie, der isorveien er gjennemgaaet, ellers forstaae en eller anden Ting, der bliver gjennemgaaet for Classen. Her er ikke Tale om en større eller ringere Begavethed, men om en ligefrem Mangel paa Udvikling, som bevirker, at disse Disciple, uden at tale om deres Mangel paa de nødvendigste Forkundskaber, ikke ere i stand til at følge eller forstaae Undervisningen paa Classen. De have endnu ikke nogen Forestilling om, hvad det vil sige at lære; thi dette forudsætter en Tankevirksomhed fra deres egen Side, som hidtil er bleven dem aldeles fremmed.

Jo vissere det er, at Skolen, idetmindste vor Skole, ikke kan undgaae at optage daarligt forberedte Disciple, og at disse Disciple i høi Grad hindre Classens Fremgang og trætte og slove Lærerne, desto mere magtpaaliggende maa det være Skolen, at Disciplenes private Forberedelse for deres Optagelse i Skolens yngste Classe maa være en faadan, at den formaaer at bringe dem saavidt, at de med Nytte for sig selv og uden Skade for Classen kunne deelstuge i Undervisningen.

Det er en temmelig almindelig Mening, at enhver, der selv kan læse og skrive o. s. v., godt kan læse med Smaadrenge, hvis Undervisning skal paabegyndes. Det er desfor meget hyppigt, at Forældre, der iovrigt med stor Omhu vaage

over deres Børns Vel, uden nogen Betænkelsighed overlade deres Smaadrenge Undervisning til den Første den Bedste, hvis Character frembyder de fornødne Garantier, og hvis Dannelse børger for, at han eller hun er i Besiddelse af disse elementaire Kunstsababer. Men denne Mening, at enhver er god nok til at læse med Smaadrenge, er efter min Overbevisning ligesaa grundfalsk, som den er almindelig, og jeg skulde være tilboielig til i Modsetning hertil at gjøre den Paastand, at man ikke kan være omhyggelig nok i Valget af en Lærer netop for Smaadrenge. For dem er Læreren Et og Alt; de kunne ikke gjøre et eneste Skridt fremad uden hans Hjælp, og netop deraf er det af Vigtighed, at Hjælpen er sikker og god. De Fejl, der begaaes ved Undervisningen i denne Alder, have meget stemme og ofte uubslittelige Følger, og det forekommer mig deraf rigtigt at undgaae disse, ved, saavidt det lader sig gjøre, at hæve deres Grund. Fremfor Alt maa jeg fraraade at overlade Smaadrenge Undervisning til Lærerinder; en Dreng bør, saasnart det paa nogen Maade lader sig gjøre, undervises af en Lærer. Ligesaa passende en Lærerindes Undervisning er for Smaapiger, ligesaa lidet passer den for en Dreng. Her ere optagne mange Disciple i 1ste, ja ikke sjeldent i 2den Classe, som til deres 10, 11, undertiden 12te Åar have været underviste af Lærerinder i Forbindelse med Smaapiger; men jeg har ikke truffet en eneste af dem, som funde kaldes vel forberedt. Dette maadelige Resultat hidrører ingenlunde nødvendigvis fra Mangel af Dygtighed eller Flid hos Lærerinden, men maafsee væsenligt deraf, at enhver Dreng, der er Noget ved, længe inden det 10de, 11te eller vel endog 12te Åar emanciperer sig fra den qvindelige Tugt, og uden Tugt gives der ingen ordenlig

Underviisning. Desuden faae Dreng ved at gaae for længe i Pigeeskole let noget Pigeagtigt ved sig; de blive flæbevorne og forfjælede og tage det Nasse, der er et saa elskværdigt Træk hos en skink Dreng. En saadan lille forfjælset Person har ogsaa undertiden Ulykke nok med at begaae sig imellem andre Dreng, naar han kommer i en Skole; thi Gujoneri og Kjærlingagtighed taale de ikke imellem sig, og heri kan man i Grunden ikke fortænke dem.

Ieg har allerede ovenfor omtalt, at der flere Gange her ved Skolen har indstillet sig Disciple, som blevne afviste, fordi de ikke kunde læse. De, der optages, funne naturligvis alle læse, men det er langtfra, at de alle læse godt. Meget hyppigt er Oplæsningen drævende eller syngende; ofte springe de Ord eller Stavelser over eller læse noget ganske Andet, end hvad der staaer i Bogen. Mange indskyde, ligefrem af slet Vane, foran hvert Ord en uarticuleret Lyd, der nærmest opfattes som „æ“ eller „ø“; nogle gentage et og samme Ord flere Gange, indtil de have udfundet, hvad der følger efter. Heelt almindeligt er det, at Oplæsningen er saa tankeløs og flanglös, at en opmærksom Tilstører ikke kan twivle paa, at den, der læser, aldeles ikke forstaaer eller tænker paa hvad han læser. De øndje ikke Skilletegnene, og en Tilstører, der ikke har Bogen for sig, vil ikke funne forstaae, hvad de læse. Thi Spørgsmaal, Udraab o. l. fremhæves ikke med den særegne Betoning, der tilkommer dem; men det gaaer alt sammen i den samme evindelige Syngetone, undertiden med jagende Hastværk og meget ofte med saa lav og uklar Stemme, at Tilstøreren med den bedste Willie ikke er i stand til at opfatte de enkelte Ord. Alle disse Fejl ved Oplæsningen have en

og alene deres Grund i den første Undervisning. Ved omhyggelig Undervisning kunde de have været undgaaede, hvor de ikke ligefrem ere en Folge af en Naturfeil f. Ex. Stammen eller deslige. Hvad det særdeleshed kommer an paa ved den første Læseundervisning, er, at Drengen holdes til med hoi og tydelig Stemme at fremstige de enkelte Ord fuldt og reent, uden at tage Noget fra eller lægge Noget til, og at han vennes til at see rigtigt paa Ordene, for han udtaler dem, for at han maaesse ikke skal læse noget ganske Andet, end hvad der staer. Men for at dette kan se, maa Drengen fremfor Alt fra Begyndelsen holdes til at læse langsomt, uden al Fagen og Hastværk, der er aldeles usørenelig med god Oplæsning. Er Drengen saaledes vant til at læse med hoi og tydelig Stemme, at udtale Ordene fuldt og reent uden alle indskudte Mellemlyde og at læse med den No og Sindighed, som lever ham Tid til at see sig rigtig for, da vil han, naar han iowrigt holdes til at lade Tankerne følge med Indholdet, hurtigt lære at læse logist rigtigt. Det er ikke vanskeligt at lære en Dreng at læse godt fra Begyndelsen, men derimod er det meget vanskeligt at udrydde alle de stemme Vaner, der følge med og af slet Oplæsning. Det er, saavidt min Erfaring strækker, en usrawigelig Regel, og det er da ogsaa aldeles naturligt, at slet Oplæsning i Danst aldeles sikkert fører til endnu slettere Oplæsning i andre Sprog, og det er da heller ikke sjældent at høre selv ældre Disciple læse daarligt op i andre Sprog, baade ældre og nyere. De samme Feil, som jeg har fremhævet som de almindeligste hos de yngste Disciple, gjentage sig her og ere ikke længer til at hæve. Oplæsningen savner meget hyppigt den Noagtighed, Sikkerhed og No, der aldrig undlader at gjøre et behageligt

Indtryk paa Tilhøreren. Jeg anseer det ogsaa for meget rimeligt, at disse indgroede Feil ved Oplæsningen i Tiden ikke blive uden Indflydelse paa Foredraget. At slet Undervisning i Læsning kan bringe Dreng til at stamme baade ved Læsning og i Tale, er jeg temmelig vis paa, ligesom jeg ogsaa troer, at en omhyggelig Undervisning formaarer at forebygge eller dog forringe denne ulykkelige Feil hos Dreng, der af Naturen have Tilbørlighed dertil.

Grunden til det paafaldende daarlige Resultat, som med Hensyn til Rettskrivning viser sig hos saamange 10, 11 og 12 Aars Dreng, som optages i de yngste Classer, er efter min Overbevisning næsten alene at føge deri, at de ikke have lært rigtigt at stave. Naturligvis lære alle Dreng at stave; thi uden dette vilde det være umuligt at lære dem at læse. Men meget ofte fortsættes Staveøvelserne ikke længere, end til Drengen kan læse nogenlunde flydende og vel ofte ikke engang saalænge; thi den hækende og stammende Læsning har vistnok, hvor den ikke beroer paa en Naturfeil, for en stor Deel sin Grund i, at Drengen har faaet Lov til at læse, før han var tilstrækkeligt sikker i at stave. Men det er netop Ulykken; Stavningen er nemlig ingenlunde blot en nødvendig Forøvelse for Læsningen, men i fuldkommen saa hoi en Grad for Rettskrivningen. Jeg indrømmer, at det er muligt at lære en Dreng at læse godt, uden at han er sikker i at stave, men derimod er det naturligvis uden denne Forudsætning aldeles umuligt at lære ham at skrive rigtigt. Naar en Dreng har en Bog for sig og ivrigt nogen Øvelse i at læse, kommer det ham ud paa Et, om han læser „vakt“ eller „Bagt“, „Ryt“ eller „Ryg“, „gandske“ eller „ganske“ o. s. v.; thi Ordet kan kun udtales paa een Maade. Men vil man lade

den samme Dreng skrive disse Ord, da er han strax i Forlegenhed og maa gjætte sig frem, hvis han ikke har lært at stave saa godt, at han er vis paa, hvilken Stavemaade der er den rette for disse og lignende bekjendte Ord. Stavning er et Punkt i Børneundervisning, som jeg anseer for at være af den allerstørste Vigtighed. Ingen vil nægte, at det er uundgaaeligt nødvendigt at kunne skrive sit Modersmaal rigtigt, og dog anvendes der ofte saa lidt Omhu paa det Punct i Børneundervisningen, hvorfra Tilegnelsen af denne nødvendige Færdighed i saa høj Grad er afhængig. Naar en Dreng er kommen ud over en vis Alder uden at have lært at skrive orthographisk, er det yderst vanskeligt at lære ham det; thi det eneste radicale MidDEL, nemlig vedholdende Staveøvelser, kan paa dette Punct ikke længer anvendes. Men der har for ham, som for enhver anden Dreng været et Tidspunkt, hvor han med temmelig Lethed og saa at sige umærkeligt vilde være kommen i Besiddelse af denne nødvendige Færdighed, som han siden kun med stort Besvær, eller dersom han som Ustuderede forlader Skolen i en tidlig Alder, maa ske aldrig tilegner sig; thi hvem der ikke har lært at skrive orthographisk, før han bliver voren, lærer det næsten aldrig. Man kunde maa-ske mene, at en ualmindelig ringe Begavehed kunde være Skyld heri, men det er neppe Tilfældet. Der gives vist kun meget faa, der ere saa ringe begavede, at de ikke kunne lære at skrive Dansk orthographisk, naar de, vel at mærke, lære det i rette Tid; men den væsenligste Betingelse er, at de som Smaadrenge med Utrettelighed blive øvede i at stave. Sikkerhed i almindelige og bekjendte Ords Skrivemaade er nemlig et Resultat, som flittige Staveøvelser altid fore med sig; thi naar Drengen hver Dag bliver nødt til at see paa Ordene,

bliver deres rette Skrivemaade ham lidt efter lidt saa bekjendt og tilvint, at han vil stodes ved dersra afgigende Skrive-maader, som han dersor og mindst falder paa at anvende selv. Hans Øie og Øre ere ved den hyppige Stavning blevne saa vante til at see og høre Ordet i dets rette Skif-felse, at han uden nogen synderlig Anstrengelse fra sin egen Side, næsten uden at merke hvorledes, opnaae en Sifferhed i at gjengive Ordene rigtigt, som han, hvis den ikke opnaaes i denne Alder og paa denne Maade, kun vanskeligt siden vil opnaae ved al Verdens Rejskrivningsregler. Den danske Rejskrivning er ingenlunde let, og Regler slaae langfra til over-alt. Hvorledes skal man til Exempel faae en Dreng til at lære, at det hedder „bufke“, men „hugge“, „tyf“, men „styg“, „strax“, men „Slags“ o. s. v. uden alene berved, at han ved sine Læse- og Stavesøvelser er bleven saa vant till at see disse og lignende Ord, at han er fuldkommen vis paa, at Ordene ere rigtige saaledes og vilde være forkeerte i enhver anden Skif-felse. Nogen Grund till, at disse Ord skrives forskelligt, veed han slet ikke, hvilket ikke er underligt, da der ingen anden er end Sprogbrugens Bydende; men at de ere rigtige saaledes og ikke anderledes, veed han bestemt. Man maa dersor vogte sig for at høre op med Stavesøvelserne, naar Drengen er kommen saa vidt, at han kan stave rigtigt; det er meget langt fra nok; man skal tværtimod vedblive dermed saalænge, indtil Drengen er bleven saa siffer, at han ikke kan stave almindelige og bekjendte danske Ord forkeert. Og gjør man dette, da troer jeg at turde love, at man i Rejskrivning vil opnaae et gaafse andet Resultat med Drengene paa $9\frac{1}{2}$ a 10 Aar, end der hidtil har været opnaaet med en stor Deel af dem, der ere optagne i 1ste Classe, idetmindste

her i Skolen, og hvis Prestationer tydeligt nok vise, hvor Manglen er at sege.

Er en Dreng paa 10 a 11 Aar først kommen i Skole, uden at have lært ordenlig at stave, da er han unøgtelig meget ilde faren; thi Staveøvelser i den Udstraefning, som vilde kunne hjælpe ham, kunne og skulle ikke anstilles i disse Skoler. Og dog holder Læreren meget snart, hvor nødvendigt det er at indhente det Forsomte; thi det er virkelig en conditio sine qua non. Naturligvis vil han ogsaa finde Lejlighed til at øve ham i Stavning, men tilstrækkelig Øvelse kan han ikke forstaffe ham. For ideimindste nogenlunde at raade Bod paa denne væsenlige Mangel i Forberedelsen, har jeg brugt følgende Fremgangsmaade. Saasnart de nye Disciple havde været her saalange, at jeg havde haft Lejlighed til at kjende dem, der var langt tilbage i Rejskrivning, lod jeg dem hver Dag, i egne hertil indrettede Bøger, efter deres danske Læsebog ligefrem affskrive 8 a 10 Linier. Denne Af-skrivning maatte foretages med den største Neiagtighed. Jeg opnaaede herved, hvad der paa et langt tidligere Stadium kunde have været opnaaet ved omhyggelige Staveøvelser, nemlig at Disciplene blive nødte til at see noie paa ethvert enkelt Ord, for at kunne skrive det rigtigt, og at de endelig ved den daglige Gjentagelse få de almindeligste og mest bekjente Ord at see saa tidi, at jeg kunne gjøre mig Haab om, at de vilde opnaae den ovenfor omtalte Sifferhed i Opfattelsen og Gjengivelsen af disse Ords rette Skrivemaade. Men jeg havde ogsaa en anden Hensigt med denne Forholdsregel. Det er ikke sjældent, at Disciple, som optages i 1ste Classe, ja under tiden ogsaa i 2den og 3die Classe, skrive en decideret slet Haand. Som en Folge af deres Ubehjælpomhed i at føre

Pennen, og mangengang vel ogsaa af slet Vane, vare deres Stilebøger maculerede og vræmlede af ubehændigt foretagne Rettelser, foranledigede ved hyppige og paa deres nuværende Standpunkt maaskee undgaaelige Feilskrivninger. I det første Halvaar bestaae Stileøvelserne i 1ste Classe her i Skolen næsten udelukkende af Dictatstil. Disse Disciple vare saa lidet øvede i at skrive, at de ikke vare i stand til at følge Dicteringen, selv om denne var yderst langsom, hvis de samtidigt skulde efterleve det dem givne Tilhold om at skrive saa tydeligt og smukt, som de kunde, og uden altfor mange Rettelser i Stilebogen. Naar jeg altsaa skulde rette mig efter disse Disciple, — og det var jeg nødt til; thi at dictere til 2 Partier tillod Tiden ikke — maatte jeg enten dictere saa langsomt, at Dicteringen medtog den dobbelte Tid, som da gif spildt for de slinkere, eller jeg maatte være betænkt paa at finde paa en Øvelse, som snart kunde hjælpe dem til at føre Pennen med nogenlunde Færdighed, uden at det gif ud over Stilens hele Udstyring, baade hvad Skriftens Beskaffenhed (Tydelighed og nogenlunde anstændige Udseende) og Stilebogens Reenhed angik. Da nu denne daglige Afskrivning var et Extraarbeide, som var paalagt de Daarligste, og af dem hver Dag uden Undtagelse maatte besørges i deres Fritid eller Forberedelsesstid, saa indsaa jeg nok, at det vilde være Disciplenes Opgave at expedere denne meget nyttige, men ikke meget interessante daglige Gjerning saa hurtigt som muligt. Men da de snart sik at see, at jeg ikke slog noget af i min Fordring paa den fuldkomneste Noiagtighed i Afskrivningen og Stilens propre Behandling, baade hvad Skrift og Klatter angik, blev det deres Opgave at frembringe det bedst mulige Resultat i den fortest mulige Tid. Og dette ønskede jeg netop, for at den

Øvelse i at føre Pennen, som de opnaaede ved denne daglige Afskrivning efter Lærebogen, baade kunde komme dem selv og deres Kammerater tilgode i Stiletimerne.

Men denne Øvelse henhører rettest til et Tidspunct, der gaaer forud for Disciplenes Optagelse i Skolen, forsaavidt som den tilstræber Resultater, der med Billighed kunne forvredes opnaaede af enhver Discipel, der skal optages i 1ste Classe. Jeg troer, at en saadan daglig Øvelse i correct Afskrivning med god Nutte kan foretages med enhver Dreng, der har lært at skrive Sammenskrift, dersom der kun bestemt holdes paa, at Afskrivningen skal være fuldkommen correct og Skriften saa tydelig og smuk, som Drengen paa nogen Maade er i stand til at præstere den.

Som alt bemærket, er det meget almindeligt, at Drengene ved deres Optagelse i Skolen, ikke altid blot i 1ste Classe, skrive en meget maadelig Haand, og overhovedet — maafee mest som en Folge heraf, men dog vel ogsaa ofte af en slet Bane — behandle deres skrivilige Arbeider paa en Maade, der er alt andet end proper. At skrive en god, tydelig og flydende Haand er i alle Tilfælde et stort Gode, og i mangfoldige Tilfælde en ligefrem og uafviselig Nødvendighed for at kunne komme frem; det forekommer mig derfor, at det vel var Umagen værdt ved den første Skriveunderviisning at have fortalt om muligt at sætte Disciplene i Besiddelse af dette Gode. Man indvende ikke, at Mange ikke kunne lære at skrive en god, tydelig og flydende Haand. Visindok kommer det ogsaa her an paa en vis Begavethed, og jeg indrommer gjerne, at der gives Mange, som ikke kunne lære at skrive en smuk Haand; men efter min Overbeviisning kan enhver uden Undtagelse lære at skrive en tydelig og flydende Haand. hvis

han blot fra Begyndelsen faaer passende Veileitung. Der er sikkert ingen Underviisning, hvor det i høiere Grad kommer an paa en bestemt progressiv Methode, og hvor en fornuftig og plannemæssig Underviisning saa sikkert fører til det forventede Resultat. Naar Drenge paa 10 a 11 Aar derfor skrive en slet Haand, er jeg fuldkommen vis paa, at Heilen ligger i den Methode, der er anvendt ved Skriveunderviisningen, hvis der overhovedet er anvendt nogen Methode. Det er ikke mange Aar siden, at en Mand i Kjøbenhavn, en Udlænding, tilbød Underviisning i Skrivning efter en Methode, som han, om jeg ikke feiler, kaldte den „amerikaniske“. Han udlovede i sit Program, at han ufeilbart vilde bringe enhver, der vilde benytte hans Underviisning, i en just ikke meget lang Tid, saavært, at han skulle komme til at skrive en smuk, tydelig og flydende Haand. Nagtet jeg vistnok antog, at her var lovet endel Mere, end der funde holdes, var jeg dog overbevist om, at Meget vilde kunne udrettes, hvis Methoden var god, og besorgede derfor nogle unge Mennesker, der i hoi Grad trængte dertil, optagne i hans Cursus. Jeg sikrede vredt hyppigt Lejlighed til at see ikke blot disses, men ogsaa hans andre Elevers Skrreibøger og maatte studse over det hurtige og sikre Resultat, som viste sig i dem alle. Ved enhver Skreibog var nemlig vedlagt eller vedhæftet en Probe af Elevens Skrivoet ved Underviisningens Begyndelse, og enhver Sammenligning talte afgjort til Fordeel for Methoden, der, saavært jeg funde denne, ogsaa forekom mig god og sikker. Hemmeligheden stak fornemmelig i ved en heel Række af omfattende Forøvelser at lære Eleven at holde rigtigt paa Pennen og med Sikkerhed og Correcthed at udføre alle de enkelte Træk, som forefindes i de forskellige Bogstavtegning. Forst efter en

heel Deel saadanne Øvelser kom Eleven til at skrive Bogstaver; men nu skrev han dem ogsaa godt strax og gif hvertig over til Sammenskrift, som, naar den sammenholdtes med den vedhaftede Skrivtprøve, ikke kunde andet end vække en god Tro til dette eller lignende progressive Skrivesystemer. Et vel noget forskjelligt, men dog altid godt Resultat viste sig i alle de Skrivebøger, jeg saa, og deres Antal var ikke ganske ringe.

Men formaarer en methodist Skriveundervisning at forbedre Haanden hos Børne, saa kan man vist saameget sikrere gjøre Regning paa, at den vil slaae an, naar den anvendes strax ved den første Skriveundervisning, hvor den ingen slettet Vaner eller tilvante Manerer har at overvinde. Nu veed jeg meget vel, at det ikke vil være muligt at staffe enhver Dreng, der veledes privat, en Skrivelærer, der har bragt Skriveundervisningen i et System, og hvis Livs Opgave og daglige Gjerning det er at undervise i Skrivning; men Meget vilde dog sunne naaes ved at anvende en Methode, som fornemmeligt gif ud paa, at Drengen lært at holde rigtig paa Pennen og opnaaede Sikkerhed i de enkelte Træk, før han skrev Sammenskrift. Thi ved at lade Smaadrenge sidde og skrive flet Sammenskrift den ene Dag efter den anden, maa man ikke vente at forbedre deres Skrift, selv om man staffer dem nok saa gode Forfætter.

Er det vist, at det i alle Livsstillinger er et Gode og i mange en ligefrem Nødvendighed at skrive en god Haand, saa er der sikkert ogsaa al Grund til at henvende nogen større Opmærksomhed paa Smaadrenge Undervisning i Skrivning og ikke troste sig med, at om Skriften end er aldrig saa flet, kan Indholdet af det Skrevne dog være fortræffeligt. Dovrigt

stal jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at jeg mener oftere at have gjort den Erfaring, at Skrivtens Beskaffenhed og Stilen Beskaffenhed hos yngre Disciple staae i et temmeligt nolie Forhold til hinanden. I samme Forhold som en Dreng faaer Sands for at behandle sine skriftlige Arbeider med større Elegants, Skrivten naturligvis derunder indbefattet, i samme Forhold høver Stilen sig ogsaa fra Indholdets Side. Jeg kan vel ikke bestemt afgjøre, om det er et post hoc eller propter hoc; men det forekommer mig ikke saa usandsynligt, at en Dreng faaer mere og mere Glæde af sine skriftlige Arbeider og derfor anvender større Flid og Omhu paa dem, jo tækkeligere de tage sig ud for Diet.

Hr. Adjunct Mossin har paa min Anmodning velvillig meddeelt mig følgende Bemærkninger om den forberedende Regneunderviisning:

Da Anordningen af 13de Mai 1850 med Hensyn til Regning indstrænger sig til at forlange af dem, der optages i de udvidede Skolers første Classe, Færdighed i de 4 Species, funde det synes let at bringe en tiaars Dreng til dette Maal. Da imidlertid Erfaring viser, at denne Fordring kun meget ufuldstændigt fuldestgjøres, maa dette ubetydlig nærmest være begrundet i Mangler ved den foregaaende Underviisning. En Fejl, som vistnok er sjælden, men sikkert ikke uden Eksempel, troer jeg at være den, at Læreren, for fra Begyndelsen af at vægne Cleverne til den mathematiske Stringents, anvender en overveiende theoretisk Methode. Saa vist som det nu er, at Neglerne, selv for de allersimpleste og letteste Operationer med Tallene, lade sig fremstille som mathematiske Sætninger og høre med til et mathematisch System, og saa vist som det er, at Negneunderviisningen skal danne et brugbart Grundlag for den

følgende mathematiske Underviisning, saa umodvendigt og urigtigt turde det derimod være at fremsette eller bevise disse Sætninger for Børn i en yngre Alder, som ikke ere vante til at abstrahere, og for hvem en saadan Tankevirksomhed ligger meget fjern. Som allerede anført anseer jeg det nævnte Misgreb, idet mindste ved den første Regneunderviisning, for sjeldnere, deels fordi denne vel som oftest meddeles af Personer, som ikke have havt Lejlighed til at gjøre noget egenlig mathematisch Studium, deels fordi de, der have dette, vel ogsaa almindeligen ville vide at vurdere et Barns Hatteevne. Langt hyppigere er uidentvist den modsatte Fejl, at Læreren indskräner sig til at bibringe Eleven en mechanisk Færdighed i at udføre de forskellige Regninger, uden at forvisse sig om, at denne forstaaer eller forbinder noget Begreb med hvad han saaledes foretager. En saadan Færdighed vil altid være usikker, og ved den mindste usædvanlige Variabelighed i Opgaven udsættes Eleven for at begaæ Fejl. Det maa ansees for absolut formødent, at Eleven faaer en tydelig Forestilling om Bestaffenheten af de Regninger, han selv udfører, men denne Forestilling maa bibringes ham, ikke ved Definitioner eller Beviser, som for ham ingenlunde vilde bidrage til Tydelighed, men ved den Methode, for hvilken et Barn altid vil være mest modtagelig: den umiddelbare eller sandselige Anstuelse. Det er oftere fremsat, og Enhver, der selv har et tydeligt Begreb om Regningsarterne, vil funne sig det selv, hvorledes man ved Hjælp af sandselige Gjenstande eller ved Streger eller Priffer paa en Tavle kan give et Barn en let og isinefaldbende Forklaring over, hvad det er at addere, subtrahere, multiplicere og dividere. Hertil maatte saa komme en Forklaring, saa simpel som mulig, om disse Regningers

Udførelse, og man maaatte sikre sig, at Eleven bliver sig denne i dens Detail bevidst, at han ved, hvorledes han skal prove Udførelsens Rigtighed o. s. v. Alt dette vil nu ikke kunne seer, uden at give ham en Forestilling om Talsystemets Beskaffenhed, og for blot nogenlunde opvakte Clever turde det være hensigtsmæssigt samtidigen at lære dem at skrive Romertal, og ved Sammenligning med disse gjøre opmærksom paa, hvor særligst begejstret og let vort Talsystem er til alle Regningers Udførelse. Hermed staar da i Forbindelse, at det er fornødnet stadigen at vedligeholde Øvelse i at læse Tal og skrive Tal efter Dictat. Ogsaa mundtlige Øvelser ville her kunne gjøre god Nutte, f. Ex. ved at lade Cleverne besvare Spørgsmaal som saadanne: Hvor stort er Nullernes Antal i hundrede Tusinde, i ti Millioner; hvorledes læses et Tal, skrevet med otte Cettaller o. s. v.? Men at slige Øvelser vistnok hyppigt forsommes, synes at fremgaae deraf, at ikke saa Clever ved Prøven ere befundne hverken at kunne læse eller skrive Tal.

Det er disse Bemærkninger, hvortil min hidtidige Erfaring angaaende dette Fag har givet mig Anledning. Det Anførte finder tildeels ogsaa Anvendelse paa den forsatte Regneundervisning, navnlig Undervisningen i Brofregning, men da denne ikke fordres til Optagelse i Skolens yngste Classe, skal jeg desangaaende indfrænke mig til den Bemærkning, at det maa ansees for særligst uheldigt, hvad her nogle Gange har været Tilsældet, naar en Dreng, som ifolge sin Alder og sine Kundskaber i de øvrige Fag er anmeidt til Optagelse i 2den Claste, slet ikke har lært at regne Brof, da han saa næsten aldeles ikke vil kunne følge med Classen, med mindre han, hvad der baade er vanstelligt at tilveiebringe

og i sig selv lidet onsteligt, erholder privat Veiledning udenfor Skoletiden.

Anordningen af 13de Mai fordrer endelig, at den Discipel, der vil optages i 1ste Classe, i det Ringeste maa have lært et kort Uddrag af den bibelske Historie. Maastee ville Mange foretrække at bibringe Eleven denne bibelhistoriske Kundskab uden at bruge nogen Bog, blot ved at fortælle ham og lade ham selv, i et saavidt muligt sammenhængende Sprog, gjenfortælle de bibelske Historier. Læreren funde da ved Spørgsmaal let forsikre sig om, at Drengen virkelig forstod, hvad der var ham fortalt, og hvad han selv fortalte. Vist er det, at Fortælling og Gjenfortælling er en Deel af Børneundervæssingen, der aldrig bør undlades. Saadan mundlig Fortælling, det være sig nu af bibelske Historier, Fabler, fædrelandske Historier eller hvad Undet, der kan tiltale Drengens Phantasie eller Folelse, vil han, dersom Fortælleren ikke er aldeles uheldig, følge med den mest udelelte Interesse. Læreren har igjennem denne Meddelelsesform en Leilighed, der ikke bør forsvommes, til at virke befugtende og oplivende paa det barnlige Gemyt.*)

*) J. Nøgind: Om den formale Dannelsse. „Man skulde see den Glæde, der er over (de samme) Born, naar de høre Noget, hvori Phantasien har Ordet, eller blot en simpel Fortælling, hvor livligt tegnede Personer og Begivenheder træde frem for dem. Man lægge dernest Marke til, hvilken Horsjel det gør, om de selv skulle læse sig det til, eller de høre det af En, som nogenlunde forstaaer sig paa Oplæsning eller Fortælling. Enhver, der har prøvet dette, vil have erfaret, hvor sterkt de forskjellige Stemninger og Situationer gribe dem, hvor noie de legge Marke til enhver Modulation af Stemmen. Og nu skulde hele dette Barndommens sjønne Liv ikke respecceres, men Alt fortænges, for at faae et horneret Forstandsmenneske ud, som er sat og sindig, fordi han er dod og interesseløs.“

Men foretrækker man at bruge en fortsattet Bibelhistorie, hvortil man maaſſee kunde lade ſig bestemme af det Onſte, at Drengen maa vænnes til ſelv at lære en Lectie, da erindre man vel, at det ved den første Lectieleren kommer an paa, at Drengen ſtrax holdes til at lære med Eſtertanke og Nei-agtighed, ſaa at han virkelig tilegner ſig ſin Lecties Indhold og under Gramminationen formaarer at overbevise ſin Lærer om, at han har forstaet, hvad han har lært. Al ſjødeslos og tankelos Læſning maa ſtrax udryddes, hvad enten den vijer ſig deri, at Drengen har lært ſin Lectie daaligt, eller deri, at han vel paa en tankelos Maade kan opremse ſin Lectie med Bogens Ord, men hverken har tilegnet ſig eller bekyndret ſig om at tilegne ſig deres Mening. Vilde dog blot enhver Lærer ſtrax fra Begyndelsen af ſege at gjøre ſin Elev indlyſende, hvilken uhyre Forkſjel der er paa „at lære“ og „at læſe“; thi det gjælder ligesaavel om det aandalige ſom om det physiske Liv, at fun det, der i Sandhed fordoies, giver ny Næring og ny Kraft.

Det hændes ikke ſjældent, at Disciple, ſom aspirere til 1te Klæſſe, opgive langt Mere, end der fordres, f. Ex. Tydſt, Tranſt, Historie o. s. v. Dette kan jo være meget godt, men er ſlet ikke nødvendigt, og hvis diſſe Ting have bortleget Opmærksomheden fra de absolut nødvendige Forkundſtaber, ſaaledes ſom de ere fastſatte i Anordningen af 13de Mai 1850, da ere de ligefrem til Skade. Slige opera supererogatoria, der erhverves paa det absolut Nødvendiges Bekostning, kan Skolen ſlet ikke paafjonne. En Drengs egenlige Underviſning bor vel ikke paabegyndes, før han er henimod 7 Aar gammel. Der er altsaa $2\frac{1}{2}$ à 3 Aar til at lære ham Læſning, Skrivning, Retſkrivning, Regning og et fort Udtog af

Bibelshistorien og gjennem disse Tag bibringe ham saamegen Udvifling, at han i en Alder af $9\frac{1}{2}$ à 10 Aar vil være i stand til at deelstuge i Underviisningen i en af de udvidede Skolers youngste Classe. Den Tid, der kan blive tilovers herfra, kan sikkert ikke blive stor, hvis ellers Resultatet skal blive nogenlunde. Desuden maa man vel erindre, at Smaadrenge i denne Alder bor have megen Frihed; de bor ikke mere end nødvendigt er generes med Lectier eller Sligt; det kunde ellers let hende, at de paa den ene Led vilde tage langt Mere, end de vilde vinde paa den anden. Dog vil jeg troe, at man med oppakte Dreng vil kunne komme noget videre i det sidste Aar. Maafsee vil man kunne begynde paa Tydsk, og om Drengen end ikke driver det videre end til at læse godt op, samle sig et lille Ordforraad og erhverve sig nogen Øvelse i at oversætte, vil allerede Mæget være vundet for ham. Geographie efter Kortet alene, uden Bog, vilde ogsaa være meget at anbefale, hvis Tiden og de øvrige Forhold tillade at gaae videre. Jeg troer, at Geographie bedre egner sig som Forberedelsesmiddel end Historie, fordi Landkortet i høj Grad vækker Drengens Interesse. Er Læreren en lille Smule heldig med at fortælle ham om Lande og Vand, Floder og Bjerger, Byer o. s. v., vil Drengen sikkert ved Kortets Hjælp følge hans Fortælling med Interesse og ved en Mængde Spørgsmaal give tilkjende, at Læreren ikke taler for døve Dren. Hans Lectie maatte da bestaae i, at han selv paa Kortet estersaa og gjennemgik, hvad der var ham fortalt; og dette maatte han da næste Dag noilagtigt kunne gjøre Nede for. Han vilde saaledes ved Anstuelsen lidt efter lidt faae en rigtig Forestilling om Landenes Beliggenhed imod hinanden, om deres relative Størrelser, om de største Bjergraser og Floder

o. s. v. Alle detaillerede Bestemmelser og Talangivelser burde vistnok forbigaes; thi store Tal kan Drengen endnu slet ikke magte; han forbindes enten slet ingen eller en forseert Forestilling dermed. Han vil, naar han bliver gjort opmærksom derpaa, paa sit Ørt nogenlunde kunne se, at Frankrig omtrent er 10 Gange saa stor som Danmark; men derimod vilde det neppe kunne nytte noget at sige ham, naar man vilde give ham et Begreb om Frankrigs Størrelse, at det er c. 10,000 □ Mile, selv om man først har forklaret ham, hvad en □ Mill er. Det kan ikke nytte at ville give en lille Dreng, der aldrig har seet Kjøbenhavn, en Forestilling om dens Størrelse ved at fortælle ham, at den har 130,000 Indvaanere. Han vilde omtrent være lige flog deraf. Maaske vilde han faae en bedre Forestilling om dens Størrelse, hvis man fortalte ham, at Kjøbenhavn var 20 eller 30 Gange saa stor som den eller den Kjøbstad, hvori han boer, eller som han tilfældigvis hører.

Naturligvis vilde man paa samme Maade, ved Hjælp af Afbildninger af Dyr, kunne fortælle Drengen om Dyrenes Leven og Færdens. Maaske kunde denne naturhistoriske Undervisning let og passende bringes i Forbindelse med den geographiske. Hos de fleste Drengene vilde herved vækkes en Interesse for disse Dyr, som vilde afgive et godt Udgangspunct for den naturhistoriske Undervisning, der jo begynder strax i 1ste Classe.

Det vilde sikkert ogsaa være meget gavnligt at lade Drengen lære nogle Smaadigte udenad, som han maatte fremsiige uden Stammen eller Syngen. Høgst burde man vel vælge Digte af fortællende Indhold.

Ligesaa nødvendigt det er, at en Dreng, der skal kunne

folge med Classen, maa være nogenlunde godt forberedt, naar han optages, ligesaa nødvendigt er det ogsaa, at han er i Besiddelse af et vist Minimum af Udvikling, som sætter ham i stand til at følge og forstaae Undervisningen og til at lære sine Lectier, naar de hverken i Henseende til Udstænding eller Indhold overgaae, hvad der med al Ret kan og skal fordres af denne Alder. Imidlertid træffes der ikke saa sjælden Dreng i 1ste Classe, som ere saa paafaldende lidet udviklede, at de hverken kunne lære eller begribe det Enne eller det Andre. Dette kan naturligvis have sin Grund i, at Drengen enten paa Grund af Svagelighed eller ifolge sin Natur udvikler sig langsommere end andre Dreng. I saa Fald burde han endnu ikke være sat i Skole; Forældre gjøre sig selv og Drengene en meget daarlig Tjeneste ved at sende deres Sonner til en Skole i en saadan embryonisk Tilstand. Tid spares der ikke; thi er Drengen ved sin Optagelse saalidet udviklet, vil han efter al Rimelighed ikke kunne gaae 1ste Classe igjennem paa 1 Aar. Og Drengen lidet meget derved, især hvis han har Foelen af, at hvad der fordres af ham, overstiger hans Kræfter. En lille Dreng, der strax faaer forkeert fat, taber let Modet og bliver helt forkynt. Han vilde have været meget bedre tjsent med at forblive endnu et Aar under privat Veiledning og saa slippe 1ste Classe paa et Aar. Hans private Lærer, der maa-
 stee har ham alene eller højest i Forbindelse med nogle faa andre, vilde kunne beskjæftige sig langt mere med ham og hjælpe ham langt bedre paa Glid, end Tilfældet kan være i Skolen, hvor Læreren, trods den bedste Willie, ikke kan offre den Tid paa ham alene, der er bestemt for den hele, under-
 tiden talrige Classe. Men dette Hensyn synes Forældre ikke at lægge stor Vægt paa. Ikke sjældent bestræbe de sig end-

ogaa for at faae deres Sonner optagne i 1ste Classe, endnu forend de have naaet den befalede Alder af over 9½ Aar. Maaskee har dette sin Grund i, at Forældre, som naturligt er, ere tilboelige til at nere de bedste Tanker om deres egne Born. Men det er vist og sandt, at man baade vilde gjøre Skolen og Drengene en meget væsenlig Tjeneste ved at oppebie det Tidspunkt, da de have naaet en saadan Modenhed og Udvikling, at de kunne have Gavn og Skolen ingen Skade af, at de optages i 1ste Classe.

Hyppigere troer jeg dog rigtignok, at denne paafaldende Mangel paa Udvikling hos disse Dreng er en ligefrem Folge af den mindre tilfredsstillende Forberedelse, der er bleven dem tildeel for deres Optagelse i Skolen, og jeg antager det for afgjort, at en mere omhyggelig Underviisning mere end noget Andet vil bidrage til at føre Drengene ud over denne aandelige Fostertilstand, saa at de ved deres 10de Aar kunne have naaet den Udvikling, der maa ansees som normal for Dreng i denne Alder.

Jeg har dvoelet saalænge ved Smaadrenge's første Underviisning, fordi jeg er faa fast overbeviist om dens Vigtighed og om den store Indflydelse, som den, efter sin forstjellige Beskaffenhed, udover paa Drengenes hele Udvikling og Fremgang. Forædre, der ikke med tilborlig Omhu vaage over deres Sønners første Underviisning, maaskee i den Tanke, at denne Underviisning ikke er af synderlig Vigtighed og derfor kan besorges af hvem det skal være, paadrage sig et stort Ansvar og have ingen Ret til at beklage sig, dersom Drengene siden ikke svare til deres Forventninger. Thi man erindre dog vel, at de Heil, der begaaes ved Underviisningen i denne Alder have sikkre og sorgelige Folger, der ofte først forvindes efter

flere Åars Forleb og maaſſee aldrig. Enhver, der har beſtjæſtiget ſig noget med mindre Drenges Underviſſning, veed, hvor fast forkeerte Foreſtillinger og flette Vaner ſidde, og hvor vanfælſigt de lade ſig udrydde.

Jo udførligere jeg har omtalt Forberedelsen til første Clasſe, desto fortære ſkal jeg fatte mig, naar Talen er om de Disciple, der aspirere til 2den eller 3die Clasſe. Om diſſe Disciple gjælder det Samme, ſom alt er bemærket om dem, der optages i 1ſte Clasſe; mange ere vel forberedte, men mange ere ogsaa ſaa daarligt forberedte, at de ligefrem af Mangel paa de allernødvendigſte Forkundſtaber ikke kunne følge med Clasſen. Deres Betydning i Clasſen er mere negativ end positiv; de gaae ikke ſelv fremad, men de forhindre Clasſen deri. Grunden hertil maa øſte ſøges deri, at Forberedelsen virkelig har været daarlig. Diſſe Disciple ſide faaledes meget almindeligt under de samme Mangler ſom de, der optages i 1ſte Clasſe. De læſe daarligt, regne daarligt og ſtrive daarligt, øſte maadeligt, baade hvad Reſtrivning og Ekſonſtrivning angaaer. Forsaavidt de optages i 2den Clasſe fordres Tydſt og i 3die Clasſe tillige Tranſt. Viſtnok have de læſt Tydſt og Tranſt, men det er ikke ſaa ſjældent, at de ere næſten aldeles uvidende i Grammatikens allerforſte Beſyndelsesgrunde. I ſaa Falb ere de meget uheldigt ſtillede; thi Læreren kan dog ikke begynde i 2den Clasſe, hvor han begyndte i 1ſte, og i 3die Clasſe, hvor han begyndte i 1ſte eller 2den. Efter Skolens Plan for Sprogunderviſſningen maa dog idetmindſte en stor Deel af Formlaeren anſees for lært efters 1 à 2 Åars Underviſſning. Men mange af diſſe nye Disciple have idetmindſte Intet lært ordenligt, og om end Underviſſningen i diſſe Clasſer aldrig kan lade noget Parti

af Formlæren hvile, i den Tro, at det ikke er glemt, saa er dog den flygtige Recapitulation af disse Partier mere beregnet paa, at Læreren derved kan sikre sig imod, at Disciplene skulle glemme, hvad de engang have lært og paa ingen Maade kunne undvære, end derpaa, at nye Disciple, der aldrig have lært disse Begyndelsesgrunde, derved skulle funne tilegne sig disse aldeles uundværlige Forkundskaber med den nødvendige Sikkerhed.

Men hyppigere troer jeg dog, at Feilen ligger i, at de private Lærere altfor lidt bekymre sig om at bringe deres Undervisning i saamegen Overensstemmelse med Skolens Undervisning, at de Elever, som de forberede for en bestemt Classe i en bestemt Skole ved deres Optagelse i denne Skole og denne Classe dog nogenlunde funne være paa samme Standpunkt som de Disciple, med hvilke de ville komme til at dele Undervisning. Naar en Dreng forberedes til en bestemt Skole, hvori han maaske allerede er indmeldt, forekommer det mig, at Drenge's private Lærer burde gjøre sig noie bekjendt med vedkommende Skoles Plan og forberede sin Elev i Overensstemmelse med den. Den nødvendige Oplysning kan jo faaes af vedkommende Skoles sidste Program, og hvad Læreren ellers kunde ønske at vide, betræffende sin Elvers hensigtsmæssigste Forberedelse, vil han sikkert med Glæde blive underrettet om af enhver Skoles Rector eller Lærere, naar han blot vil sætte sig i Forbindelse med dem.

Men ofte gaaer den private Veiledning i Øster, medens Skolen er i Vester, og naar saa Eleven indstiller sig til Optagelse i Skolen, savner han de Forkundskaber, der ere han absolut nødvendige, for at folge med Classen, medens han maaske er i Besiddelse af en heel Deel andre, der, idet mindste

for Tiden, ere ham aldeles unyttige; alt dette er en Folge af, at hans private Veiledning ikke har været bragt i den nødvendige Overensstemmelse med Skolens Undervisning. Jeg skal anføre et Eksempl, hentet fra vor Skole. I et af de sidste Skoleaar indstillede her sig, efter Februar Examen, en Discipel, som ønskede at optages i 3die Classe. Han var henved 13 Aar gammel og havde for sin Optagelse her i Skolen nydt Undervisning i følgende Sprog: Dans, Hebraisk, Græsk, Latin, Tydsk og Frans. I 3die Classe funde han efter Provens Udsald ikke optages. Han blev da sat i 2den Classe, men passede ligeså lidt i 2den, som han vilde have passet i 3die Classe. Det mindste var han ved sin Optagelse særlig svag og ubetinget Classens daarligste Discipel i Dans, Tydsk og Frans. Hvorledes det stod sig i Hebraisk, Græsk og Latin skal jeg ikke kunne sige; men da han var aldeles uvivende om de allerfjumleste grammaticalske Begreber, kan det vel heller ikke være været synderligt bevendt i disse Sprog. Denne Discipel, der forresten robede god Willie og gode Evner, vilde dog vist have været ulige bedre hjent med, at man havde indfrænket sig til de Sprog, hvori der absolut maatte og skulde fordres nogen Forkundskab, naar han skulle optages i 2den eller 3die Classe i hvilken som helst Skole i Kongeriget.

For nærmere at oplyse, hvad jeg ovenfor hæftede om Nødvendigheden af en nogenlunde Overensstemmelse imellem den private Forberedelse og vedkommende Skoles Plan, skal jeg endnu hæftet fremhæve et Par Punkter.

I nogle Skoler begyndes der paa tydsk Stiil allerede i 1ste Classe, i andre i 2den eller 3die og i nogle endog i 4de Classe. Der kan twistes om, hvilket der er det Rette og som

saadant at foretrække; men hvad der ikke kan twistes om, det er, at en Privatlærer, der forbereder en Dreng til 2den eller 3die Classe i en Skole, hvor Underviisning i tydss Stiil allerede gives i 1ste Classe, ogsaa maa optage dette Fag saa betimeligt, at hans Elev ikke skal komme uforberedt i 2den eller 3die Classe, hvor hans Kammerater vilde have 1 à 2 Uars Forspring for ham. I Herlufsholms Skole skrive Disciplene tydss Stiil allerede i det sidste Halvaar i 1ste Classe*), og 2den Classe har hele Uaret igjennem skrivtlig Stiil 2 Gange om Ugen, og i det sidste Halvaar tillige mundtlig Stiil 1 Gang ugenlig. Og dog have næsten alle de Disciple, som optages, jeg skal ikke tale om 2den, men i 3die Classe næsten aldrig været øvede i tydss Stiil. Læreren skal da til stor Skade for Underviisningen nødes til at begynde forfra med de nye Disciple og faaer derved flere Partier i Classen. Fordrer Skolen tydss Stiil i 1ste og 2den Classe, kan det sikkert med al Ret og Villighed ventes, at de Disciple, som aspirere til 2den og 3die Classe, ikke ere aldeles uforberedte i dette Fag.

Det er eller har idetmindste været meget almindeligt, at de Disciple, som aspirere til 3die, ja undertiden endog til 4de Classe, enten aldeles ikke have læst Naturhistorie, eller hvis de have læst Naturhistorie, dog have læst noget ganske Andet, end hvad de skulde have læst. Da Naturhistorie tidligere kun undtagelsesvis har været Skolefag, er det meget rimeligt, at

*) Det er vel næsten overflodigt at bemærke, at disse skrivtlige Øvelser i første Classe ikke gaae videre, end at Disciplene med nogenlunde Sikkerhed maae kunne haandtere en los Sætning, med hvad der kan forekomme.

det kan være vanskeligt nok at faae en Dreng ordenligt forberedt i dette Fag, der er de fleste Privatlærere aldeles fremmed. Dette kan være en Grund mere, der kan bestemme en Mand til at sætte sin Son tidligt i Skole, men det kan ikke fritate ham for den Forpligtelse, der paaligger ham med Hensyn til Drengens Forberedelse ogsaa i dette Fag, hvis han foretrækker at indsætte ham i 3de eller i 4de Classe. Dette Fag hører til dem, der afgaae ved Afgangseramens 1ste Deel, altsaa ved Udgangen af 6te Classe, og det er derfor ingenlunde sligegyldigt, om en Discipel nyder Underviisning i Naturhistorie i 3 eller i 6 Aar.

I det Helse taget skal jeg saaledes ikke nægte, at jeg troer, at mange Disciples private Forberedelse før deres Opdagelse i Skolers yngste Classer lader en heel Deel tilbage at ønske, og at denne mindre hensigtsmæssige Forberedelse er en meget væsenlig Hindring, ikke blot for disse Disciples Fremgang, men for Underviisningen i disse Classer overhovedet. Om Herlufsholm i denne Henseende er ugunstigere stillet end de andre udvidede Skoler, kan jeg ikke vide. Vist er det rigtignok, at Herlufsholm som Opdragelsesanstalt ikke kan undgaae at optage langt flere ustuderede Disciple end andre Skoler, og det er en temmelig almindelig Menig hos Forældre, at de ikke behove at anvende synderlig Omhu paa at forberede en Dreng, som ikke er bestemt til at studere. De overlade ham derfor gjerne til Lærerinder eller hvem Andre, man efter Forholdenes Natur finder det begvenligst at overlade ham til. Det forekommer mig ogsaa, at Forberedelsen i de senere Aar er blevne ringere og ikke bedre, og det bliver ganske troligt, at det virkelig forholder sig saa,

naar man erindrer, hvor vanseligt det nu er at faae en theologisk Candidat til Huuslærer. Jeg har idetmindste ostere i de senere Aar været anmodet om at besørge gode Huuslærerpladse besatte med theologiske Candidater, men det har ikke været mig muligt at finde Candidater, der vilde overtake disse baade i pecuniair og andre Henseender gode Lærerpladse. Blinke Seminarister ere heller ikke til at faae; man hjælper sig da, som man kan, men Resultatet bliver ogsaa derafster.

Det er altsaa nok muligt, at det, navnlig for Tiden, kan være vanseligt nok for mange Forældre at faae deres Sønner godt forberedte til de udvidede Skolers yngste Classer, men deraf bliver det ikke mindre nødvendigt; thi man vogte sig dog for den farlige Tro, at den første Undervisning ikke er ligesaa vigtig som den sidste. De Forældre, som indsee Vigtigheden af at støtte Drengene en god Forberedelse, men paa Grund af Forholdene mistivile om Muligheden deraf, bør deraf sikret foretrække at indsette deres Sønner i de udvidede Skolers 1ste Classe; thi Forberedelsen hertil er, hvor vigtig den end er, og hvor lidet den end tor overlades til enhver, dog i de allerfleste Tilsælde lettere at støtte tilveie og kontrollere.

Jeg har allerede ovenfor indrømmet, at Skolerne, og da nærmest vor Skole, kun kunne sikre sig imod slet forberedte Disciples Optagelse, men mange, mere eller mindre daarligt forberedte Disciple ville de ikke kunne undgaae at optage. Skolerne kunne i denne Henseende gjøre Lidet eller Intet, men det beroer væsenligt paa Forældrene selv, om de for Drengenes egen Skyld ville serge for en god og passende Forberedelse. Men der er et andet og meget væsenligt Punkt,

hvorpaa jeg skal henlede Forældres Ópmærksomhed. Jeg sigter herved til den meget mislige Optagelse af Disciple i Skole-aarets Æb, nævnlig efter Halvaarseramen. Jeg miskjender ingenlunde den Humanitet, der bringer Skolernes Bestyrelse til, saavidt muligt, at imødekommne Forældrenes Ønsker, men derimod kan jeg ikke ret forklare mig, hvorledes Forældrene selv kunne ønske deres Sønner optagne i Utide. Vidste de, hvor mislig denne Optagelse i Utide er, vilde de sikkert ikke, uden under særdeles tringende Omstændigheder, indlade sig herpaa. Jeg indseer vel, at der kan gives Omstændigheder f. Ex. Dødsfald o. l., hvorved det kan blive nødvendigt jo for jo heller at sætte en Dreng i Skole. Men naar Forældre, fordi det af en eller anden mindre væsenlig Grund kan convenere dem, ønske deres Sønner optagne efter Halvaarseramen, da troer jeg dog, at de vilde opgive dette Ønske, hvis de ret vidste, hvortil det fører. Da det nu ikke er saa sjældent, at Forældre ønske deres Sønner optagne efter Halvaarseramen, og da denne Optagelse i Utide efter min Formening altid er meget mislig, skal jeg til Begrundelse af denne Mening og til Oplysning for Forældre anføre de Grunde, som, idetmindste for mig, afgjort tale herimod, hvad enten man seer Sagen fra Skolens eller, hvad der fra Forældrenes Standpunkt maa være det naturligste, fra Drengenes Side.

En Dreng, der optages efter Halvaarseramen, er næsten uden Undtagelse meer eller mindre daarligt forberedt, og det kan ikke være anderledes; thi om han end er saaledes underviist, at han vilde have været godt forberedt for den Classe, hvori han optages, ved Skoleaarets Begyndelse, saa er han det naturligvis ikke længer nu, da Classen har et Forspring paa 6 Maaneder. Det er ikke muligt for nogen, selv den

meest samvittighedsfulde, Privatlærer saaledes at følge Skolen Skrift for Skrift i det første Halvaar, at han kan bringe sin Elev paa det samme Punkt, hvorpaa Glassens Disciple befunde sig ved Halvaarskolen. Var det ham end muligt at læse det Samme, saa var det ham dog ikke muligt at læse det paa samme Maade. Selv om Læreren vilde opgive al Frihed og gjøre sig selv til et reent Echo af den Skole, for hvilken han forbereder sin Elev, vilde han dog ikke kunne bringe ham til det samme Standpunkt, hvorpaa Skolens Disciple befunde sig. Thi de forskjellige Methoder ville frembringe forskjellige Resultater, og det er neppe formeget sagt, at der, selv under de gunstigste Omstændigheder, ikke vil være et eneste Fag, hvori dette ikke vil træde meget stærkt frem. Men gaaer det saaledes med den Elev, hvis Lærer har viist en næsten ængstelig Omhu for at følge Skolen Skrift for Skrift, hvorledes skal det da gaae den Dreng, hvis Lærer har fulgt sin egen Plan og kun har rettet sig efter Skolens Plan, - forsaavidt det sidste Program gav nogen Oplysning derom. Man erindre vel, at det er midt i Skoleaaret, og at Drengen faaer at bestille med nye Lærere, der hver for sig følge Methoder, der baade ere forskjellige fra den, han tidligere har været vant til, og indbyrdes forskjellige. Han kommer deriil ind under ganske nye Forhold og har maaske kun læst Lidet eller Intet af det, Glassen har læst i det første Halvaar. Han kan gjerne have læst ligesaa Meget og læst det ligesaa godt, men det er dog langt fra det Samme. Nu maa han ikke blot følge med en Classe, der er sammenarbeidet, og det netop paa en Lid, hvor Undervisningen gaaer allerrafest; men naar detinden ret lang Lid kommer til Repetition, maa han følge Glassen, om han

end aldrig før har læst det, der er Repetition for hans Kammerater. Det er dersør aldeles naturligt, at disse Drenge i Regelen ikke, eller dog kun meget vanskeligt, kunne folge med, om de end havre været godt forberedte for deres Optagelse i Skolen. Erfaringen lærer ogsaa, at de meget hyppigt blive siddende over i Classen. Om dem, der ere daarlige forberedte, skal jeg slet ikke tale; de maae, naar de optages efter Halvaarseramen, aldeles opgives. Naar det dersør gaaer disse Drenge daarlige, ja hærdeles daarlige, da have Forældrene ingen Ret til at beklage sig, hverken over Drengene eller over Skolen; de kunne takke sig selv dersør.

See vi Sagen fra Skolens Side, stiller den sig ligesaa misligh. De Disciple, som allerede findes i Classerne, ere meget daarlige tjente med, at der optages nye i Skoleaarets Löb. Thi da den Undervisning, der passer for Classen, ikke passer for de nye Disciple, bringes der herved, midt i Skoleaaret, en Forstyrrelse ind i Undervisningen, der ikke kan andet end virke stadeligt paa hele Classen. Komme der samtidigt flere nye Disciple*) i en og samme Classe, bliver det let nødvendigt at dele Classen i Partier, og herved reduceres den Tid, der er bestemt for Classen, pludseligt til det Halve. Det er altid de yngste Classer, det gaaer ud over; thi som det overhovedet er sjældent, at nye Disciple optages i de ældre Classer, saa er det naturligvis endnu sjældnere, at de optages i Ultide.

Ogsaa for Lærerne kunne disse Disciple ikke være velkomne. De nødes til midt i Skoleaaret atter at begynde

*) Efter Halvaarseramen jaar optages f. Ex. 4 nye Disciple i 1ste Classe i Herlufsholms Skole.

forsøg eller dog et ganstet andet Sted end der, hvor Glasen
etter tager fat efter Halvaarsexamen. Det kan være stemt
nok at tage imod daarlige forberedte Disciple ved Skoleaarets
Begyndelse, men at modtage dem midt i Skoleaaret er ureg-
ligt meget værre.

Når Skolen dørfor, uagtet alle disse Hensyn, bekvemner
sig til at modtage Disciple efter Halvaarsexamen, saa kan
dette alene have sin Grund i, at den af humane Hensyn, selv
med Øpoffrelser, vil komme Forældrenes Ønske imede; men
deraf, at Skolen tillader disse Disciples Optagelse, tør man
ikke slutte, at den billiger den; det hverken gjor den, eller kan
den gjøre.

Skoleefterretninger

for

Skoleaaret 1852—53

af

G. A. Dichman.

A. De afholdte Gramina.

I. **Afgangsexamen i Maret 1852** afholdtes, saaledes som i forrige Aars Skoleprogram var anmeldt, skriftligt fra 23de til 25de Juni og mundligt fra 6te til 8de Juli. Hr. Professor Dr. Lange indfandt sig som Examenskommissair. Til de Prøver, hvori han deltog, i Overensstemmelse med den i Programmet for forrige Skoleaar Pag. 74 fra Cultusministeriet meddelede Bestemmelse, maa endnu foies skriftlig Tydst. Efter Rectors Anmodning var Hr. Landmaaler Fleischer, som i flere Aar havde været Lærer i Mathematik i Herlufsholms Skole og endnu dengang op holdt sig i Nestved, villig til at tage Deel i Censuren over de skriftlige og mundtlige Prøver i Mathematik.

Opgaverne til de skriftlige Udarbeidelser vare af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Forveien under Forsegling tilsendte Rector, der aabnede enhver af dem i Overværelse af de Disciple, som vare forsamlede for at besvare Opgaven, og af den Lærer, som skulde føre Opsyn med Disciplene under Besvareljen. Opgaverne vare følgende;

Tydsk Stiil.

I de Bøger, der beskrive Henrik den Andens og hans tre Sønners Historie, hører Man kun sjeldent Marschal Vieillevilles Navn nævne. Dog tog han virksom Deel i de vigtigste Forhandlinger og fortjener en hæderlig Plads ved Siden af sine Tiders store Statsmænd og Krigere. Denne Mand hørte ikke til de mægtige Naturer, der ved deres Genies eller deres Lidenstabs Magt gribte ind i det Hele og tvinge Historien til at tale om dem. Hans Fortjeneste bestod netop i at undgaae Øpfligt, og han sogte mere at have Fred med Alle, end at vække Beundring og Misundelse. Endvidt tre Fyrster aflesse hinanden, blev han Thronen hengiven med urokkelig Standhaftighed; men han behovede aldrig, som en hjerte- og villielos Hofmand, at bortgive sin personlige Verdighed for at være sin Konges Ven; han forstod med en stærk Sjel og en roeværdig Selvfornægtelse*) at underkaste sine Ensker Forholdene. Det lykkedes ham ogsaa at tage den Fyrstegunst, hvormed han havde begyndt, med sig i Graven; thi det fortjener at bemærkes, at han døde i det Sieblik, da Catharina af Medicis besøgte ham paa hans Slot. Charakterer af dette Slags spille aldrig nogen Rolle i Historien, der mere beretter hvad der skeer ved Kraft, end hvad der forhindres ved Klugstab; men de ere desto taknemmeligere for Biographen, der altid hellere vil velge sig en Ulysses, end en Achilles til sin Helt.

Udarbeidelse i Modersmalet.

Hvorledes er Forestillingen om det Ridderlige i Væsen og Characterer opstaet og uddannet og hvori maa det nærmest sættes?

Latinisk Stiil.

I blandt de mest glimrende Navne i den græske Litteratur vil Ingen tage i Betænkning at regne Demosthenes. Den, der med Mytte og Fornoielse vil læse Demosthenes's Taler, det Fortræffeligste, som Oldtiden

---

*) Selbsterlægning.

har frembragt i denne Art, maa omhyggelig gjøre sig bekjendt med den hele Tidsalders Historie, i hvilken han levede. Men herved siøder Man paa en ikke ringe Banskelighed. Demosthenes begyndte at deelstige i Statsagernes Forhandling omkring Aar 355 før Chr., i en Alder af henved 30 Aar, og levede indtil Aar 322, da han, af Frygt for at blive udleveret til Macedonierne, dræbte sig selv paa Den Calauria. Denne Tids Historie og især Philip af Macedoniens Planer og Vedrifter — thi Alexanders Tog til Afsten og Sejervindinger angaae ikke synderlig Demosthenes — have vi foruden Justinus, som yderst kort og ikke uden betydelige Fejl gjennemlober Hovedpunkterne, kun een gammel Skribent, der har beskrevet i Sammenhæng, Diodorus fra Sicilien, hos hvem Alle klage over, at der, for ikke at tale om Talent og Kunst, øste i hoi Grad savnes Omhu saavel i andre Ting som i at angive Begivenhedernes Orden og Tid. Hvad vi savne hos Diodor, maa Ingen troe, at Plutarch udfulder, der i sin Levnetsbeskrivelse af Demosthenes baade forbigaarer saare mange og vigtige Ting, og ved dem, han fortæller, næsten aldeles undlader Betegnelsen af Tiden. Hvor dristigt endelig Demosthenes selv og hans Modstandere, Aeschines og Dinarch, idet de lempe Alt efter deres Tales Diemed, baade fordreie Begivenhedernes Sandhed og forvirre deres Orden og Tid, vil den, der foretager sig at sammenligne dem indbyrdes og med Andres Bidnesbyrd, snart opdage.

Latinisk Version.

Tullius S. D. Tironi.

Quo in discriminis versetur salus mea et honorum omnium
atque universae reipublicae, ex eo scire potes, quod domos nostras
et patriam ipsam vel diripiendam vel inflammandam reliquimus.
In eum locum res deducta est, ut nisi qui deus vel casus aliquis
subvenerit, salvi esse nequeamus. Evidem, ut veni ad urbem,
non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam
pertinerent; sed mirus invaserat furor non solum improbos,
sed etiam eos, qui boni habentur, ut pugnare cuperent, me clama-
mante, nihil esse bello civili miserius. Itaque quum Cæsar
amentia quadam raperetur et oblitus nominis atque honorum

suorum Ariminum, Pisaurum, Anconam, Arretium occupavisset, urbem reliquimus; quam sapienter aut quam fortiter, nihil attinet disputari. Quo quidem in casu simus, vides. Feruntur omnino condicione ab illo, ut Pompejus eat in Hispaniam, delectus, qui sunt habiti, et præsidia nostra dimittantur; se ulteriorem Galliam Domitio, citeriorem Considio Noniano — his enim obtigerunt — traditurum; ad consulatus petitionem se venturum neque jam velle absente se rationem haberi sui. Accepimus condicione, sed ita ut removeat præsidia ex iis locis, quæ occupavit, ut sine metu de his ipsis condicionibus Romæ senatus haberi possit. Id ille si fecerit, spes est pacis, non honestæ, — leges enim imponuntur, — sed quidvis est melius quam sic esse ut sumus; sin autem ille suis condicionibus stare noluerit, bellum paratum est, ejusmodi tamen, quod ille sustinere non possit; tantummodo ut cum intercludamus, ne ad urbem possit accedere, quod sperabamus fieri posse.

Annot. (non interpretanda). Scripta est hæc epistola inter ipsa initia belli civilis Cæsariani et Pompejani. Cicero paulo ante ex Cilicia provincia, cui præfuerat, redierat.

Arithmetisk Opgave.

At bestemme det tocifrede Tal, som divideret med Siffrenes Product giver en forelagt Quotient A, og som adderet til Tallet 9 B giver det omvendte tocifrede Tal (d. e. som skrives med de samme to Siffer ombyttede).

- Exempel: 1) A = 2, B = 3;
2) A = 3, B = 2.

Geometrisk Opgave.

Af et Triangels Areal T og de to Sider a og b at finde den tredie Side c og Vinklerne A, B, C.

- Exempel: T = 20', a = 1', b = 5'.

Til Afgangseramens 1ste Deel fremstillede sig Disciplene af 6te Classe. De Characterer, som blev dem tilfjendte, ville blive bekjendtgjorte, naar disse Disciple have underkastet sig denne Examens 2den Deel.

Til Afgangseramens 2den Deel fremstillede sig med Ministeriets under 29de October 1851 meddeelte Samtykke (jvfr. Programmet for forrige Skoleaar Pag. 7—10) trende Disciple, som i Året 1851 havde underkastet sig Afgangseramens 1ste Deel, nemlig Johan Wilhelm Christian Ingerslev, Carl Adolph Nohding og Frederik Høegh-Guldberg, hvilke deryaa dimitteredes til Universitetet. De specielle Characterer, som de have erholdt ved enhver af ovennævnte Prover, samt de Hovedcharacterer, der ved Sammenlægningen af disse Charakterer udkomme, sees af efterfølgende Schema.

Afgangseramen for de Disciple, som dimitteredes i Aaret 1852.

Dimittenderne.	Afgangseramens 1ste Deel.							Afgangseramens 2den Deel.							Hovedcharakteer.
	Sydbf.	Franfl.	Geographie.	Naturhistorie.	Dantf.	Latin (mundlig).	Latin (skriftlig).	Graff.	Ritigligh.	Historie.	Writhmetif.	Geometrie.	Naturlære.		
J. W. C. Ingerslev	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	G.	G.	Mg.	G.	Første Charakteer.
C. A. Rohding	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Første Charakteer.
F. Höegh-Guldberg	G.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Ug.	Mg.	Ug.	G.	Første Charakteer.

Ingen af dem har opgivet Hebraist.

III. Skoleexamina. Den aarlige Hovederamen i Aaret 1852 afholdtes paa den i Programmet for forrige Skoleaar bebudede Tid og Maade.

Halvaarsermen i Aaret 1853 afholdtes skriftligt den 2den og 3die Februar, og mundligt fra den 9de til den 15de. Den var overhovedet anordnet paa samme Maade, som den aarlige Hovederamen; dog blev, paa Grund af Disciplenes forsøgede Antal, Omfanget af de skriftlige og mundtlige Prøver endnu noget mere indskænket, end Tilsælbet havde været i de foregaaende Aar, paa det at ikke denne Examen skulde unddrage for megen Tid fra Undervisningen.

Midten af Februar Maaned, umiddelbart efter at Halvaarsermen er endt, er, foruden den til nye Disciples Indtrædelse reglementerede Dag (den sidste eller, naar denne falder paa en Søndag, den næstsidste Dag af Sommerferien), det eneste Tidspunct, hvorpaa Herlufsholms Skole optager nye Disciple, hvilket dog ifolge den oprindelige Bestemmelse ikke skal finde Sted til denne Tid, undtagen naar Forældrene have særdeles gyldige Grunde til at ønske det. I Aar optoges efter endt Halvaarsermen 5 Disciple, af hvilke tvene modte paa den til deres Abgangsprøve bestemte Dag, den 16de Februar, men trende, formedelst Dis og Sneesog, først i de tre paafølgende Dage.

B. Opdragelsesvæsen og Inspection.

Skolebygningens Omdannelse og Forøgelse med et Stokværk. Den østlige Deel af Skolebygningen (omtrent $\frac{2}{3}$ af denne), hvori Bygningsarbejdet var begyndt ifjor Sommer, var ved nærværende Skoleaars Begyndelse

bragt under Tag; men endnu vare de indre Indretninger langtfra fuldforte eller Murene tørre, allermindst i det 2de Stofværk og i Øvisten. Derfor kunde denne Deel af Bygningen endnu ikke benyttes til Beboelse. Paa samme Tid foregedes Disciplenes Antal, saa at dette ved Skoleaarets Begyndelse stieg til 90, medens det kort før Hovederamen kun havde været 72. Denne Forøgelse af Disciplenes Antal paa samme Tid, som en Deel af Stiftelsens Locale ikke kunde benyttes, vilde naturligvis, uagtet Stiftelsen i Klosterbygningen og den Deel af Skolebygningen, som endnu ikke var tagen under Arbeide, havde en Mængde af for det Meste store Localer, og uagteden, saaledes som omtalt er i Programmet for forrige Skoleaar, havde faaet sit Bibliothek og Naturaliecabinet samt 7de Classe A anbragt paa andre Steder, have været en Umulighed uden Bistand af den beredvillige og selvopoffrende Stemning hos Stiftelsens Embedsmænd, som jeg i samme Program har omtalt Pag. 25. Hs. Hoivelbaarenhed Hr. Kammerherre Grev Knuth affstod de ham som Forstander tillagte Værrelser til Beboelse for Disciple om Dagen; Adjuncterne Dahl, Leth og Engelsted samt Inspecteur Rosenvstr. sjænkede hver nogle Disciple Ophold hos sig ligeledes om Dagen; Adjunct Mossin, som ellers Intet har med Inspectionen at gjøre, paatog sig at have Nattelie og føre Opsynet paa en indtil Horaaret for 6 Disciple indrettet Sovesal i Midten af Skolebygningen, og 7de Classe erholdt Undervisningsværelse i Rectorboligen. Saaledes lykkedes det at staffe 90 og efter Halvaarseramen i Februar 1853 92 Disciple baade Beboelses- og Undervisningsværelser. Efterhaanden torredes den nederste Etage af Skolebygningen, hvori det gamle Muurværk for en stor Deel var blevet bevaret, og hvori Bygningsarbeidet var begyndt

tidligst under en meget gunstig Sommervarme og ligeledes tidligst fuldendt, saa at den nye Gymnastiksal med Begyndelsen af November Maaned og de øvrige Localer, som høre til denne Etage, deriblandt ogsaa Læsesalen, med Begyndelsen af December Maaned kunde benyttes efter deres Bestemmelse.

Fra 1ste April d. A. maatte Midten og den vestlige Deel af Skolebygningen rommes for, ligesom den østlige Deel, at blive ombygget og forøget med et Stokværk; men paa samme Tid var den 2den Etage og Gavlværelserne i den østlige Deel fæstede til Beboelse. Der iværksattes da en ny Plan for Localernes Anvendelse, der, for ikke at berøre Enkeltheder, i det Hele taget gif ud paa, at de Lærere og Disciple, som forhen havde beboet Øvisten og den vestlige Deel af Skolebygningen, nu skulle have Plads om Dagen og om Natten i 2den Etage og Gavlværelserne i denne Bygnings østlige Deel.

Fra den Tid indtil nu (Slutningen af Juni Maaned) er Bygningsarbeidet i Skolebygningen saaledes gaaet frem, at der er al Grund til at haabe, at det nederste Stokværk af den vestlige Deel med det nye Skoleaars Begyndelse og det andet Stokværk samt Gavlværelserne henimod November Maaned ville kunne tages i Brug, og at saaledes den hele Skolebygning i sin nye Form fra den Tid af vil kunne opfylde sin Bestemmelse (jvfr. Programmet for forrige Skoleaar Pag. 25).

Læsesalen. Den i Programmet for forrige Skoleaar bebudede Læsesal er blevet indrettet ifjor Sommer og Efteraar, og har været i Brug siden den 5te December 1852. Paa den er efter Omgang en af Stiftelsens Adjuncter (de inspectionssørende Lærere) tilstede hver Sognedag fra Kl. 6½ til

8 Morgen, $1\frac{1}{2}$ til 3 Middag og $7\frac{1}{2}$ til 9 Aften, for at fore Opsyn med de der forsamlede Disciple; dog undtages herfra Løverdag Aften, da Læsesalen er lukket, hvorimod den benyttes Søndag Morgen fra Kl. $6\frac{1}{2}$ til 8. Med Brugen af denne Læsesal forbandtes Foranstaltninger til at indromme Disciplene større Frihed i deres Forberedelsesstid. I begge Huseender opstillede Rector, efter noie at have overvejet Sagen med de inspectionsførende Adjuncter og Inspecteuren, nogle Regler, som senere ogsaa have erholdt Hs. Hvivelbaarenhed Forstanderens Bisald. De indeholdes i efterstaende Bekjendtgjørelse.

„Paa den Læsesal, som i Sommer er indrettet, og som tages i Brug fra forstkomende 5te December, have Disciplene af Skolens 4 nederste Classer deres Plads i Forberedelsesstiderne.

Fra samme Tidspunct vil der efter Regler, som i det Følgende stulle blive meddelelse, aabnes Adgang for Disciple af alle Skolens Classer til i Forberedelsesstiderne at nyde Frihed, naar de have lært deres Lectier. Den Frihed, som da forundes dem, bestaaer deri, at de, naar det ikke er mørkt, funne bevæge sig eller lege paa Grønnepladsen og intil Steengjerdet ved Poppelpilen, at de desuden, saafremt de ikke gjøre for megen Stoi, funne more sig med Lege eller andre Befjæstigelser paa de Discipelværelser, som ikke paa den Tid benyttes af Beboerne til Forberedelse, og at de endelig funne forblive paa deres egne Værelser, hvis de, saalænge som deres Kammerater forberede sig der, indstrænke sig til at more sig ved Læsning, Skriving og Tegning. Disciplene gjøres udtrykkelig opmærksomme paa, at det er en Følge af de her givne Bestemmelser, at de ikke, efter at have lært deres Lectier, maae

i Forberedelsesstiden begive sig ind i Discipelhaven eller Lammehaven, hvorved de Inspectionshavende ikke vilde være i Stand til uden megen Ulejlighed og Tidsspilde at forvisse sig om deres Nær værelse og Forhold; derimod ansees det for overslodigt at tilfoie, at den Møerstab eller de Lege, som Disciplene vælge, stedse maae være sommelige, uskadelige og stemmende med den i Skolen indførte Orden.

De Regler, hvorefter den her bestrevne Frihed bliver i Forberedelsesstiderne tilstaet de Disciple, som have lært deres Lectier, ere folgende:

- a. De to øverste Glassers Disciple nyde denne Frihed, uden at erhverve sig Tilladelse dertil. Skulde Nogen af dem imod Forventning ved Lediggang eller paa anden Maade misbruge den ubetingede Adgang, som aabnes til denne Frihed, kan han vente, at Rector vil fratauge ham den eller maaske endog anvise ham Plads paa Læsesalen i Forberedelsesstiderne.
- b. 5te Classes Disciple funne, efterat have lært deres Lectier, vente Tilladelse af den inspectionshavende Lærer til i Forberedelsesstiderne at more sig paa den nylig bestrevne Maade, saafremt de for den nærmest forsløbne Maaned have Gd. eller derover til Hovedcharakteer; have de derimod G? eller derunder til Hovedcharakteer, tage de Plads paa Læsesalen i Forberedelsesstiderne og ere da underkastede de samme Vilkaar, som de 4 nederste Glasser.
- c. De 4 nederste Glassers Disciple, hvilke, som forhen anført, have Plads paa Læsesalen i Forberedelsesstiderne, funne, naar de have lært deres Lectier, vente Tilladelse af Læse-Inspecteuren til at forlade Læsesalen og nyde

den øftere omtalte Frihed, saafremt de til Hovedcharaktere have Gd. eller derover for den nærmest forløbne Maaned.

Herlufsholm d. 3de Decbr. 1852."

De almindelige Fornieler. Den aarlige Kjøretour, som ellers er ansat til St. Hansdag, foretages ifjor, fordi der den 24de og 25de holdtes kirktlig Afgangseramen, først Løverdagen den 26de og gik til Holsteenborg. Fugle skydningen holdtes Løverdagen den 4de September. Assembleer, der vare saa talrige, som forhen, kunde i Vinter ikke gives af Mangel paa tilstrækkeligt Locale; dog blev der, som sædvanligt, foranstaltet et stort Bal paa Herluf Trolles Fødselsdag, da man for en enkelt Gang kunde underkaste sig den Forstyrrelse og Uleilighed, som flere Localers Nømning medførte. Desuden bleve der, som Erstatning for Assembleerne, givne twende Aftenselskaber, det ene den 19de December 1852, da Disciplene opførte en Comoedie, det andet den 6te Mars d. A., da Disciplene havde Masterade. Til disse Aftenselskaber vare ingen Fremmede indbudne, undtagen Gaardens Familier og nogle i Nestved eller Omegnen boende Familier, som stode i Forbindelse med Stiftelsen. Desuden anordnedes Søndag Eftermiddag den 27de Februar ved privat Overenskomst og Bistand en Slædefart for Disciplene, Lærerne og flere af Gaardens Beboere ud til Gauno, hvor Selskabet blev gjæstfrit modtaget af Hr. Forpagter Sørensen. I dette Åars Foraar er der foretaget en Fodtour til Falbyriisfoven Løverdag Eftermiddag den 4de Mai. Endelig har der i de 4 Vintermaaneder: November—Februar, hver Søndag fra Kl.

5 Æfterm. været Forsamling paa Spisestuen, hvor de Disciple, som var hjemme, havde moret sig med allehaande Lege. Den Bevertning, som i Programmet for forrige Skoleaar omtaltes som særegen for Søndag Aften i de nysnævnte 4 Maaneder, er nu siden ifjor Winter reglementeret for hver Søndag Aften hele Året igjennem.

Bespüssningen. Stiftelsens Vildt var under de to foregaaende Directeurer for Stiftelsen tilfaldet Directeurerne selv, med Undtagelse af nogle Stykker, som blev leverede til Skolens Bord paa enkelte Høitidsdage. I Geheimestatsminister Kaa's's Tid var dog ogsaa et Deputat af Vildt anvist til Rectors Brug. Den nærværende Forstander for Skolen og Godset har ved Resolution af 22de September 1851 aldeles gjort Afskald paa Leverance af Vildt til ham selv fra Stiftelsens Skove, men bestemt dette udelukkende til Skolens Bord, med Undtagelse af 4 Dyr og 12 Harer, som leveres aarlig deels til Rector, deels til Forvalteren, deels til Skovrideren, og nogle Snepper og andet Fuglevildt, som indsendes til Stiftelsens forrige Directeur paa dennes Fødselsdag.

Skolens Deconomus eller Spisemester, Hr. Hansen, havde onsket at fratrede sin Post til 1ste Mai d. A. I hans Sted antoges Cand. philos. Hr. Peter Emil Wengel, som indtil for kort Tid siden har været Eier af Hombgaarden ved Ringsted. Der blev meddeelt ham en ny Instruk og et nyt Bespüssningsreglement, hvorved der tilsigtedes adstillsige Forbedringer i Bespüssningen, der forresten allerede i Forveien var upaaflagelig.

C. Underviisningsvæsenet. Lærerne. Cultusministeriets Skrivelser m. m.

I stedet for Bagtmester Nærum, som var comanderet over til Slesvig til sit Regiment, antog Rector, ifølge Fuldmagt fra Forstanderen, Underofficer Wortmann, der cantonerer i Nestved, til Gymnastikassistent, fra 1ste December f. A. at regne. Den egentlige Gymnastiklærer, Ritmester Bidstrup, som havde beslædt denne Post fra Året 1815, afgik ved Doden den 19de Mai d. A., efter i et Par Åar at have lidt af et svækket Hælbred. Stiftelsen mistede i ham en Lærer, der, ligesom han havde vist sig retskaffen og agtværdig i sit Liv, saaledes ogsåaa noigtigt og samvittighedsfuldt havde varetaget den ham her overdragne Bestilling. Hans Post ventes besat inden næste Skoleaars Begyndelse. Siden den Tid, da Ritmester Bidstrup blev fængeliggende, indtil nu er den gymnastiske Underviisning blevet besørget af Gymnastikassistenten alene.

Det øvrige Lærerpersonale er det samme, som i forrige Skoleaar.

De Forandringer, som siden forrige Skoleaars Slutning ere foregaaede med Hensyn til Fagenes og Underviisnings-timernes Fordeling, ere følgende: Adjunct Neergaard har overtaget Adjunct Kiessens Timer i Græst i 5te Classe, men overladt sine Timer i Naturhistorie i 1ste Classe til Adjunct Davidsen. Transt har i 3die Classe erholdt 1 Time flere og Mathematik 1 Time færre. Derimod har den sidste Disciplin, ifølge en ved Skoleaarets Begyndelse forud tagen Bestemmelse, siden Halvaarseramen erholdt 1 Time flere i 6te Classe, idet der fra dette Tidspunkt afgik een Time

af de tre, som vare tillagte Naturhistorien i denne Classe. Disse Forandringer traadte, med Undtagelse af den sidst nævnte, i Kraft tilsigemed Skoleaarets Begyndelse, paa hvilken Tid altsaa Fag- og Timefordelingen var saadan, som de swende efterstaende Tabeller udvise.

Fagenes Fordeling imellem Lærerne fra Begyndelsen af Skoleaaret 1852—53.

Beløbet af
samtlige Timer

Rector alle latiniske Timer i VII (10) og Halvdelen af Timerne i VI (5)	15
Adjunct Dahl Historie og Geographie i de 6 everste Classer	24
— Leth Dansf i I—III (13), Tydsk i I—II (11)	24
— Kielsen alle latiniske Timer i IV og V (18) og det halve Aantal i VI (5), Græsk i VI—VII (10)	34
— Engelssted Religion i hele Skolen (15), Dansf i IV—VII (9)	24
— Neergaard Naturhistorie i VI—II (12), Latin i III (10), Hebraisk i VII (3), Græsk i V og IV (11)	36
— Davidsen Fransk i II—VI (15), Tydsk i III—VI (10), Historie og Geographie i I (6), Naturhistorie i I (2), Regning i I (3)	36
— Mossin Mathematik og Regning i II—VII (24), Physik i VII (3)	27

Beløbet af
samtlige Timer.

Inspecteur Rosenørn Skrivning i 1—IV	11
Nitmester Bidstrup med Assistent, Vagtmester Nærum, Gymnastik i alle Classer, deelte i 3 Partier	6
Musiklærer Brandt Sang (9), Instrumental- musik (14)	23
Architect Krebs Tegning i 1—III	7

Undervisningstimerne's Fordeling imellem Fagene fra Begyndelsen af Skoleaaret 1852—53.

Fagene.	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.
Dansk	3	2	2	2	3	5	5
Mundtlig og skriftlig Latin	10	10	9	9	10		
Græsk	6	5	6	5			
Hebraisk	3						
Tysk		3	2	3	2	5	6
Fransk		2	2	2	4	5	
Religion	2	2	2	2	2	2	3
Geographie og Historie (Geographie)	3	4	5	4	4	4	6
Mathematik og Regning	4	(2*)	(1)	(1)	(2)	(2)	88
Physik	3						
Naturhistorie		3*)	2	2	2	3	2
Skrivning				1	2	3	5
Tegning					1	2	4
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2
Summa . . . i hver Classe.	36 Timer.						

Desuden i Sang 4 halve og 2 hele Timer for hele Skolen, samt 2 Timer i II. og I. og 1 Time i IV. og III. til Singeøvelser, endelig 14 Timer Instrumentalmusik for enkelte Disciple i Tredjedel timerne:

I Gymnastik ere Disciplene deelte i 3 Partier, hvoraf VII, VI og V udgjøre 1ste, IV og III 2det, II og I 3die Parti.

*) Siden Halsvaarsexamen har Mathematik 4 og Naturhistorie 2 Timer i VI.

Den gymnastiske Underviisning i Hørulfsholms Skole blev den 7de September f. A. inspiceret af Hr. Oberst-lieutenant Lacour, R. af D., hvem Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har overdraget det Hver ved afholdte Prover at undersøge den gymnastiske Underviisnings Zustand i de lærde Skoler.

Fra Skoleaarets Begyndelse ere anstuffede Classe-protokoller, een for hver Classe, hvori alle de Lærere, som undervise Classen, indfore deres daglige Characterer og Bemærkninger. Forhen havde enhver Lærer sin Underviisnings-Dagbog, som han forte for alle de Classers Bedkom-kommende, i hvilke han gav Underviisning.

Med Hensyn til Ferierne ere siden sidste Hovederamen nogle Forandringer foretagne enten for denne ene Gang eller for bestandigt.

Bygningsarbeiderne i Skolebygningen vare i de sidste Dage for Sommerferiens Begyndelse den 23de Juli f. A. komme til det Punct, at de Haandværksmestere, som bestyrede disse Arbeider, kunde forudsee, at der i de Dage, som fulgte paa den 21de August, til hvilken Dag om Morgen den nye Disciples Afgangsprøve og om Aftenen de ældre Disciples Hjemkomst efter Sommerferien var ansat, vilde, formedelst Beskaffenheten af de Bygningsarbeider, som paa den Tid skulle foretages, blive saa megen Uro og Spektakel i Skolebygningen, at der ikke kunde holdes Skole der eller blive No for Disciplene til at forberede sig paa deres Lectier, ligesom det ogsaa kunde blive farligt for Disciplenes Liv og Lemmer, om de paa den Tid vare tilstede her. Bevæget ved disse Grunde og opfordret af Forstanderen til at afgive min Erfle-ring om dette Anliggende, kunde jeg, ifjordt jeg med Hensyn

til Underviisningens Tarr ikke onskede Sommerferiens Forlængelse, ikke undlade, med de forinden sammenkaldte Lærerers Bisald, at foreslaae, at Sommerferien maatte for Året 1852 forlænges til den 31te August Kl. 6 Eftm., til hvilken Tid Disciplene senest skulde være vendte tilbage hertil, saa at Underviisningen paa Skolen kunde begynde den 1ste September om Morgenens Kl. 8, og at de til Optagelse ansatte nye Disciple skulde mode her Kl. 8 Morgen den 31te August for at underkaste sig Adgangsprøven. Forstanderen billigede dette Forslag og indrykkede til formøden Underretning for alle Bedkommende et Avertissement i den berlingske Tidende under 3die August.

Herlufsholms Disciple benyttte næsten uden Undtagelse deres Ferier til Besøg fornummelig hos deres Forældre eller nærmeste Slægtninge, og mange af dem maae, for at naae deres Maal, foretage sig lange Reiser, undertiden over Belter og Sunde til de andre Provindser. I Juleferien nære baade Disciplene og disses Forældre eller Slægtninge det naturlige Ønske, at kunne være samlede med hverandre paa Juleaften. Men, dersom Juleferien begyndte her paa samme Tid, som i de andre lærde Skoler, nemlig den 24de December, vilde enkelte Disciple slet ikke, mange ikke forend seent paa Aftenen og da maakse forfrosne og udmattede blive samlede med deres Familie paa denne Dag, og dersom en Discipel behovede Bondebefordring for at komme til sit Bestemmelsessted, vilde han have Vanskelighed ved at erholde den paa denne Dag, paa hvilken ogsaa Bonderne ønske at være samlede med deres Familie i det mindste om Aftenen. Dersor har i et Tidsrum af over 30 Aar, hvori jeg har været ansat ved Herlufsholms Stiftelse, Jule-

ferien stedje begyndt før den 24de, hvilket i det Mindste i de 20 Aar, hvori jeg har været Rector, er skeet uden Forlængelse af Ferien, da denne stedje er blevet forkortet ligesaa meget i Slutningen, som den var blevet forøget i Begyndelsen, saa at den aldrig har overskredet det reglementerede Tidsrum af 14 Dage. I Overensstemmelse med et af Adjuncterne og mig fremsat Ønske tillod Forstanderen, at denne Foranstaltung ogsaa med Hensyn til den sidste Juleferie og for Fremtiden maatte bevares paa den Maade, at Juleferien skulde begynde den 23de Decbr. og ende den 5te Januar, istedetfor at den efter det almindelige Reglement for de lærde Skoler skulde begynde den 24de December og ende den 6te Januar.

Ligeledes havde her med Hensyn til Paaske- og Pintseferien i omtrent 20 Aar bestaaet en særegen Anordning. Thi, da, som nyligt bemærket, næsten alle Disciple i Herlufsholms Skole rejsse bort i Ferierne, undertiden til langtræliggende Steder og over Vandet, og deres Formue saaledes i høj Grad afhænger af et gunstigt Veirsligt i Ferietiden, saa var for omtrent 20 Aar siden, med Læreres og Disciples almindelige Bisald og med den daværende Directeurs Samthfke, den Forholdsregel tagen, at, medens efter det almindelige Reglement Paaskeferien skulde udgjøre 7 Dage og Pintseferien 4 Dage, saa skulde ved Herlufsholms Skole paa Grund af, at Pintseferien som oftest intræffer under mildt og gunstigt, men Paaskeferien sædvanligvis under koldt og raat Veir, den første Ferie udgjøre 7 Dage, men den sidste kun 5 Dage. Den sidste Ferie burde, naar fuld Erstatning skulde være given for Pintseferiens Forlængelse, egentlig kun have udgjort 4 Dage; men at indfrække den saa meget tillode, som bekjendt,

Helligdagene ikke, og den ene Dag, der saaledes gif tabt for Underviisningen, kunde ikke have nogen Bethydning i Herlufsholms Skole, da jeg aldrig paa egen Haand har forsøgt nogen Ferie ud over det Reglementerede, hvilket derimod under tiden er skeet ved andre lærde Skoler. Ævrigt kunde Tabet af den ene Dag erstattes ved at indfrænke Pintseferien til 6 Dage.

Den omtalte Anordning er blevet ophevet af Stiftelsens nærværende Forstander. Paaskeserien varede saaledes i Aar 7 Dage og Pintseferien 4 Dage; begge begyndte og endte paa de samme Dage, som dertil ere fastsatte ved det almindelige Reglement for de lærde Skoler, og saaledes vil det vedblive for Fremtiden.

Med Hensyn til **Udbetalingen af Gagerne** blev ogsaa her den maanedlige Forudbetaling indført ved Forstanderens Resolution af 29de Febr. d. A., dog saaledes, at Enhver, der ønskede at oppebære sin Gage paa denne Maade, skulle underskrive en i de trykte Blanqvetter til de maanedlige Uvitteringer indført Clausul, hvorved han forpligtede sig til, „haafremt han fratraadte sit Embede eller sin Bestilling inden Maanedens Udgang, at tilbagebetale den Deel af den ham udbetalte Lønning, som faldt paa den Tid, da han ikke virkede i Stiftelsens Tjeneste.“

Fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet er a) med Hensyn til Programudverlingen indkommen en Forespørgsel til Hans Hoivæbaarenhed Forstanderen, der i den Anledning under 22de Septbr. f. A. tilstrev mig, som følger.

„Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har under 31te forrige Maaned forespurgt, om hvorvidt det onses, at Herlufsholms Stiftelses Skole indtræder i den nu bestaaende Udværling af Pro-

grammer mellem de lærde Skoler i Kongeriget Danmark paa den ene Side, og de tilsvarende Skoler i Hertugdommerne Slesvig, Holstein og Lauenborg samt i Kongerigerne Preussen og Norge paa den anden Side, efter hvilken Udveksling der fra Ministeriet sendes til Preussen	143	Exemplarer
til Hertugdommerne	13	—
til Norge	17	—
<hr/>		173 Exemplarer

ligesom Ministeriet aarlig af de modtagne Programmer sender

til Universitetet i København . . .	50	Expl.
til samtlige lærde Skoler i Kongeriget, til Ministeriets eget Brug,		
samt til forskellige Foreninger og Authoriteter, saasom den pædagogiske Forening, Studenterforeningen		
og Bisshopperne &c.	57	—

<hr/>	107	—
-------	-----	---

I alt 280 Exemplarer.

Det er vel aldeles overladt til Stiftelsen i hvilken Udstrekning den vil indgaae paa Programudvekslingen, men jeg har dog fundet det rigtigst, at Stiftelsen indgaaer paa Programudvekslingen i det Hele, hvoreom jeg ved Skrivelse af Dags dato har underrettet Ministeriet, og jeg maa nu ifolge heraf hensigtligst anmode Hr. Rector om behagelig for Fremtiden at foranstalte trykket et saa stort Antal af de aarlige Programmer, at der hvert Aar kan blive tilstillet Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet det opgivne Antal af 280 Exemplarer."

Til Rector selv er der fra Ministeriet sendt b) en Circulaire, der indeholder de Bemærkninger, som Undervisningsinspecteuren, Hr. Etatsraad, Professor Dr. Madvig, i Anledning af den ifjor i de lærde Skoler afholdte Afgangseramen har

fundet sig opfordret til at meddele Ministeriet, og i Forbin-
delse dermed adskillige Raad, som han har vistet givne disse
Skolers Lærere. Af denne Circulaire har jeg tilstillet enhver
af de videnskabelige Lærere her ved Skolen et Exemplar.

D. Disciplene. Deres Afgang og Tilgang.

I Tidssrummet mellem Juni Maaneds Udgang, da Pro-
grammet for forrige Skoleaar sluttedes, og det nye Skoleaars
Begyndelse, der, som ovenfor Pag. 84—85 er anført, var for
denne Gang ansat til den 1ste September, ere følgende 8 Disciple
udtraadte af Skolen foruden dem, der, som forud anmeldte til
Udgang, allerede varre nævnede i det sidste Program:

Johan Sigismund Møsting Stauning af V (afbede
Sognepræst Stauning til Herlufmagle i Sjælland) d. 22de
Juni 1852. Carl Frederik Benjamin Branner af II (Sogne-
præst Branner til Næsby og Tyvelse i Sjælland) d. 20de
Juli 1852. Henrik Gerner Sneedorf Mazar de la Garde
af III (Cancelliraad Mazar de la Garde, Postmester i Hel-
singeør, Ridder af Vasa-ordenen) d. 22de Juli 1852. Carl
Christian Leopold Geither af VI (Overauditeur, Borgmester
Geither i Kjøge) d. 26de Juli 1852. Frih. Henrik Gottlieb
Jordy af II (Forpagter Jordy paa Petersminde ved Næstved)
d. 18de August 1852. Gottfred Emil Gozsche af III (Sogne-
præst Gozsche i Hensmark i Sjælland) d. 26de August 1852.
Frederik Johan Briand de Crevecoeur af VI (Forpagter
Briand de Crevecoeur paa Ødernæs i Sjælland) d. 29de
August 1852. Axel Jacobsen af II (Forligelsescommis-

fair og Gjæstgiver Jacobsen i Korsør), d. 31te August 1852.
Parentheserne indeholde Fædrenes Navn og Stilling.

Til Afgangsprøven den 31te August fremstillede sig 34 Drengesørn. Af disse kunde Tvende ikke optages, fordi de vare altfor langt tilbage i Skrivning, Orthographie og især i Indenadslæsning. En Tredie, som befandtes kun at qualificere sig til nederste Classe, i hvilken hans Fader Intet havde imod at see ham optagen, havde alt fyldt sit 13de Åar og var saaledes for gammel til at indtræde i nederste Classe, hvori en Discipel ikke maa optages, hvis han ved Skoleaarets Begyndelse er over 12 Åar gammel (synf. Cultusministeriets Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 angaaende en Undervisningsplan og Examens Bestemmelser for de lærde Skoler, § 3 Pag. 4 Nr. 1). Han skulle altsaa have været afvist; dog paa Grund af Faderens indstændige Bonner om hans Optagelse og særegne Umstændigheder, som skulle finde Sted i dette Tilfælde, blev det forsøgt, om han ikke kunde følge med 2den Classe. Det viste sig snart, at dette ikke var muligt, og han forlod Skolen igjen den 27de September. Der blev altsaa, naar sidstnævnte Aspirant fraregnes, optagne 31 nye Disciple, der paa Listen over Skolens nuværende Disciple findes betegnede med en Stjerne. Disciplenes Antal var den 1ste September 90 og efter den 27de 89, som omrent var det Antal, Stiftelsen befandtes at kunne rumme med Hensyn til det Punct, hvortil Bygningsarbeiderne i Skolebygningen dengang vare naaede.

Siden den Tid og indtil nu, d. e. til Juni Maanedets Udgang, ere trende Disciple udtraadte, nemlig:

Carl Emil Appeldorn af VI (Pastor Appeldorn til Bachendrup og Gjørlev) d. 10de Novbr. 1852. Morten

Henri Frederik Gotlieb Lund af V (Birkedommer Lund ved Grevsabet Holsteinborg i Sjælland) i Juleferien 1852. Christian Frederik Julius William Fiedler af III (Cand. juris Fiedler, Arvesøster af Sevedøgaard i Sjælland, nu Bevünspecteur i det Slesvigiske) den 1ste Mai 1853.

Derimod bleve den 18de Februar d. A. efter endt Halvaarseramen 5 nye Disciple optagne. De ere paa Fortegnelsen over de nuværende Disciple betegnede med 2 Stjerner. Disciplenes Antal blev ved disses Optagelse 92, og da en af de strax ovenfor som udgaaede anførte Disciple er udtraadt af Skolen siden Halvaarseramen, er Antallet nu 91.

Til den forestaaende Afgangseramen og Hovederamen ville saaledes 91 Disciple indstille sig. De anføres nedenunder i den Orden, hvori de ifølge Udsaldet af sidstafholdte Halvaarseramen sidde i Glasserne. Fædrenes Navn og Stilling tilfojes i Parenthes.

VII Classe.

A.

1. Christian Andreas Reinau (Muurmester Reinau i Sæfjöbing).
2. Peter Olaf Benzen (Skuespiller Benzen i København).

B.

3. Cajus Peter Emil Branth (Overfrijscommisair Branth, Eier af Clarupgaard ved Aalborg).
4. Ludvig Peter Schröder (Skovrider Schröder paa Christianshæde paa Læaland).
5. Poul Frederik Jacob Giellerup (Pastor Giellerup til Noholte i Sjælland).

6. Jacob Erik Mourad (Provst Mourad, Sognepræst til Marvede og Hylinge i Sjælland).
7. Peter Bugislaus Carstens Petersen (Pastor Petersen i Riise paa Øroe).
8. Christian Claudi Ravnkilde (Cancelliraad, Byfoged Ravnkilde i Sarfjøbing).

VII Classe.

1. Peter Charlow Borcksenius (Kjøbmand Borcksenius i Nestved).
2. Alexius Julius Martin Bottern (Kjøbmand Bottern i Sarfjøbing).
3. Carl Adolph Schytte (Justitsraad og Amtsforvalter Schytte i Vordingborg).
- 4) Conrad Barner (Lægermester Barner til Esbildung i Sjælland).
5. Adolph Julius Frederik Hansen (Forstraad Hansen i Tidssvilde i Sjælland).
6. Carl Emil Eigler (Organist Eigler i Nakskov).

V Classe.

1. Hans Albert Hvidberg (Proprietair Hvidberg i Hirsholm).
2. Peter Jacob William Kieß (Krigsassessor, practiserende Læge Kieß i Ballerup i Sjælland).
3. Holger Ludvig Theodor Olrik (Etatsraad, Borgemester, Ridder Olrik i Helsingør).
4. Carl Christian Edward Fibiger (Herpagter Fibiger paa Berrißgaard paa Laaland).

5. Næsmus Peter Reinholdt Hviiid (Landvæsenescommissair og Stiftsrevisor Hviiid i Maribo).
6. Sophus Michael Giellerup (Broder til Nr. 5 i 7de Classe.)
7. Holger Engelbrecht Jacobsen (Forligelsescommis-
sair og Gjæstgiver Jacobsen i Korsør).
- * 8. Christian Hendrik Lemvig (Sognepræst Lemvig
til Krummerup og Tuglebjerg).
9. Carl Henrik Wilhelm Rauert (Forpagter Rauert
paa Rosendahl i Sjælland).
10. Adam Gottlob Bojerup Wind (Skovrider Wind
ved Herlufsholms Stiftelse Skov).

IV Classe.

1. Christian Ludvig Kjær (Forvalter Kjær paa Herlufsholm).
2. Nicolai Edinger Balle (Sognepræst Balle i Alverste i Sjælland).
3. Hans Otto Hinrichsen (Kjøbmand Hinrichsen i Køreskjøbing).
4. August Frederik Louis Gandil (afd. Krigsassessor, Toldcontrolleur Gandil i Kiel).
- * 5. Thomas Heinrich Petersen Schmidt (Sognepræst Schmidt i Gedby).
6. Ludvig Adolph Holm (Licentiatus Holm, Sognepræst til Hyllested i Sjælland).
7. Carl Heinrich August Krogh (afdøde Moller Krogh i Tubeks Mølle i Sjælland).
8. Jens Clausen Klestrup (Kjebmd. Klestrup i Køreskjøbing).

- * 9. Laurits Christian Appel (Kirkesanger og Skolelærer Appel i Hygom).
- * 10. Niels Frederik Vilhelm Lyngbye Thanning (afdøde Consistorialraad og Sognepræst Thanning).
- 11. Otto Nicolai Jensen (Professor Jensen, R. af D., Forstander for Jonstrup Seminarium).
- 12. Otto Christian Haaber Boeserup Wind (Broder til Nr. 10 i 5te Classe).
- 13. Friis Marius Holme (Forpagter Holme paa Tranbygaard ved Skjelskør).
- * 14. Lars Peter Christian Fabricius (Forpagter Fabricius paa Basnæs i Sjælland).

III Classe.

- 1. Carl Frederik Christian Reimer (Proprietair Reimer til Alterupgaarden i Sjælland).
- 2. Andreas Eggert Christopher Tryde (Sognepræst Tryde i Sarfjøbing).
- 3. Vilhelm Alexander Ahlefeldt-Laurvig (afdøde Grev Ahlefeldt-Laurvig, Forpagter af Blegholm paa Langeland).
- 4. Ludvig Ferdinand Jacobi Nøde (Justitsraad Nøde paa Valsø).
- 5. Frederik Vilhelm Kraft (Landsoverretsprocurator Kraft i København).
- * 6. Peter Vilhelm Wulff (Købmand Wulff i Stubbe-fjøbing).
- 7. Christian Fenger (Proprietair, Kammerraad Fenger paa Nordgaard ved Ringsted).

8. Carl Frederik Holm (Translateur og Contoirchef ved Øresunds Toldkammer Holm).
- * 9. Edvard Gulstad (Sognepræst Gulstad til Døllefjelde og Musse ved Nysted).
10. Valdemar Christoph Vilhelm Hansen (Broder til Nr. 5 i 6te Classe).
- * 11. Thorvald Gustav Jørgensen (Sognepræst Jørgensen til Østers, Provst paa Færøerne).
12. Niels Gustav Magnus Schaarup (Examinatus juris, Postfører Schaaruup i Nysted).
- * 13. Jacob Frederik van Deurs Formann (Sognepræst Formann i Kønby i Sjælland).
14. Johannes Reinold Lund (Birkedommer Lund ved Grevstabet Holsteinborg i Sjælland).
- * 15. Ole Frederik Kruse Thestrup (Pastor Thestrup i Stavreby i Sjælland).
- * 16. Lauritz Gerhard Fasting (Justitsraad og Borgermester Fasting i Nakskov, N. af D.)
- * 17. Frederik Christian Kelter [Wesenberg] (afdøde Forpagter Kelter paa Waarfskov i Lolland).

III Classe.

1. Engelbrecht Jacobsen (Broder til Nr. 7 i 5te Classe).
2. Ole Vilhelm Winther (Sognepræst Winther til Bringstrup og Sigersted i Sjælland).
- * 3. Nicolai Henrich Knudzon (Grosserer Knudzon i København).

4. Theodor Vilhelm Horup (Forpagter Horup paa Beskessov i Sjælland).
5. Gustav Hans Henrik Holten Castenschiold (Regimentskirurg og Districtslæge Castenschiold i Næstved).
6. Sophus Frederik Ferdinand Ahlefeldt-Laurvig (Broder til Nr. 3 i 3de Classe).
7. Jens Vilhelm Gether (Overauditeur, Borgemester Gether i Kjøge).
- * 8. Frederik Caspar Conrad Friboe Zahle (Provst Zahle, Sognepræst i Stillinge ved Slagelse, R. af D.)
- * 9. Christian Emil Brasen (Provst for Vester- og Øster-Flakkeberg Herreder, Brasen, Sognepræst til Skjelsfjør, R. af D.)
10. Paul Christian Stemann Olrik (Broder til Nr. 3 i 5te Classe).
- * 11. Hans Christian Tonneisen Ovenbeck (afdøde Cand. med. & chir. Ovenbeck).
12. Holger Christian Olivarius (Kjøbmand Olivarius i Næstved).
13. Georg Severin Valdemar Engelsted (Sognepræst Engelsted til Lundforlund i Sjælland).
- * 14. Rasmus Ferdinand Victor Vilhelm Jensen (Vinhandler Jensen i Odense).
- * 15. Frederik Vilhelm Daniels (Forpagter Daniels paa Hanlykkegaard pr. Maribo).
- * 16. Henning Christoph Holstein (Kammerjunker, Major og R. af D. Holstein i Kiel).
17. Jacob Frederik Ferdinand Lassen (Kjøbmand Lassen i Ringsted).
- ** 18. Georg Alexander Thorøe (afd. Skovfoged Thorøe).

I Classe.

1. Niels Sophus Johannes Jensen (afd. Kjøbmand Jensen i Kallundborg).
- * 2. Emil Julius Henrik Mazar de la Garde (Cancelliraad og Postmester Mazar de la Garde i Helsingør).
- * 3. Carl Engell (Skoleslærer og Kirkesanger Engell i Enderslev i Sjælland).
- * 4. Frederik Gottschalk Knudson (Broder til Nr. 3 i 2den Classe).
- * 5. Ludvig Frederik Winther (Sognepræst Winther til Clemminge og Hjelde paa Lolland).
- * 6. Hans Heinrich Mackeprang (Kjøbmand Mackeprang i Sarfjøbing).
- * 7. Sophus Frederik Andreas Alfred Bech (Proprietair Bech til Sandbygaard).
- * 8. Peter Anton Ferdinand Müller (afd. Pastor Müller i Enderslev ved Kjøge).
9. Carl Alexander Horup (Broder til Nr. 4 i 2den Classe).
- * 10. Theodor Frederik Posselt (Sognepræst Posselt til Holeby og Burø, Provst i Fuglse Herred i Lolland).
- * 11. Ludvig Christian Valdemar Møller (Stadslæge Møller i Nakskov).
- * 12. Niels Theodor Nielsen (Kjøbmand Nielsen i Odense).
- * 13. Erik Becker (Magister artium Becker, Sognepræst i Kjøng og Provst for Tybjerg og Hammer Herreder).
- * 14. Johan Nicolai Ferdinand Wolff (Kjøbmand Wolff i Stege).

- ** 15. Johannes Nicolai Jacobsen (Proprietair Jacobsen til Falkensteen pr. Slagelse).
- ** 16. Otto Julius Houg (Tiendecommisair og Godsforvalter Houg paa Gaunøe).
- ** 17. Axel Appel (Viceconsul og Skjøbmand Appel i Maribo).
- ** 18. Hans Frederik Vilhelm Thomsen (Proprietair Thomsen ved Tostrup).
-

E. De læste Pensæ, de anstillede skriftlige Svelser og de brugte Læse- og Læreboger i Skoleåret 1852—53.

Dansk.

VII Cl. Udsigt over den danske Litteratur indtil omrent Christian den 7des Tid efter Thortzens Haandbog. 1 Stiil er ugentlig skrevet, deels hjemme, deels paa Skolen.

VI Cl. Udsigt over den danske Litteraturhistorie efter Thortzens Haandbog til § 14. 1 Stiil er ugentlig skrevet, deels hjemme, deels paa Skolen.

V Cl. Nordens Mythologi efter Chr. Winthers „Omrids af den nordiske Mythologi“. Af Holsts poetiske Lærebog ere endel. Digte lært udenad. 1 Stiil er ugentlig skrevet.

IV Cl. Holsts danske Lærebog, hvoraf endel. Digte ere gjenemgaaede og lært. Interpunctionslæren og Sætningslæren er læst efter Wolles Grammatik. Af Borgens

Stilevelser er læst den 23de og 24de Lection. 1 Stil er ugentlig skrevet.

III Cl. Hele Bojesens Grammatik er læst og repeteret og indøvet ved Analyse i Holsts prosaiske Læsebog. Desuden er læst og repeteret „Læren om Skilletegnenes rette Brug“ og „Retskrivningslæren“ efter Wolles „Regler og Bestemmelser“. Endel Digte ere gjennemgaaede og lært udenad efter Holsts poetiske Læsebog. 1 Stil ugentlig.

II Cl. Bojesens Grammatik til § 57 er læst og repeteret (nogle Anmærkninger ere forbrigaaede), samt flittigt indøvet ved Analyse i Rungs Læsebog. Endel Digte ere lært udenad og gjennemgaaede efter Holsts poetiske Læsebog. 2 Stile ugentlig (Dictat, Gjengivelse af en let Fortælling, Sammenligning af opgivne, bekjendte Gjenstande, Oversættelse fra Tydss).

I Cl. Bojesens Grammatik til § 47 (næsten alle Anmærkninger ere forbrigaaede). Grammatikken er indøvet ved Analyse i Rungs Læsebog; Disciplene ere øvede i at danne Exemplar til de i Grammatikken læste Regler. Nogle Smaadigte ere lært udenad. 3 Stile ugentlig, der i første Halvaar væsenligt bestode af Dictat og i sidste Halvaar sifsteviis af Dictat og Gjengivelse af en fortalt lille Fabel eller lignende.

Latin.

Tydnings. VII Cl. Dimittenderne eller VII A opgiver til Usgangsexamen Følgende. Af Cicero: Talen for Sextus Roscius fra Almeria, Talen for det maniliske

Lovforslag, de 4 Taler imod Catilina, Talerne for Archias, Ligarius og Deiotarus (Reinau har ikke Talen for det maniliske Lovforslag), de 2 første Bøger af Disputationes Tusculanæ, Cator major og de 2 sidste Bøger de officiis; Sallusts catilinariske Krig; 7de, 8de og 9de Bog af Livius (dog Benzen har ikke den 9de Bog); Taciti Germania; 1ste, 2den og 6te Bog af Virgils Aeneide; de 2 første Bøger af Horatius Oder og hans Breve tilligemed ars poetica; det Meste og Vigtigste af Bojesens romerske Antiquiteter og af Tregders latinske Litteraturhistorie.

Sævel A, som B eller 2den Afdeling, har af det ovenanførte i det sidste Skoleaar gjennemgaaet: af Cicero den 4de Tale imod Catilina, Talerne for Archias, Deiotarus og Ligarius, 2den Bog af Disputationes Tusculanæ og 3die Bog de officiis; Taciti Germania; Aeneidens 1ste Bog og 559 Vers af 2den Bog; Horatius Oder, 1ste Bog, samt 2den Bog af Brevene tilligemed ars poetica; Antiquiteterne forfra indtil Religionsvæsenet og Litteraturhistorien indtil 2den Periodes 3die Tidsalder eller Solvalderen. Cursoriss: Begge Afdelinger Talen for Milo, A tillige 1ste Bog af Livius.

VI Cl. Hos Rector: Sallusts catilinariske Krig og 9de Bog af Livius. Cursoriss: Cæsars galliske Krig, 5te Bog. Hos Adjunct Kielsen: Ciceros Tale for Milo og de 2 første Afsnit af Ciceros Breve, efter Sæpfles Udvælg.

V Cl. Af Cæsars Commentarier over den galliske Krig, 2den, 3die og 4de Bog (den sidste cursoriss); af Ciceros Talen for det maniliske Lovforslag og Talen for Kong Deiotarus.

IV Cl. Af Bergs og Möllers latinske Læsebog er læst fra S. 54 til S. 91, med Forbigaaelse af en Deel af de latinske Sætninger; de 23 første Capitler af den 5te Bog af Cæsars Commentarier om den galliske Krig.

III Cl. Af Bergs og Möllers Læsebog er læst forfra til Pag. 53; omrent hver anden Sætning er forbigaet.

Grammatik. VII Cl. Madvigs større Grammatik fra 7de Capitel eller § 300 indtil Enden, samt hele Formlæren.

VI Cl. Hos Rector: I Madvigs større Grammatik hele Formlæren, samt Syntaxen forfra indtil § 279 (Genitiv).
Hos Adjunct Kielsen: Samme Grammatik fra § 279 til § 431.

V Cl. Madvigs Formlære og af Madvigs større Grammatik fra § 206 til § 410.

IV Cl. Madvigs Formlære og af Madvigs større Grammatik fra § 206 til § 300.

III Cl. Af Madvigs Formlære er lært næsten hele Brønplingslæren.

Stiil og Version. VII Cl. Skriftlig: 2 Stile ugentlig og 2 Versioner maanedlig. Mundlig: Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Zumptis Opgaver ved Olsen fra Nr. 58 til Nr. 63. Øvelse i uforberedet at oversætte fra Latin paa Dansk er ogsaa mundligt anstillet.

VI Cl. Hos Adjunct Kielsen: 2 Stile ugentlig. Hos Rector: Nogle mundlige og i den sidste Deel af Skoleaaret 6 skriftlige Versioner.

V Cl. 2 Stile ugentlig.

IV Cl. 2 Stile ugentlig.

II Cl. I sidste Semester er Classen i 2 Timer om Ugen blevet øvet i at oversætte lette Sætninger fra Danskt paa Latin.

Græsk.

VII Cl. Dimittenderne opgive: Lysias, Talen mod Eratosthenes og Talen for Invaliden; Xenophons Memorabilia Socratis, 1ste og 2den Bog; Plato, Apologien og Criton (denne dog ikke Benzen); Xenophons Anabasis, 1ste og 2den Bog; Herodots 3die Bog; Homers Odyssee, 6te og 7de Bog; af Homers Iliade: Reinau 1ste, 3die, 4de, 5te og 6te Bog, Benzen 4de, 5te, 6te og 7de; Jacobs poetiske Anthologie, Elegierne, Epigrammerne og Idyllerne.

I Årets Løb er med A og B læst Lysias's Talen imod Eratosthenes og for Invaliden; af Xenophons Memorabilia 1ste Bogs 2 første Capitler; Herodots 3die Bog; af Jacobs Anthologie Idyllerne; af Homers Iliade 4de, 5te og 6te Bog. Det Vigtigste af Tregders Litteraturhistorie indtil 3die Periode og af Bojesens homeriske og attiske Antiquiteter.

VI Cl. Homers Iliades 4de, 5te og 6te Bog; af Xenophons Memorabilia 1ste Bogs 2 første Capitler; Platons Apologie; Tregders Formlære; af Madvigs Ordfoiningslære er læst 2det Afsnits 6 første Capitler.

V Cl. Af Xenophons Anabasis 3die og 4de Bog. Det Vigtigste af Formlæren er læst efter Tregders græske Formlære og endel Regler mundtlig meddelede efter Madvigs Ordfoiningslære.

IV Cl. Af Bergs Læsebog er læst forfra til Pag. 62, med Forbigaaelse af omtrent Halvdelen af Exemplerne. Som grammatikalsk Veiledning er benyttet Schema til den græske Formlære af C. Berg.

Tyds.

VI Cl. Hjorts tydse Læsebog, Pag. 414—542; Jürs' og Rungs deutsche Dichter, Pag. 1—37, 107—184, 239—270; maanedlig er en Time anvendt til at eraminere i de Pensæ, Disciplene særligt have læst. Meyers tydse Grammatik med Tillæg. Abrahams Litteraturhistorie. 1 Stiil ugentlig; desuden er der maanedlig skrevne 1 Exttemporalstiil.

V Cl. Hjorts tydse Læsebog, Pag. 291—340; Jürs's og Rungs deutsche Dichter, Pag. 107—146, 153—163. Meyers Grammatik med Tillæg. Grønbergs Stiiløvelser, Pag. 10—23. 1 Stiil ugentlig.

IV Cl. Hjorts tydse Læsebog, Pag. 113—194. Meyers tydse Grammatik, suppleret med dicterede Negler. (Declination efter Jürs's Ark). Grønbergs tydse Stiiløvelser, Pag. 1—10. Ugentlig 1 Stiil, desuden hveranden Uge 1 Exttemporalstiil.

III Cl. Hjorts tydse Læsebog, Pag. 21—87 (Otto v. Koebes Reise um die Welt); Meyers tydse Grammatik (Declinationerne efter Jürs's Ark); Grønbergs tydse Stiiløvelser, Pag. 1—7. Ugentlig ere 2 Stile skrevne, den ene paa Classen.

II Cl. Rungs Læsebog Pag. 100—151, 169—191, 207—220. Jürs's Ark; efter Meyers Grammatik Substan-tivernes Kjøn og Tal, Talord, Hjælpeverbene, regel-

mæssige Verbers Activ og Passiv, uregelmæssige Verber, Præpositioner og nogle af de Regler, som findes i Bogens sidste Afsnit. 2 Timer ere ugentlig anvendte til skriftlige Øvelser. I sidste Halvaar er 1 ugentlig Time anvendt til mundtlig Stil efter Jürs's og Rungs Materialier, hvori der er læst fra Stykke 22 til Stykke 40.

- I Cl. Rungs Læsebog for de lavere Classer forfra til Pag. 71. Efter Jürs's Afk Artikler, Pronominer, Adjectivernes Declination og Comparation. Efter Meyers Grammatik Substantivernes Kjøn, Noget om Talordene, Hjælpeverberne, regelmæssige Verbers Activ og Passiv, samt Præpositionerne. I sidste Halvaar er 1 a 2 Timer ugentlig anvendte til skriftlige Øvelser.

Fransk.

- VI Cl. *Colomba par P. Merimée*; endvidere er læst cursorisk af samme Forfatter: *Mattheo Falcone*, *Vision de Charles XI*, *Enlèvement de la redoute*, *Tamango*, *les mécontents*, *lettres adresseés d'Espagne*. Udenom have flere af Disciplene læst *Pensa* af forskellige nyere Forfattere, hvori der er examineret, og hvortil der er frevet Øloser. Borrings Stiløvelser, § 23—100 (de ulige Numere). Borrings Grammatik, Formlæren og Syntaxen.

- V Cl. Borrings Etudes littéraires, Pag. 1—20, 105—133, 256—284. Borrings Stiløvelser; 2den Afseling, § 1—23. Enfelter Timer anvendte til cursorisk Læsning. Borrings Grammatik, Formlæren.

- IV Cl. Lassens Læsebog for Skolernes lavere Classer, Pag. 42—122. Borrings Stiløvelser, 1ste Afseling. Bor-

rings Grammatik, Formlæren. En enkelt Time anvendt til cursorisk Læsning.

III Cl. Lassens Læsebog for Skolernes lavere Classer forfra til Pag. 52 (de første 82 Stykker). Lassens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af Grammatikkens Elementer, 2det Afsnit § 61—91. Borrings Grammatik, Formlæren.

II Cl. Lassens Læsebog for Begyndere er læst heel. Lassens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af Grammatikkens Elementer, 1ste Afsnit forfra til § 60. Borrings Grammatik, Formlæren til de uregelmæssige Verber (flere Anmærkninger oversprungne). Ugentlig ere i det sidste Halvaar strevne 2 Stile, den ene paa Classen.

Hebraisk.

VII Cl. A. Reinau har læst de beslæde 40 Capitler af Genesist, samt Propheterne Haggai og Zacharias. Som Grammatik har han benyttet Whittes hebraiske Sproglære. B har læst omrent de 3 første Capitler af Genesist, samt det Væsentligste af Formlæren efter Whittle.

Religion.

VII Cl. Dimittenderne opgive Fogtmanns Lærebog og Matthæi Evangelium paa Græst. B har læst efter Fogtmanns Lærebog fra § 98 til § 144. Matthæi Evangelium er læst paa Græst.

VI Cl. Fogtmanns Lærebog fra § 47 til 98. Herslebs større Bibelhistorie.

V Cl. Fogtmanns Lærebog til § 47. Af Herslebs større Bibelhistorie det gamle Testamente fra 3die Periode til Enden.

IV Cl. Balles Lærebog, Cap. 1, 2, 3, 7 og 8. Af Herslebs større Bibelhistorie det gamle Testamente fra 2den til 6te Periode og i det nye Testamente Apostlenes Historie.

III Cl. Balles Lærebog, Cap. 4 og 5. I Herslebs Bibelhistorie er af det gamle Testamente læst fra Pag. 50 til 5te Periode; af det nye er læst forfra til Bjergprædikenen.

II Cl. Balles Lærebog, Cap. 1—2 til § 8 i 3die. Herslebs større Bibelhistorie til 3die Periode.

I Cl. Af Luthers lille Catechismus de 10 Bud, de 3 Troens Artikler og Fader vor; af Balslevs Bibelhistorie det nye Testamente. Af Psalmebogen ere følgende Psalmer læste: 71, 190, 42, 135, 571, 573, 586, 588, 561, 587, 599.

Geographie.

VI Cl. Munthes Geographie, udgiven af Prof. Welschow.

V Cl. Samme Lærebog, Pag. 333—374 og 20—200.

IV Cl. Samme Lærebog, Pag. 283—355.

III Cl. Samme Lærebog, Pag. 200—295.

II Cl. Samme Lærebog, Pag. 129—228.

I Cl. Samme Lærebog forfra til Pag. 116.

Historie.

VII Cl. A. Verdenshistorien indtil 1815 efter Køfods almindelige Verdenshistorie i Udtog. Fra 1815—1848 efter Køfods fragmentariske Historie. Fædrelandets Historie efter Allens Lærebog i Danmarks Historie.

- B. Efter samme Lærebøger Perioden 1789—1848, og Verdenshistorien samt Fædrelandets Historie forfra til 1517 e. Chr.
- VI Cl. Allens Danmarkshistorie 1588—1789; Bohrs nyere Historie, Pag. 1—129.
- V Cl. Bohrs nyere Historie, Pag. 1—129. Allens Lærebog i Danmarks Historie 1517—1789.
- IV Cl. Bohr, Middelalderens Historie.
- III Cl. Bohr, Middelalderens Historie, Pag. 1—84. Allens Lærebog i Danmarks Historie, Pag. 1—34.
- II Cl. Rosdorff, Historiens vigtigste Begivenheder, Pag. 132—242.
- I Cl. Rosdorff, Historiens vigtigste Begivenheder, forfra til Middelalderens Historie.

Mathematiske Discipliner.

- VII Cl. A. Arithmetik og Algebra efter Steens „Reen Matematik“ med Forbigaaelse af enkelte Afsnit. Mundts Plangeometri; Ramus's Stereometri og Plantrigonometri. Skriftlige Øvelser ere jævnlig anstillede. Astronomien er læst efter Olufssens „Begyndelsesgrunde af Astronomien“; det Vigtigste af Astrognosien er særligen meddeelt.
- B. Efter samme Lærebøger: Stereometrien, Plantrigonometrien og Astronomien, samt af Arithmetikken Ligninger, Logarithmer og Progressioner. Samme skriftlige Arbeider, som A.
- VI Cl. Mundts Plangeometri og Steens „Reen Matematik“ indtil Logarithmer. Jevnsides med den sidste er benyttet Bergs „Samling af mathematiske Opgaver, 1ste

Deel". I sidste Halvaar almindelig een skriftlig Udarbejdelse ugentlig.

V Cl. Steens „Reen Mathematik" fra Pag. 101 (Roduddragning) til Pag. 166 (Enden af 1ste Deel). Ramus's Geometri fra Pag. 53 (2det Afsnit) til Pag. 123 (Cirklens Udmaaling) med Forbigaaelse af Art. 96—108, 111, 114—116.

IV Cl. Efter Steens „Reen Mathematik" er læst Propor-
tionalitet, Potentsoplestning og Roduddragning. Efter
Ramus's Geometri fra Pag. 27 (Paraleller) til Pag.
61 (Proportioner og Lignedanhed). I første Halvaar 1
skriftlig Udarbejdelse ugentlig.

III Cl. Steens „Elementair-Arithmetik" indtil Pag. 39 (Ova-
dratrod). Practiske Øvelser i Talregning og Bogstavreg-
ning. 1 skriftlig Udarbejdelse ugentlig.

II Cl. Brøkregning, Parenthesens Brug, Reguladetri i hele
Tal og Brøk, samt begyndt paa Decimalbrøk.

I Cl. De 4 Species i Brøk.

Naturlære.

VII Cl. A. Ørsted „Naturlærrens mechaniske Deel" til Pag.
281 (Volgebevægelse). Af Naturlærrens chemiske Deel er
læst Magnetisme, Electricitet, Varme, og Meteorologi efter
Joh. Müllers Physik, oversat af C. L. Petersen.

B. Det Samme, undtagen i den mechaniske Deel fra
Pag. 220 (Stødet) til Pag. 281.

Naturhistorie.

VI Cl. Hele Zoologien og Botanikken efter Bramsens og
Drejers forfattede Lærebog i disse Videnskaber.

- V Cl. Af Petits Botanik fra de Bægerblomstrede, ø: Pag. 24, til Enden.
- IV Cl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst fra de nævningede Insecter, Pag. 105, til Slutningen af Zoologien, ø: Pag. 147.
- III Cl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst Krybdyrene, Fisrene, samt Leddyrene indtil de uregelmæssige Crustaceer, ø: fra Pag. 71 til Pag. 117.
- II Cl. Af Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik“ er læst Indledningen, Mennesket, Pattedyrene og de 3 første Ordner af fuglene.
- I Cl. Dyreriget efter Krohers naturhistoriske Lærebog for de første Begyndere.
-

F. Gratistpladser, beneficerede Pladser, Stipendier, extraordinære Understottelser.

I. Gratistpladser og beneficerede Pladser.

Af Programmet for forrige Skoleaar (Pag. 16, Slutningen) erfares, at det ifjor blev bestemt, at Disciplenes aarlige Skolecontingent med nærværende Skoleaars Begyndelse skulde forhøjes fra 130 til 160 Rbd., men at der fra samme Tidspunct af skulde oprettes 6 Gratistpladser, og at desuden 36 Disciple skulde erholde en Moderation i Skolecontingentet eller en beneficeret Plads, idet deres Skolecontingent indskrænkes til 130 Rbd., som hidindtil havde været den reglementerede aarlige Betaling.

Opsordret af H. S. Heivelsaarenhed Forstanderen, afgav jeg under 3de August f. A. min Erklæring og mit Forslag angaaende de mig fra Greven tilsendte Ansøgninger, som vare indkomne fra Forældrene om at erholde enten GRATISPLADSER eller beneficierede PLADSER for deres SØNNER. Dette mit Forslag fravæg Forstanderen i adstillsige Punkter, fordi han efter sine Grund sætninger, der iovrigt ikke vare mig bekjendte ved mit Forslags Afleverelse, men først blevet ved Modtagelsen af Grevens Resolution af 19de August, lagde mindre Vægt paa, at den Ansøgende trængte til den Understøttelse, han ansøgte om, end jeg i mit Forslag havde gjort. De Grund sætninger, Forstanderen har fulgt ved Bortgivelsen af de omtalte PLADSER, kunne erfares af en Meddelelse fra Samme til Statsraadet, hvilken er indrykket i Departementstidenden for 1852 Nr. 49 og, forsaavidt denne Sag angaaer, aftrykkes her nedenunder, hvorved jeg dog, for at forebygge Misforståelse, maa bemærke, at, hvad jeg med et gammelt, her ved Stiftelsen brugeligt Navn har kaldt beneficierede PLADSER, kaldes i bemeldte Meddelelse STIPENDIEPLADSER.

„Efterat der var givet Disciplenes Forældre eller Børger Leilighed til at indgive Andragender om de 5 GRATISPLADSER og 36 STIPENDIEPLADSER, som ved det nye Skoleaars Begyndelse skulde uddeles, indkom der Ansøgninger fra 39. Ved Bortgivelsen af bemeldte PLADSER er, efter Conference herom med Skolens Rector og Lærere, fulgt det Principle, at GRATISPLADSER kun tildeles DISCIPLE, som under et længere Ophold paa Stiftelsen have godt gjort, at de forene Flid med naturlige gode Anlæg til at betræde den studerendebane, og som have viist en roeværdig Opsorrel, samt endelig hvis Forældres Kaar ere mindre gunstige; dog saaledes, at dette sidste Hensyn underordnes de forstnævnte, hvoraaf folger, at særdeles heldige økonominiske Vilkaar udelukke fra GRATISPLADSER, men at der ikke som Betingelse fordres nogensomhelst egentlig Trang hos Forældrene.

Endelig har den hidtil bestaaende Bedtægt, at der indrommedes en Grisplads for den ene af 3 Brodre, der samtidigt vare i Skolen, været en medvirkende Aarsag til at indromme Gratistplads til een Discipel, der af denne Grund hidtil har været fritaget for at erlægge Contingent. — Stipendiepladserne ere inddelte i twende Klasser, nemlig een Klasse, hvori det samme Principle er fulgt som med Hensyn til Uddelingen af Gratistpladser og hvor det altsaa kun er Stiftelsens Mangel paa Eyne, der gjør, at de Disciple, der henhøre til denne Klasse, ikke have erholdt en Gratistplads. Under den sidste Klasse har derimod Hensynet til Forældrenes Kaar gjort sig mere gjældende end ved Uddelingen af Gratistpladser og Stipendiepladser af 1ste Klasse, uden at det dog dersør undlades at tage Hensyn til Flid, Eyner og Opførel, og blive Stipendiepladserne af denne Klasse kun at uddele for eet Aar ad Gangen. Det er kun med Hensyn til at det tidligere fastsatte Skolecontingent er blevet forhøjet og at det mulig kunde falde trykende for mange Forældre at udrede Forhøjelsen, 30 Nbd. aarlig, som ligger udenfor den Beregning, de have opstillet ved deres Sommers Indsættelse paa Stiftelsen, at denne Klasse er blevet til, og det er heraf en Folge, at Stipendiepladser af denne Klasse kun blive tildelede Disciple, som ere blevne optagne i Stiftelsen forend en Forhøjelse i Contingentet var fastsat, samt at denne Klasse vil ophøre, naar der ikke længere ere faaede Disciple.

I Henhold til de saaledes opstillede Principer er der for Skoleaaret 1852 til 1853 uddeelt 6 Gratistpladser, 18 Stipendiepladser af 1ste Klasse og 10 af 2den Klasse; hvormod det ikke er fundet stemmende med hine Principer at tildele de øvrige 5 Ansøgere enten Gratist- eller Stipendiepladser, deels af Hensyn til enkelte Forældres gode Formuesomstændigheder, deels af Hensyn til at de vedkommende Disciples Fremgang ikke i den sidst forlobne Tid har været faaedes som man maatte forære det, for at tildele dem et af de nævnte Goder."

Hvilke Disciple der have erholdt de her omtalte Understøttelser, ses af følgende, af Greven mig overleverede

F o r t e g n e l s e

over de Disciple paa Herlufsholms Stiftelse, som ere blevne tildeelte Gratist- eller Stipendiepladser for Skoleaaret fra 23de August 1852 til 23de August 1853.

Gratistpladser, hvorefter aldeles intet Skolecontingent bliver at svare, ere tildeelte:

1. Discipel af 7de Classe A. Christian Andreas Reinau.
2. — af 7de — B. Ludvig Peter Schröder.
3. — af 5te — Sophus Michael Giellerup.
4. — af 5te — Holger Engelbrecht Jacobsen.
5. — af 4de — August Frederik Louis Gaudil.
6. — af 2den — Sophus Frederik Ferdinand Ahlefeldt Laurvig.

Stipendiepladser, hvorefter Skolecontingentet fun bliver at erlægge med 130 Rbd., ere blevne tildeelte:

a. 1ste Classe:

1. Discipel af 7de Classe A. Peter Olaf Venøen.
2. — af 7de — B. Peter Bugislaus Carstens Petersen.
3. — af 7de — B. Christian Claudi Ravnskilde.
4. — af 6te — Alexius Julius Martin Bøttern.
5. — af 6te — Carl Emil Eigler.
6. — af 6te — Adolph Frederik Julius Hansen.
7. — af 4de — Christian Ludvig Kjer.
8. — af 4de — Carl Henrik August Krogh.

9. Discipel af 4de Classe Nikolai Edinger Balle.
 10. — af 4de — Friis Marius Holme.
 11. — af 4de — Otto Nicolai Jensen.
 12. — af 3die — Ludvig Ferdinand Jacobi Rode.
 13. — af 3die — Christian Frederik Julius Fiedler.
 14. — af 3die — Waldemar Christoph Wilhelm Hansen.
 15. — af 3die — Christian Fenger.
 16. — af 2den — Gustav Hans Henrik Holten Castenskjold.
 17. — af 2den — Engelbrecht Jacobsen.
 18. — af 2den — Georg Severin Waldemar Engelsfeld.

b. 2den Classe:

1. Discipel af 5te Classe Nasmus Peter Reinhold Hviiid.
 2. — af 5te — Carl Christian Edvard Fibiger.
 3. — af 5te — Peter Jacob William Kieß.
 4. — af 5te — Morten Henri Frederik Gottlieb Lund.
 5. — af 5te — Adam Gottlob Boerup Wind.
 6. — af 4de — Otto Christian Haaber Boerup Wind.
 7. — af 3die — Niels Gustav Magnus Schaarup.
 8. — af 3die — Axel Jacobsen.
 9. — af 2den — Jens Wilhelm Gether.
 10. — af 2den — Paul Christian Stemmann Olrik.

III. Stipendier, uddelede i Året 1852.

1. De Meierske Præmier (2 paa 30 Rbd. hver) tilstodes ogsaa for dette Åar Disciplene Johan W. Chr. Ingwerslev og Carl Adolph Rohding, hvilke begge efter den i Juli Maaned afholdte Afgangsexamen blevne dimitterede til Universitetet.

2. Det grevelige Moltkeske Skolestipendium for kongelige Embedsmænds Sønner (4 Portioner, hver paa 25 Rbd. i hver Halvaarstermin) uddelethes: for Juniterminen til Cajus Branth, Jacob Monrad, Peter Petersen (alle 3 nu i VII) og til Sophus Giellerup (nu i V); for Decemberterminen til ovenmelde Branth, ovenmelte Giellerup, Ludvig Røde og Valdemar Hansen (begge i III).

3. Det grevelige Moltkeske Universitetsstipendium for kongelige Embedsmænds Sønner (100 Rbd. i hver Halvaarstermin, hvilken Sum kan teles enten i 2 ligekrænte Portioner eller i 3 Portioner, 1 paa 50 Rbd. og 2 paa 25 Rbd.) oppebares for Juniterminen af Studiosus Medicinæ Peter Ravnkilde (Søn af Cancelliraab Ravnkilde, Byfoged i Sarfjøbing) og af Studiosus Theologizæ Lauritz Lund (Søn af Regimentsdyrlæge Lund ved 4de Dragonregiment); for Decemberterminen af nysnævnte Lund og af Studiosus Frederik Høegh-Guldberg (Søn af forhenværende Postmester i Vordingborg, Overrigskommisair Høegh-Guldberg), der efter den i Juli Maaned samme Åar afholdte Afgangsexamen var blevne dimitteret til Universitetet.

4. Reisestipendiet nodes paa den Maade, som forklaret er i Programmet for forrige Skoleaar Pag. 61—62, af

Cand. jur. Carl Leuning. Det Afsdrag, som paa Grund af Krigsskatten var gjort i Reisestipendiet for Året 1851, lod Forstanderen tilbagebetale ham, efterat være blevet underrettet om, at Reisestipendiets Fond siden Decemberterminen 1848, da Krigsskatten begyndte at hæves, ingen Forøgelse havde erholdt ved Summer, som vare oplagte fra Universitetsstipendiet, eftersom dette siden den Tid heelt var anvendt til Stipendieportioner, og at altsaa Reisestipendiet var blevet udredet af Summer, som vare blevne oplagte, inden Krigsskatten trædte i Kraft.

III. Extraordinære Understøttelser.

Da af de 3 Disciple, som i Året 1852 dimitteredes fra Herlufsholms Skole, alle med bedste Charakteer, kun den Enne var en kongelig Embedsmands Søn og altsaa alene funde erholde, ligesom han ogsaa i Virkelighed erholdt (see ovenfor) en Portion af det Moltkeske Universitetsstipendium, tilstod Forstanderen, efterat have confereret med Rector, de tvende andre Dimittender, Ingerslev og Rohding, hver en extraordinær Understøttelse paa 80 Rbd. af Herlufsholms Stiftelses egen Kasse.

G. De videnskabelige Samlinger.

Det physiske Cabinet har, efter i Året 1850 at være istandsat og fuldstændiggjort, ikke behøvet nogen Forøgelse. Naturaliecabinetet, der er bestemt til at holde en betydelig Forøgelse (jvnsf. Programmet for forrige

Skoleaar Pag. 62), har ogsaa modtaget en Deel Sager; men disse ere endnu ikke udpakkede, fordi der ingen Plads er til at opstille dem, saalænge som Bygningsarbeidet i Skolebygningen vedvarer.

De Bøger og videnstabelige Hjælpemidler, som Bibliotheket er forsøgt med siden Midten af Juni Maaned f. A., ere følgende:

Atlas, bestaaende af 41 nye Landkort, stor Fol.

Atlas, zu Alex. v. Humboldts „*Kosmos*“, herausgeg. von Bromme. 4to. 1—5 Lief. Stuttg. 1851.

Atlas antiquus, Spruner. Fol. Goth. 1850.

Blätter für literarische Unterhaltung, Aarg. 1842—47. De 3 sidste Hefter af Aarg. 1848, hele 1849—50, samt de 9 første Hefter af 1851. 4to.

Berghaus, physicalischer Atlas in 8 Abtheilungen, 1—6 Band. Fol. Gotha 1849—52.

Bergsøe, A. J., Den danske Stats Statistik, 4de Bind's 4—6te H. Kbh. 1852—53.

Berlingske Tidende for 1852.

Brandt, C. J., Ruum og Sange til Fædrelandets Historie, 1—2 Bind. Kbh. 1848—49.

Ciceronis oratio Philippica secunda. Text u. Uebersetzung, von Wernsdorf. Lpz. 1851.

Ciceronis orationes Philippicæ, ed. Wernsdorf. 1—2. Lipsiae 1821—22.

Ciceros Breve efter Süpste's Udvælg, udg. af S. Th. Kielsen. Kbh. 1853.

Ciceros prævalgte Taler, ved Lefolii, 1ste Deels 2det Heste (de Pompejo præficiendo). Kbh. 1852.

Classiker des Alterthums in neu bearbeiteten Uebersetzungen. 1—3 Lief. Stuttg. 1853.

Clausen, H. N., Udvæling af de christelige Hovedsærdomme. Kbh. 1845.

Curtius, ed. Zumpt. Bruns. 1849.

- Demosthenes, Filippiske Taler ved G. F. W. Lund. Kbh. 1853.
- Erslæw, Forfatterlexicon for Danmark med Vislande, 13de og 14de Hefte. Kbh. 1851—53.
- Fabricius, A., Illustreret Danmarks Historie for Folket. 1—17de Hefte. Kbh. 1852—53.
- Fabricius, A., historisk Atlas til Middelalderen og den nyere Tid. 1—4 Lever. Kbh. 1853.
- Flora danica, 43de Hefte. Illumin. Kbh. 1852.
- Fristrup, W., Veilegning for Reisende og Corresponderende. Nr. 1. Kbh. 1853.
- Frioriep, Nob., der nördliche Sternhimmel, 4 Blätter. 1848.
- Fædrelandet for de 3 sidste Kvartaler af 1852, og Nr. 1—103 af 1853.
- Garde, den dansk-norske Sømagts Historie 1700—1814, 4de Hefte. Kbh. 1852.
- Gervinus, G. G., Geschichte der deutsche Dichtung. 4te Ausg., 1ster Band. Lpz. 1853.
- Giessing, Christian den Ottendes Regierungshistorie, 5:e og 6:e Hefte. Kbh. 1852.
- Goldschmidt, Nord og Syd, ny Næffe, 2den—3die Bind, 4de Bds. Nr. 1. Kbh. 1852—53.
- Goethe's sämmtliche Werke. 1—40. Stuttg. u. Tüb. 1840.
- Hammerich, J., Danmark 1157—1448, 1—2 Hft. Kbh. 1847—48.
- Hester, M. W., Geschichte der latinischen Sprache. Brandenb. a. H. 1852.
- Heiberg, J. L., Poetiske Skrifter, 1—8 Bind. Kbh. 1848—49.
- Hermann, A. F., Lehrbuch der griechischen Antiquitäten. 1—3. Heidelberg. 1841—52.
- Histoire naturelle, le cours élémentaire d', contenant la zoologie par Milne Edwards, la minéralogie et la géologie par Beudant et la botanique par de Jussieu. 1—3. Paris 1851—52.
- Hjort, P., Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie. Politisk Afdel. 1828—50. Kbh. 1852.
- Hoffmann, E. T. A., gesammelte Schriften. 1—12. Berl. 1844—45.

- Homeri } Odyssea } ex recognitione Imm. Beckeri. Berol. 1843.
           } Ilias   }
- Horatius, recensuit atque interpretatus est J. G. Orellius.
 Editio 3ta; eur. J. G. Baiter. 1—2. Turc. 1850—52.
- Hoeven, v. d., Handbuch der Zoologie. 1ster Band u. 2ter B.
 1ste Hæfte. Lpz. 1850—52.
- Humboldt, Al. von, Kosmos, overs. af Schumacher, 3die Bindes
 1—3 Hæfte. Kbh. 1852—53.
- Jahrbücher, neue, für Philologie u. Pädagogik. Aarg. 1852;
 af Aarg. 1853 de 5 første Hefter; Hele Supplementb. for 1852,
 og 1ste Hefte af Do. for 1853. Lpz. 1852—53.
- Jensen, J. C., Anvisning til et vel indrettet Landbrug, 2det Opt.
 Kbh. 1847.
- Jensen, J. C., Veiledening i Frugt- og Skøffenhave-Tyrkningen
 samt Misibærkiveriet og Blomsterculturen. 2det Opt. Kbh. 1850.
- Jærg. Tomtoou, Struensee. Kbh. 1852.
- Klee, Fr., Nordens ældste Beboere og deres efterladte Minder.
 Kbh. 1852.
- Kort over Preussen, henværende til Ohlsens Atlas som Supplement.
- Kort over Bornholm ved Manza.
- Kort over Als ved Manza.
- Kraft u. Müller, Real-Schul-Lexikon, 1—2 B. Hamb. 1853.
- Krüger, R. W., historisch-philologische Studien. 1—2. Berlin
 1836—51.
- Lamartine, histoire des girondins. 1—4. Bruxelles 1851.
- Leuning, C., om Forundersøgelsen i criminelle Sager efter fransk
 og engelsk Ret. Kbh. 1853.
- Littrow, die Wunder des Himmels. 1—4 Lief. Stuttg. 1852.
- Macaulay, Englands Historie fra Jacob II's Thronbestigelse, overs.
 af Bauditz, 1ste Bds. 3—6te Hefte. Kbh. 1852—53.
- Madvig, J. N., Om Arvesølgesagens Behandling i den forenede
 Rigsdag. Kbh. 1853.
- Martensen, H., Den christelige Dogmatik. Kbh. 1850.
- Molbech, C., dansk Glossarium, 1ste Hefte. Kbh. 1853.
- Molbech, Chr. K. F., Dante, tragisk Drama. Kbh. 1852.

- Monrath, G. Chr., Africa og dets Beboere, ethnographist skildrede med Afbildninger. Kbh. 1837.
- Monrath, America og Australien med Beboere, ethnographist skildrede med Afbildninger. Kbh. 1840.
- Munch, P. A., det norske Folks Historie, 1ste Bind, 2den Bind's 1ste—4de Hefte. Christiania 1851—53.
- Museum, the pictorial, of animated nature. Fol. 1—2. London.
(Mammalia, Birds, Reptiles, Molusca, Insects).
- Müller, L. C., den bibelske Historie. Aalborg 1851.
- Müller, P. C., dansk Synonymik, 2den Udg., besorget ved F. P. J. Dahl. 1ste—3die Hefte. Kbh. 1853.
- Müller, A. O., Denkmäler der alten Kunst, gezeichnet u. radirt von C. Desterley. (4to). 1ster Theil, Götl. 1835; 2ter Theil, 1—3 Hest.
- Geschichten hellenischer Stämme u. Städte. 1—3 Band. 2ter Ausgab. von Schneidewin. Bresl. 1844.
  - Geschichte der griechischen Literatur bis auf das Zeitalter Alexanders, herausgeg. von E. Müller, 1—2 Band. Bresl. 1841.
  - Handbuch der Archäologie der Kunst, 3te Auflage mit Zusätzen von F. G. Welcher. Bresl. 1848.
  - Prolegomena zu einer wissenschaftlichen Mythologie. Götl. 1825.
  - Kleine deutsche Schriften über Religion, Kunst, Sprache u. Literatur, Leben u. Geschichte des Alterthums, herausgeg. von Edv. Müller. 1—2. Bresl. 1847—48.
- Mynster, J. P., blandede Skrifter, 1—2 Bind, samt 3die Bind's 1ste Hefte. Kbh. 1853.
- Mynster, J. P., Betragtninger over de christelige Troessærdomme. 1—2. Kbh. 1845—46.
- Niebuhr, römische Geschichte, herausgeg. von M. Isler. 2—3 Band. Berl. 1847—48.
- Rösselt, F., Lehrbuch der deutschen Literatur für Töchterschulen. 1—3. Bresl. 1849.
- Parley, Peter, Fortællinger om Dyrene, overs. af Maria Bojesen. 1—3 Hefte. Kbh. 1853.
- Paul, Jean, ausgewählte Werke. 1—6. Berl. 1847—49.

Vestfor endelser, Lov angaaende, af 11te Marts 1851.

Programmer for Aaret 1852 fra Metropolitanskolen, Sorø Academis Skole, de lærde Skoler i Frederiksberg, Næstved, Odense, Nykøbing, Kolding, Aarhuus, Horsens, Randers, Ribe, samt fra Borgerdydkolen paa Christianshavn og Realskolen i Aarhuus.

Puggaard, Chr., Møens Geologie. Kbh. 1851.

Revue des deux mondes, 10—24 livraisons af Aarg. 1852; af Aarg. 1853 1—10 livraisons. Bruxelles. 1852—53.

Richardt og Th. A. Becker, Prospecter af Kongelige Slotte, Iste Heste. Kbh. 1852. (Stor Fol.)

Riises Archiv, 51—52 Bind, og 53de Bind's Iste Heste. Kbh. 1852—53.

Ritter, Geschichte der Philosophie, 11ter Theil. Hamb. 1852.

Roscher, W., Leben, Werk u. Zeitalter des Thukydides. Gött. 1842.

Rothe, R., Landstabsgartneriske Betragtninger over Danmark. Kbh. 1853.

Rückert, H., Geschichte des Mittelalters. Stuttg. 1853.

Rüstow u. Köchly, Geschichte des griechischen Kriegswesens. Aarau 1852.

Schillers sämtliche Werke. 1—12. Stuttg. u. Tüb. 1847.

Schlosser, Fr., Weltgeschichte, bearbeitet von Kriegt, 25—26 Lief. Frankf. a. M. 1852.

Scriptorum Latinorum saeculi XIX delectus; curavit F. T. Friedemann. 1—2. Lips. 1840.

Souvestre, Emil, les derniers paysans. 1—2. Paris 1851.

Souvestre, Emil, Philosophen paa Tagkammeret } bearbeid. af H. P. Holst.

Souvestre, Emil, En Haandværkers } Kbh. 1852.
Optegnelser

Sporshil, J., der deutische Stylist. Lpz. 1837.

Staffeldt, Schack, samlede Digte, udg. af J. C. Liebenberg. 1—2. Kbh. 1843.

Stael, Mad. de, Corinne ou l'Italie. Paris 1851.

Stael, Mad. de, de l'Allemagne. Paris 1850.

Stöber, Franz, Mythologisk Galleri, med Forklaring af A. F. Höst. 4to. Kbh. 1839.

- Tacitus, erklärt von K. Nipperdey, Ister Band, Lyz. 1851.
- Taciti opera, recensuit atque interpretatus est J. G. Orellius.
- 1—2. Turici. 1846—48.
- Thisted, W., Eventyr af Tusind og een Nat. I Udvælg. 1—11
Hefte. Kbh. 1852—53.
- Thucydides, mit erklärenden Anmerkungen herausgeg. von K. W.
Krüger. 1—2. Berl. 1846.
- Thucydides, oversetzt von Maximilian Jacobi. 1—3. Hamb. 1804—8.
- Beledning for Rejsende og Correspondende. No. 1. Kbh. 1853.
- Vogt, C., Lehrbuch der Geologi- und Petrefactenkunde. 1—2.
Braunschw. 1849.
- Westphal, J. H. Astrognosie, 4to. Berl. 1822.
- de Wette, Fortolkning af Aposternes Gjerninger, oversat af J.
Johansen. Kbh. 1851.
- Xenophons Memorabilia, til Skolebrug bearbeidet af C. Thomsen.
Kbh. 1852.
- Zschokke, H., Huisandagtsbog, oversat af Krarup Vilstrup, 1—5
Hefte. Kbh. 1852.
- Zimmermann, W. F. A., der Erdball und seine Naturwunder.
Iste Lief. Berl. 1853.
- Drsted, H. C., samlede og efterladte Skrifter, 8—9 Bind. Kbh. 52.

Disciplenes Morskabsbibliothek (see Programmet for forrige Skoleaar Pag. 73) er i nærværende Skoleaar blevet forøget med omrent 100 Bind.

III. Den forestaaende Hovedexamen og Afgangsexamen.

Under 16de Juni d. A. tilmeldte Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet Rector Tiden, paa hvilken i Aar den skriftlige Deel af Afgangseramen skalde afholdes i alle Landets lærde Skoler, og de Dage, paa hvilke i Herlufsholms Skole den mundtlige Deel af Afgangseramen skalde foretages; endvidere meddeleltes, at Underviisningsinspeturen, Hr. Etatsraad, Dr. og Professor Madvig, vilde overvære den mundtlige Afgangseramen her og tillige som Censor deeltage i Bevæmmelsen af Prøverne i Dansk, Latin (skriftlig og mundtlig), Græst, Historie, Geographie og Transt.

Den skriftlige Deel af Hovederamen er, ligesom ifjor, blevet ansat til de samme Dage, som Ministeriet har bestemt til den skriftlige Deel af Afgangseramen, saaledes som højestaaende Schema udviser.

Skriftlig Gramen i Juni 1853.

	Afgangsramen.	Den aarlige Hovederamen.
Torsdag d. 23. Form. fra 8 Eftm. fra 3	VII A latinſt Version (Dl.), VI tydſt Stiil (R.) VII A Arithmetik (L.)	V—II tydſt Stiil (L. R. E. Dv.), I dansſt Stiil (M.) VII B Geometrie (Dl.), VI—IV latinſt Stiil (Dv. R. M.), II og I Regning (E. R.).
Fredag d. 24. Form. fra 8 Eftm. fra 3	VII A latinſt Stiil (R.) . . . . . VII A Geometrie (R.)	VII B og VI latinſt Version (Dv. L), II fraust Stiil (R.) I tydſt Stiil (E.).
Løverdag d. 25. Form. fra 8 Eftm. fra 3	VII A dansſt Stiil (Dv.)	VII B latinſt Stiil (R.), fra 2 til $3\frac{1}{4}$ IV—I Skrivning (Dl. L. E. M.), fra 4 til 7 III latinſt Stiil (Dv.).
		VII B—II dansſt Stiil (M. L. R. Dl. R. E.) VI Arithmetik (Dl.). Fra 1 til 5 (med Ophold fra $2\frac{3}{4}$ til $3\frac{1}{4}$) Tegning (R. M.).

3 Sang og Instrumentalmusik afholdes Prøve Løverdag den 25de Eftm. fra 5 til 7. (Censorer
Dm. B. R.)

Den mundtlige Deel af Hovederamen og Afgangserament
vil blive afholdt efter følgende Schemata.

Mundtlig Afgangseramen i Juli 1853.

Onsdag den 20de.	Fra 4.	Historie. Dl.
		Religion. E.
	Fra 6.	Tydst. Dv.
Torsdag den 21de.	Fra 9.	Latin. Dm.
		Græsk. K.
	Fra 11.	Geographie. Dl.
	Fra 4.	Arithmetik og Geometrie. M.
		Hebraisk. N.
	Fra 6.	Fransf. Dv.
Fredag den 22de.	Fra 8.	Naturlære. M.
	Fra 9.	Naturhistorie. N.
	Fra 11.	Censur over skriftlige Arbeider.

Mandagen den 18de Juli om Aftenen og den paafølgende Tirsdag fra Kl. 8 Morgen ere Rector og Lærerne forsamlede for at fuldende Censuren og udføre de andre Forretninger, som Hovedexamens Slutning medfører. Derpaa bliver Hovedexamens Udfald bekjendtgjort for Disciplene, dog første Classes Bedkommende med den Indskrænkning, som følger af, at denne Classe paa den Tid endnu ikke er prøvet i de 4 Tag, som henhøre til Afgangsexamens 1ste Deel.

Onsdag Form. den 20de fra Kl. 9 holdes Svømmeproove.

Fredagen den 22de er der Middagsselskab ved Skolens Bord i Anledning af Dimissionen.

Sommerferien indtræder med Løverdagen den 23de Juli. Undervisningen i det nye Skoleaar begynder den 23de August. De til Optagelse ansatte Disciples Afgangsprøve afholdes Mandagen den 22de August fra Kl. 8 Morgen og fortsættes, hvis det behøves, den paafølgende Onsdag Formiddag. Inden Mandagen den 22de om Aftenen Kl. 8 skulle de vortrejste Disciple være vendte til Stiftessen og have meldt deres Ankomst til Inspecteuren.

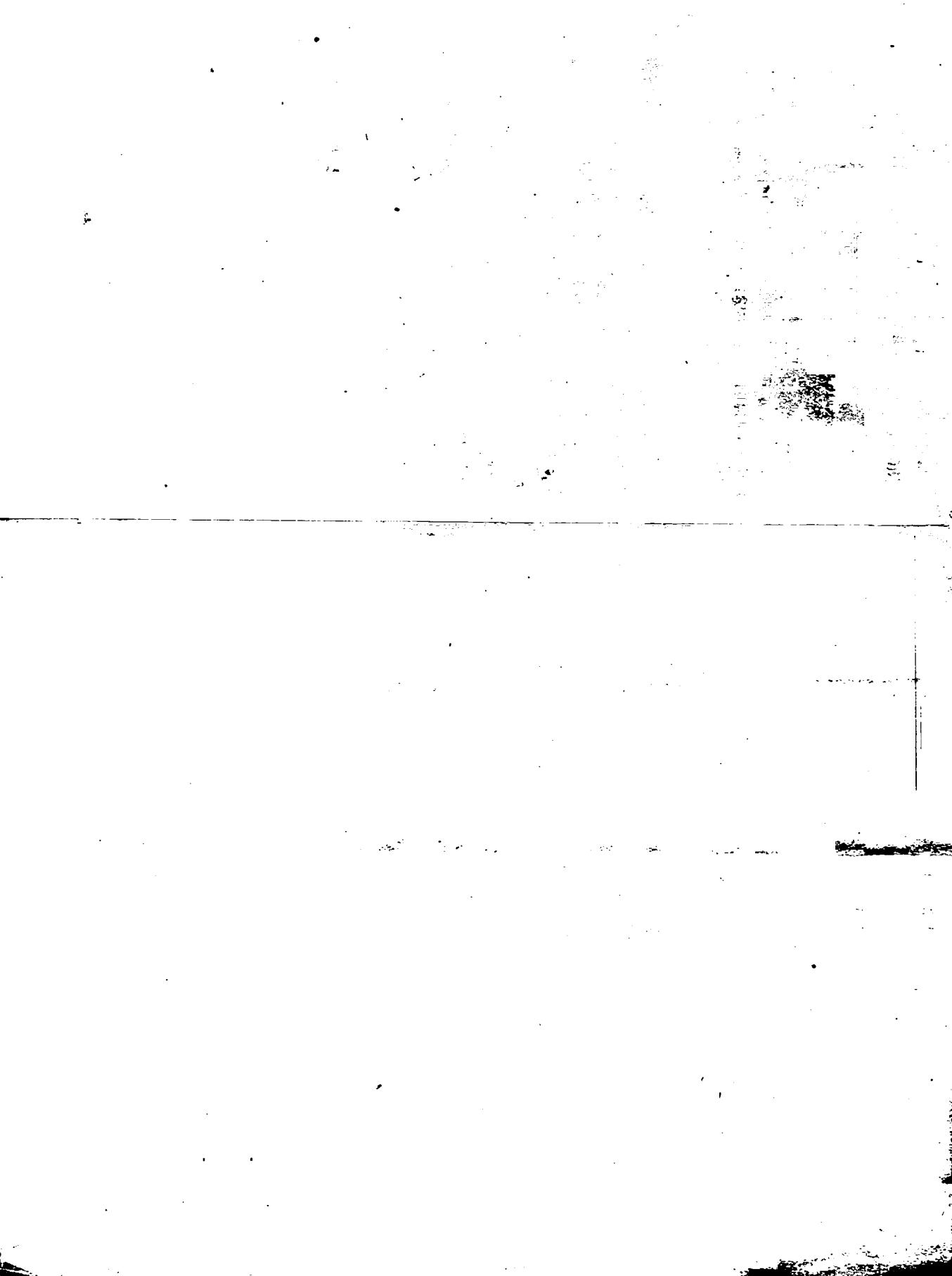
Disciplenes Forældre og Værger samt andre Velhindere af Skolen eller Biderne indbydes herved til at overvære den mundtlige Deel af Hovedexamens og Afgangsexamen.

Herlufsholms Lærde Skole og Opdragelsesanstalt
i Slutningen af Juni 1853.

G. A. Dichman.

Mundtlig Hovedexamen i Juli 1853.

I 4de Classes Undervisningsværelse (VII, VI, IV, II.)				II 2den Classes Undervisningsværelse (V, III, I.)			
	Klokkeslet.	Glaserne og Fagene.		Klokkeslet.	Glaserne og Fagene.		
Torsdag den 7de.	4—6½	IV. Historie. Dl.		4—6½	III. Fransf. Dv.		
Fredag den 8de.	9—11 11—12½	VII. Latin. Dm. VII. Religion. G.		9—11 11—12½	V. Mathematik. M. V. Naturhistorie. N.		
	4—5½ 5½—7	VI. Religion. G. IV. Geographie. Dl.		4—7	I. Tydss. L.		
Lørdag den 9de.	9—11½ 11½—12½	II. Geographie. Dl. II. Tydss. L.		9—11½ 11½—12½	III. Naturhistorie. N. V. Religion. G.		
	4—5½ 5½—7½	II. Tydss. (fortsat). IV. Naturhistorie. N.		4—5 5—7½	V. Religion (fortsat). I. Historie. Dv.		
Mandag den 11de.	9—10½ 10½—12	VII. Græst. K. VI. Arithmetik og Geometrie. M.		9—11½ 4—5½ 5½—7½	III. Tydss. Dv. V. Dansf. G. V. Historie. Dl.		
Tirsdag den 12de.	9—11½ 4—5 5—7½	II. Fransf. Dv. VII. Physik. M. IV. Tydss. Dv.		9—11½ 4—7	III. Mathematik. M. I. Dansf. L.		

Onsdag den 13de.	9—11	VI. Latin. Dm. & R. VII. Danſt Literaturhistorie. G.	9—10 $\frac{3}{4}$ 10 $\frac{3}{4}$ —12 $\frac{1}{4}$	V. Fransſ. Dv. V. Geographie. Dl.
	11—12			
	4—6 $\frac{3}{4}$	II. Danſt. L.	4—6 $\frac{3}{4}$	III. Historie. Dl.
Torsdag den 14de.	9—11 $\frac{1}{4}$	IV. Mathematik. M.	9—11 $\frac{1}{2}$	I. Naturhistorie. Dv.
	11 $\frac{1}{4}$ —11 $\frac{3}{4}$	VII. Hebraiſſ. N.	11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{4}$	III. Geographie. Dl.
	4—6 $\frac{1}{4}$	IV. Religion. G.	4—5 $\frac{1}{4}$	III. Geographie (fortsat).
	6 $\frac{1}{4}$ —7 $\frac{1}{4}$	II. Hovedregning. M.	5 $\frac{1}{4}$ —7	V. Tydſt. Dv.
Fredag den 15de.	9—10 $\frac{1}{4}$	VI. Græſt. R.	9—11 $\frac{1}{2}$	I. Geographie. Dv.
	10 $\frac{1}{4}$ —12	II. Religion. G.	11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	III. Danſt. L.
	4—5	II. Religion (fortsat).	4—5 $\frac{3}{4}$	III. Danſt (fortsat).
	5—7	VII. Arithmetik og Geometrie. M.	5 $\frac{3}{4}$ —7 $\frac{1}{2}$	V. Græſt. N.
Lørdag den 16de.	9—11 $\frac{1}{4}$	II. Naturhistorie. N.	9—12	I. Religion. G.
	11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{2}$	VI. Historie. Dl.		
	4—6 $\frac{1}{4}$	IV. Fransſ. Dv.	4—6 $\frac{3}{4}$	III. Latin. N.
Mandag den 18de.	9—10 $\frac{1}{2}$	VII. Historie. Dl.	9—11 $\frac{3}{4}$	III. Religion. G.
	10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{3}{4}$	IV. Græſt. N.		
	4—6 $\frac{3}{4}$	II. Historie. Dl.	4—6 $\frac{1}{2}$	V. Latin. R.

De ved Tagene tilſeide Bogſtaver betegne Examinerorerne.

